

LUUKÍ

Ala puku pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukí, daa Nju pi, ngmênê Antiyóka pi, Kídiki dnye ngê dpîmo mbumu. Ndiye pyu ngmê, kpeede ngê doo ya, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Puku dmi miyó d:êê ngê, ngmê ala puku dmi, myomoni u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Yesu dini ghi n:ii ngê mwo a pwene, m:ââ pyoloy:a mê pyile mî loo, Luukí ngê u puku dê u ngwo a d:êê doo. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê limi mî loo, Lóma lede kní y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu.

1 ¹Mw:ââkó nmî lémi, Tiyopilas, Yesu u danêmbum nyi nyongo, u kwo nyi kêlîmî mbê wo. Kópuni yilî Yesu ngê dyámê mbêmê d:uu too, pi yilî kní y:oo yi kópu ka d:êêd:êê t:oo. ²Yélini y:oo yi kópu kní yi chóó yi ngwolo ngê m:uu tumo, pi kní ye u nkwo a tpaê tumo, u ngwo nmî ny:ee too. ³Yi kópu yilî yi p:uu mb:aamb:aa ngê noo ndiye, yi kn:ââ dmi ní chó, u mâlo ní yé too, l:êê díy:o yi danêmbum n:aa d:êêd:êê. ⁴A lémi, Yesu p:uu kópuni nyi ndê too, u ya a nga a kwo ndê kópu ngê nga dny:oo ya.

Enjel ngê Sekídaya ka kópuni vyu

⁵Dini ghi n:ii ngê Helodi Njuda tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngmê, u pi Sekídaya, Apaicha u yoo vy:o pini ngmê. U kpâm u pi Elisîpet, kpêê yiyé pyu tp:oo módó ngmê. ⁶Chóó Lémi u nuu u pi cha, u nuu u kópu yidpîmo d:uud:uu dé, u dêêpî kópu yintómu myedpîmo châachâa dé. ⁷K:omo tpile pi cha mb:aa dê, ngmênê tp:ee daa tpyé ngópu. U yi y:e doo kwo, Nyi tpaê kní, ngmênê Elisîpet daa tpete u ntâa ngê doo ya, u dí cha miyó dè mî vy:ene knopwo.

⁸Wiki n:ii ngê Apaicha u yoo Chóó Lémi ka dnyen:aa kpêê yiyé, Sekídaya yi vy:o doo kwo. ⁹Yi l:êê ghi alanté dpîmo ya, mtyîmî nk:êênî pyu ng:oo ngê dnyimo a pyw:êmî. Sekídaya yinté a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo k:oo yâpwo ghê dy:ââ ngópu, yi doon:aa mtyîmî nk:êênî. ¹⁰Yi ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê mtyîmî doo nk:êênî, yoo kuwa doo a kwo, dnya a ngêpê. ¹¹⁻¹²Yi dini ghi ngê Sekídaya ngê Chóó Lémi u enjel ngmê módu, Sekídaya ngwéti wo, nkîngê mbê wo, apê, Mtyîmî nk:êênî tédê u wéni pee, apê, enjel ngmê kwo. ¹³Enjel ngê kwo, Sekídaya, kwo,

namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, kwo, ngmâm Elisîpet wa a ngee, tp:ee angmê tpyé, Njon u pyimo dpí téní, mu kópu u díy:o yi tpémi Chóó Lémi u módó yeedeyeede. ¹⁴Kwo, Dini ghi n:ií ngê wa t:aa, nga mb:aamb:aa ngê wa pyódu, w:aa anyiné pyw:oo. Kwo, Pi yilí kní y:oo w:aa amyedê pyw:ee ngmê, ¹⁵mu kópu u díy:o Chóó Lémi u komo kapí pyu ndîí ngê wa pyódu. Kwo, Ghêlí daawa t:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi u mênê wa yââ, d:ud:umbiy:e wa a nt:ono. Kwo, Wain kîngmê nda, yintê mbwááni myekîngmê nda. Kwo, Pi kní y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kí Chóó Lémi u momu pini. ¹⁶Kwo, Yisîléli tpémi yilí Chóó Lémi ka amêdê diyédiyé kalê té, pini n:ií yi yâpwo ndêndê. ¹⁷Kwo, Yi tpémi nmî Lémi u kada wa ghê, u maa yinê amênê yé. Kwo, Ilacha ntee pini ngê wadí ya, pi mupwo mupwokní, n:ií noko kpeme a pyede, amêdê kââdí té, n:ií kní y:oo dnye daa nyêmí ngmê, yi nuw:o dmi wa ngmêê té, yoo mb:aa ngê amímí pyódu té, nmî Lémi u yoo ndêndê ngê u ngwo wa pyódu té.^a

¹⁸Sekí daiya ngê enjel ka kwo, Ye kópu ndê kópu ngê a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê pi vy:ee, a kpâm mye pyââ vy:ee. ¹⁹Enjel ngê kwo, Lama daa tóó kí pini, nê Nkepîlel, Chóó Lémi u nkîgh:ê n:aa kwo, yinê nga da dy:ââ nê, ala kópu mb:aa nga yedên:aa vyi.^b ²⁰Kwo, K:omo tpile a ka chuu kêlímí mbê wo, ngmênê kópuni nga dí vyi, díyo ndêndê ngê wa pyódu. Kwo, Dnye u kígha doo u ntââ ngê dí pyódu ngi, kwo, kópu daamunyi vyi, u dí wéni n:ií ngê yi kópu wa pyódu. Kwo, Dnye mênê dí chedê, kópu daamunyi vyi, mu kópu u díy:o a ka chuu kêlímí mbê wo.

²¹Yélini kuwa doo kwo, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Sekí daiya ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo lukwe díy:o mgí dímo puwâ.

²²Dini ghi n:ií ngê a pwii wo, doo u ntââ kópu ye daapí vyu, kóopyââ ngê ye doo danêmbum, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Kí pini ngê tpile ngmêdê m:uu, kí ngomo k:oo.

²³Apaicha u yoo kní y:oo dini ghi n:ií ngê yi dpodo u wiki a kêlí ngópu, Chóó Lémi p:uu dpodo tédê, yi p:o p:o mê diyé dniye, Sekí daiya u p:o mye loo. ²⁴U kuwó dini ghi ngê u kpâm Elisîpet mbwili ngê pyodo, yi gha dé mb:aamb:aa ngê pyaa knopwo, ²⁵Elisîpet ngê apê, Chóó Lémi ngê dé ngee nê, kópuni u l:êê díy:o yoo a p:uu dnye danê, yinê dé chedê, a p:uu mêdaadnyi danê. Ngmênê yoo vy:o dèdpímo paa, apê, Pi kní y:oo wadnyi yumuyumu nê, a ka daawa a kêlímí mbê dmi. Yi kópu u l:êê díy:o d:ââ limi ngomo k:oo doo kwo.

Enjel ngê Méli ka kópuni vyu

²⁶⁻²⁷Elisîpet d:ââ wéni u mbwili ngê doo kwo, Chóó Lémi ngê u enjel Nkepîlel kwodo ngmê ka u ngwo dy:ââ ngê, u pi Méli. Pini n:ií u yémí

^a 1:17 Mát 17:11-13; Mal 3:1; 4:5-6 ^b 1:19 Hipílu 1:14

p:uu yidoo kwo, u pi Njósép, king Dépidi u tii nédê pini ngmê. Nasalet dpîmo ya, p:aani n:i Nkálili Wee u kwo a tóó.^c ²⁸Yi enjel Méli ka loo, kwo, Mw:ââkó Méli. Kwo, Nmî Lémi ngê da ngmidi ngi, nga myewunê vuyuwu. ²⁹Méli ngê yi kópu dépê w:ee ngê, u nuw:onuw:o kópu ngê pyodo. ³⁰Enjel ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi. ³¹Kwo, Mbwili ngê wanyi pyódu, tp:ee mââ ngmanyi tpyé, u pi dpî nténi, Yesu.^d ³²Kwo, U pi d:ud:umbiy:e ndî ngê wa pyódu, nmî yâpwo njini ngê u kwo wa a vyi, kwo wo, Nyi a tp:ee njini. Kwo, Nmî Lémi ngê yi tpémi king ngê wa pyódu, u kn:ââ Dépidi u d:aa yinê wa a kââdí. ³³Kwo, Njakóp u yoo yintómu yi king ngê adí ya, chedê ngê daawa pyódu.

³⁴Méli ngê enjel ka kwo, Ye kópu a nga angénté wa pyódu? Kwo, Nê kwodo, d:oonngê yéé wo. ³⁵Enjel ngê kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa nt:ee ngi, u wêdêwêdê mbêmê yi kópu nga wa pyódu. Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o yi tpémi yâpwo ndî tp:oo, u momu pini ngê adí ya. ³⁶Kwo, Elisîpet p:uu nuw:o ngí kwéli, pyópuni u k:i dpî p:uu ngmidi. Kwo, K:omo tpile daa tpete módó, mye pyââ vy:ee, ngmênê ala ngwo d:ââ wéni u mbwili. ³⁷Kwo, Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, yi kópu ndêndê ngê dpî d:uu, daawa kn:aadi. ³⁸Méli ngê kwo, Nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê n:aa dpodo yédi, u ntââ ye kópu a nga dpî pyaa we. Wod:oo enjel ngê Méli a kuwo ngê.

Méli Elisîpet ka u ngwo loo

³⁹Daa dye ghi daadîf yimî loo, Méli u yoo knî yi k:i kada a y:ee ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, mbu kwéli a wee. ⁴⁰Sekîdaiya u p:o dini ghi n:i ngê taa dniye, u ngomo k:oo kee dniye, Méli Elisîpet ka mbwolo. ⁴¹Dini ghi n:i ngê Elisîpet ngê Méli u dnye nyongo, tp:ee u mênê paa mbê wo. Yi ngwo dini ghi ngê Elisîpet Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a nt:ee ngê, ⁴²Méli ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Pyââ yintómu knî yi vy:o mi ndîf ngê dê pyódu, ñm:ee u pi ndîf ngê amye pyódu. ⁴³Kwo, A pi tédê, nyi nmî Lémi u pye, kwo, lukwe díy:o chin:aa m:uu nê? ⁴⁴Kwo, Dini ghi n:i ngê nye dí ny:oo, a tp:ee u gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a mênê dê mbêka. ⁴⁵Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê dê pyódu, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu ka chi kélîmî mb:anê. Kwo, Kópuni nga vuy, ndêndê ngê wa pyódu.

Méli ngê Chóó Lémi u ngwo chaa kwólu

⁴⁶Méli ngê apê,

Chóó Lémi n:aa chaa kîgha,

⁴⁷a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu,

mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê wa ngee nê,

⁴⁸⁻⁴⁹k:omo tpile a pi tédê, ngmênê da ngmidi nê,

^c 1:26-27 Mát 1:16,18; Luukí 2:5 ^d 1:31 Is 7:14; Mát 1:21-23

kópu ndîi a nga ngmêdê d:uu.
 Mu dini ghi ngê pi yintómu yi lama yi kópu wadî ya,
 yi nuwo daawa a kuwo.
 Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé,
 50 yélini y:oo ntênê a châachâa ngmê,
 yi yéli yi nuu ghi dmi nódo a tóó,
 daawa kéé té, anyi dî angêw:êê.
 51 U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî a d:uud:uu,
 mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo daa kêmakêma a ngm:ii kîgha té.
 52 King ndîi yilî yi lémilémi a chedêchedê,
 yélini yi pi dmi têdê, yi pi dmi ndîi ngê a pyépi.
 53 Ngópuch:anê knî ye kópu mb:aa yilî a yém,
 ngmênê ndáápi knî ye kópu mb:aa daawa y:oo.
 54 Nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vvu,
 atédê ntiye, u nuwo dêpê kuwo wo.
 U yoo Yisîléli tpémi, yinêwa ngee té.
 55 Chóó Lémi nódo Epilaham u nuu ghi a tóó,
 u yoo u nuu ghi dmi nódo mye tóó,
 chedê ngê daawa pyódu.
 56 Méli Elisîpet p:uu doon:aa ya, d:ââ pyile, u kuwó dini ghi ngê u p:o
 mê diyé wo.

Njon Baptist u ngwo pyodo

57 Elisîpet ngê pwoopwo kele, ghêpê wo, tp:ee mââ ngmê tpyó. 58 Elisîpet
 u yoo, p:aa tpémi yi k:ii, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa
 ngê pyodo, apê, Nmî Lémi ngê kópu ndîi u ngwo ngmêdê d:uu.

59 Wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi p:uu t:ee ngópu. U yi y:e
 doo kwo, U mî Sekîdaiya u pi u pyimo nmî t:oo, 60 ngmênê u pye ngê
 yepê, Kêle. Yepê, U pi Njon. 61 Kwo, Nnoo pee vy:o pi ngmê u pyimo
 Njon daa t:a. 62 Sekîdaiya ka yi kêêpyââ ngê póó dniye, kwo, U pi n:uu?
 63 Sekîdaiya ngê kóopyââ ngê d:êê têdê u tpile ye ngmê dmy:ee ngê, tp:oo
 u pi y:i d:êê ngê, apê, U pi Njon. Ngwéti dniye. 64 Yi ngwo dini ghi ngê
 Sekîdaiya ngê dnye mê pw:ii ngê, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kîgha. 65 Yi
 p:aani tpémi ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye. Yi kópu yilî Njuda
 Wee u kwo p:aani p:aani ny:ee ngópu. 66 Pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii
 ngê ny:ee ngópu, dnye nuw:onuw:o, apê, Lónté pini ngê wa pyódu, mu
 kópu u díy:o Chóó Lémi u kwo wunê vvuwo.

Sekîdaiya u wéti

67 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Njon u mî Sekîdaiya a nt:ee ngê, Sekîdaiya
 ngê Chóó Lémi Tp:oo p:uu kópu u ngwo a w:ee ngê, ala kópu dyuu u
 ngwo vvu, apê,

68 Yisíléli tpémi, nmî Lémi chaa kîgha koo,
 pini n:ii nmî yâpwo njini,
 mu kópu u dîy:o chóó u yoo knî ye a lêpî,
 yinê wa ngee té.

69 Nmî Mbwámê ndêndê nmo wunê dyede,
 u dpodo pyu Dépidi u tii nêdê pini ngmê.

70 Yi kópu chóó u komo kapî pyu knî y:oo ló dini a vyi ngópu,
 ala ngwo atédê ntiye.

71 N:ii knî ye nmî diya dniye,
 yi kêlê yinê wa dyé nmo.

72-73 Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ka tóó,
 mu kópu u dîy:o Epîlaham ka ndêndê kópu n:ii mwiyé a vyu, kwo,
 Nyoo knî ye ana a vyuwo,

yi kópu daa kn:aadi ngê, nmî kn:ââ knî ye doo a vyuwo.^e 74 Epîlaham
 ka ala ndêndê kópu mye vyu,

kwo, Yélini nyoo knî yi p:uu adnyi l:êê,
 yi kêlê wanî dyé té,

mu kópu u l:êê dîy:o daapîdny:oo nkîngê,
 a p:uu u ngwo pîdny:oo dpodo,

75 a yoo mb:aa, u momu yéli ngê pîdny:oo kwo,
 chedê ngê daawa pyódu.

76 Sekîdaiya ngê tp:oo Njon ka kwo, A tp:ee.

Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmîdi ngi,
 u komo kapî pyu ndîî ngê wanyi pyódu,

nmî Lémi u kada wanyi ghê,
 u maa anyimo yé.^f

77 Kwo, Ala kópu u yoo knî ye any:uu vyi,
 yenye, Nmyi dono kéé tóó,

nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo. 78 Sekîdaiya ngê yepê,
 Chóó Lémi ka dpî ch:anê dmi.

Yepê, Kââdî ngê mgîdî ntee dpî chaa,
 nmî Mbwámê yinté nmo wa t:a.^g

79 Yepê, K:omo tpile mgîdî vy:o nmo pyede,
 pwopwo ka nmo nkîngê té,

ngmênê yi mgîdî yinê wa chaa,
 Chóó Lémi ka maa nmo yinê wa a kêma.^h

80 Dini ghi n:ii ngê Njon kaa wo, mââwe ngê pyodo, Chóó Lémi u kópu
 yilî a w:ee too. Daa yoo vy:o doo kwo, u dye ghi doo t:âât:ââ, Yisíléli
 tpémi ye Chóó Lémi u kópu dyuu u tpapê kn:ââ ghêlî daa chópu.ⁱ

^e 1:72-73 Gen 17:7; Gen 22:16-17 ^f 1:76 Is 40:3; Mal 3:1; Mát 3:3; 11:10 ^g 1:78 Is 60:1-2

^h 1:79 Is 9:2; Mát 4:16 ⁱ 1:80 Mát 3:1-6; Njon 8:12

Yesu Kédisu u ngwo pyodo

Mátiyu 1:18-25

2 ¹Dini ghi n:ii ngê Njon pyodo, Lóma tpémi yi king ndîf Okastas ngê u yi doo kwo, Kada pini knî y:oo yoo a kp:aa y:e. Lóma tpémi y:oo Nju tpémi dêpêngê kp:aa tumo, ala yi mwiyémiwiyé. ²Yi dini ghi ngê Kwídiníyês Sidiya tpémi yi kada pini ngê doo ya. ³Pi kpââ u l:êê díy:o pi yintómu yi p:o p:o loo. ⁴⁻⁵Njósép ka kwo, Nyi Dépidi u tii íedê pini ngmê, Dépidi kwéli a pyodo, Petílem, mi y:i dp:uu yé. U yémî p:uu Méli k:ii Nasalet a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee knopwo, Petílem mí taa knopwo. Pi kpââ tédê p:aa a nt:ee wo. ⁶⁻⁷K:omo tpile Méli mbwili pââ ndîf, ngmênê dpî ngomo knî yi k:oo yi p:aa dêpwo ya, hósí ndonki knî yi ngomo k:oo mí kee knopwo. Yi ghêpê wo, tp:oo kaa y:i tpyó, kpídî pee ngê kwédi kê ngê, hósí knî yi kmaapî tédê y:i yó.

Sipi y:ey:ee pyu knî y:oo Yesu u ngwo mí m:uu ngópu

⁸Yi dyámê pee p:uu sipi w:uu y:enê pyu yoo ngmêdoo kwo, mgídî vy:o w:amí mbêmê sipi w:uu dnye y:enê dé. ⁹Nmî Lémi u enjel ye ngmê ta, nmî Lémi u wuu yi pwo mí kéé ngê. D:ud:umbiy:e nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ¹⁰Enjel ngê yepê, Namê nkíngê. Yepê, Kópu mb:aa nmye yed:a núw:o, u l:êê díy:o pi yintómu knî y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. ¹¹Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ala mgídî vy:o Dépidi u p:o kêda t:aa. Yepê, Yi pini nmî Lémi ndéndê, mye nmyi Mbwámê. ¹²Yepê, Alanté nmye myeme ngmê, tp:ee kamî nmyinê pyw:émî ngmê, kpídî ngê kwédi kê ngmê, hósí knî yi kmaapî tédê a dpî.

¹³Dini ghi ngê enjel ngê u danêmbum ye a kêlî ngê, Chóó Lémi u enjel mê yilí m:uu ngópu, dnye wéti, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, apu,

¹⁴Chóó Lémi nmî pwo a tóó,
nmo chaa kîgha.

Nmyi Mbwámê dyámê mbêmê da dy:ââ,
mu kópu u díy:o u kwo nmyi ch:anê dniye.

¹⁵Dini ghi n:ii ngê enjel knî y:oo sipi w:uu y:enê pyu yoo a kuwo tumo, Chóó Lémi ka mê diyé dniye, yi tpóknî y:oo noko yepê, Petílem lee kmêle, nmî Lémi ngê kópuni u pi nmo dé vyi, nye m:uu koo. ¹⁶Wod:oo kada a y:ee ngópu, Petílem límílimí ngê mí taa dniye, Méli ghee a pyw:ee dumo, Njósép u k:ii dnye ya, apê, Tpómu kamî hósí knî yi kmaapî tédê mu dpî. ¹⁷Yi m:uu ngópu, apê, Kí vyílo. Kópuni enjel ngê yi tpémi p:uu ye vyi too, pi knî yi ngêédî a nté tumo. ¹⁸N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, ngwéti dniye. ¹⁹Méli ngê yi kópu yilí u gha vy:o yé too, doo nuw:onuw:o dé. ²⁰U kuwó dini ghi ngê sipi w:uu y:enê pyu yoo mê diyé dniye, maa p:uu dnye wéti, kópuni ny:ee tumo, kópuni m:uu tumo, yi kópu knî yi l:êê díy:o Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Enjel ngê kópuni ye mí vyi too, yi tpémi yinté mínê pyw:ee ngópu.

Yesu u pi u ngwo ntaa ngópu

²¹Wo pyudu mí loo, woloni ngê Chóó Lémi u l:ii Yesu p:uu t:ee ngópu, u pi ntaa ngópu, apê, Yesu, enjel ngê n:ii u pi Méli ka vyu, ghêlí k:ii mbwili ngê daa pyodo.

Tpómu Chóó Lémi ka u ngwo núw:o ngópu

²²⁻²⁴Mósisí ngê u dêêpí kópu dyuu vy:o kópu ngma a d:êê ngê, apê, Pyópuni dê tpamê knomomê, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a ya yédi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kîngí nî. Apê, Wo podoy:a choo t:ââ, vy:êmê miyó Chóó Lémi ka choo íeíe dê, kpêê yiyé pyu ngê adí nk:êêní dê, u tupwó machedê ngê u ngwo adí pyodopyodo. Yi kópu u ntiyentiye u l:êê díy:o Njósép mupwokní Njedusalem lee dniye. Mósisí ngê kópu m:uu a d:êê ngê, mye ntiye ngópu. Yi kópu ala. Tp:ee mââ kaani yintómu Chóó Lémi u nêni dé, yi pye mí kní y:oo Chóó Lémi ka dny:oo pywupwi dé. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu.

²⁵Pi vy:ee ngmêdoo ya, Njedusalem, u pi Simiyón, k:uuchêm u pi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpímo cháâchââ, alanté dpímo nuw:o, apu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, pini n:ii nmî Mbwámê ngê wa pyódu, límílimí ngê taa we. Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu doo ya, ²⁶ala kópu u kwo a vyu, kwo, Ghêlí daanyi pw:onu, ngmênê nmyi Mbwámê mwiyé wa t:aa. ²⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu u pye mí y:oo Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Simiyón y:i mye dy:ââ ngê. ²⁸Simiyón ngê tpómu yi kêlê a ngópu, u kede paa t:ângo, wod:oo Chóó Lémi doo cha kîgha, kwo,

²⁹Mw:ââkó a Lémi, dpodoni a ka nyinê kpo, mo kalê nédi.

Kwo, Ngêê k:oo kaa nédi.

Kwo, Kópuni a ka nyinê vyu,

awêde chi ntiye.

³⁰Kwo, Pini n:ii nyinê ngmídi ngê, nmî Mbwámê, a chóó a ngwolo dê y:oo atédí m:uu.^j

³¹Kwo, Pi dyêédí yintómu yi ngópu nye tpyuu.

³²Kwo, Yélini daa Nju tpémi yi pywápê ngê wa pyódu, ala tpémi u l:êê díy:o nyoo Yisíléli tpémi yi pi dmi ndíî ngê wa pyódu.

³³Simiyón ngê kópuni vyi too, Yesu p:uu, Njósép cha yi ngwétingwéti u kópu ngê pyaa dniye. ³⁴⁻³⁵Simiyón yi l:êê díy:o doo ngêpê, u kuwó dini ghi ngê Yesu u pye Méli ka kwo, Chóó Lémi ngê ala tpémi a ngmídi ngê, Yisíléli tpémi yinê wa chámê té. Kwo, Yi chóó yi gha dmi yi l:êê díy:o wa numo chámê té, woni yoo ala tpémi ngê wa ngee té, woni kní y:oo u wépi

wa pwaa ngmê, yi chóó wa dyênê dmi. Kwo, Nmí ng:aa t:emí u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê da dy:ââ, ngmênê pi yilí u kwo adnyi kwopwepe, yinê ye k:omodanê pyu ngê adín:aa ya. Kwo, Mu dini ghi ngê anyin:aa nyepê, mbê ngê y:ay:a wanyi pwiyé.^k

³⁶⁻³⁸Pyââ ngmê yi dini ghi ngê myedê loo, u pi Ana, u mî u pi Panuwel, Asê u tii fêdê pyópu ngmê. Pyââ vy:ee, u m:ââ woloy:a mê páádi, u moo k:ii m:ââ pyudu ma ngópu, yed:oo u moo pwene. Yi kuknwe dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dpímo ya, yi kélí ghi dêpê kuwo ngê, w:êêní mgídí vy:o Chóó Lémi ka dpímo ngêpê, u ngêpê wêdêwêdê kígha u l:êê díy:o, dye ghi kní ngmê ngê nté dèdpímo pípí. Dini ghi n:ii ngê Njósép mupwokní m:uu too, Chóó Lémi kwuno ngê. U kuwó dini ghi ngê Njedusalem tpémi yi vy:o, n:ii kní y:oo nmî Mbwámê dnye t:âât:ââ, yi yéli ye yi tpémi p:uu dpímo danêmbum.^l

Njósép mupwokní Nasalet u ngwo mê diyé dniye

³⁹Mósisi ngê tpómu kamî kní yi p:uu kópuni a d:êê too, Njósép cha y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê d:uu tumo, yi p:o mê diyé dniye, Nasalet, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. ⁴⁰Yi tp:ee yi kaa wo, wêdêwêdê u mênê yaa wo, Chóó Lémi u kwo dpímo a vyyuwo, u nuw:o myedê íépwi ngê.

Yesu ngê chóó u maa u ngwo a yó

⁴¹M:ââ yintómu yi k:oo Njósép mupwokní Njedusalem dnyimo lèpí, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa têdê.^m ⁴²Dini ghi n:ii ngê Yesu u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya, yi nááli têdê mye lee dniye. ⁴³Dini ghi n:ii ngê yi nááli machedê ngê pyodo, yoo mê nyalê wo, yi p:o p:o mê diyé dniye, ngmênê Yesu daa loo, Njedusalem a yaa wo. U pye mî yi lama dèpwo ya, Dpo kuwo ngmê. ⁴⁴Yinê ye, Nyi yoo kní yi k:ii kada dê ghê dmi. Yi wéni a kélí ngópu, dèdpímo nuw:onuw:o. Maa p:uu p:aani n:ii dpí dniye, yi p:aani dini ghi n:ii ngê taa dniye, wod:oo yi tp:ee dpímo nmy:uu, yi yoo kní ye yi pyipe kní ye dpímo póó, yipu, Nyi tp:ee angênê? ⁴⁵Dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye Njedusalem mê diyé knopwo, ntumokwodo mî taa knopwo, y:ii dpí knopwo. ⁴⁶Womumo mw:aandiye Chóó Lémi u ngomo chedê mênê pyw:ee ngópu, apê, Ndiye pyu ndíí kní yi k:ii mu pyede, apê, mu ng:aang:aa té, apê, ye myeka póó. ⁴⁷Yélini y:oo dnye ng:aang:aa dé, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo, noko yipu, Kí tpémi u nuw:o ndíí, máâwe kní yi k:ii mb:aamb:aa ngê ka danêmbum té. ⁴⁸U pye mî y:oo dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, ngwéti knopwo, u pye ngê kwo, Kí tpémi. Kwo, Lukwe díy:o ye kópu nye chi d:uu. Kwo, Mí k:ii kiny:oo nmy:uu ngi, nuw:onuw:o u wo my:ee chedê. ⁴⁹Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o

^k 2:34 Is 8:14-15; 1 Kódin 1:23; 1 Pita 2:6-8 ^l 2:36-38 1 Tim 5:5

^m 2:41 Ex 12:1-14,24-27

dpo nmy:uu nê? Yepê, Angênté, dpî lama daa tóó M:aa ngê u dpodo têdê dê kaa nê? ⁵⁰Kópuni ye vyu, Njósép cha y:oo dêpê w:ee ngópu.

⁵¹Nasalet kwéli a ndê dniye, Yesu u k:ii y:i mê diyé dniye, Yesu ngê yi dnye dê mb:aamb:aa ngê doo nyêmî dê. U pye ngê yi kópu yilí u gha vy:o doo yiyé dé. ⁵²Dini ghi n:ii ngê Yesu kaa wo, nuw:o ndîf u mênê yi yaa wo, pi kní ye pi mb:aa ngê doo ya, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê myedoo ya.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Njon 1:19-28

3 ¹Lóma tpémi yi king Okastas dini ghi n:ii ngê pwene, u wo tp:ee Taipidiyas ngê u d:aa a kâádî ngê. M:ââ y:a mê limi mî loo, Sekídaiya tp:oo Njon ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. Yi dini ghi ngê Lóma lede kní y:oo Nju tpémi dnye y:enê dé, yi kada pini u pi Pontiyas Paléti. Antipas Helodi ngê Nkálili tpémi doo y:enê dé, mu kópu u dîy:o Lóma tpémi y:oo yi kada pini ngê y:oo pyódu ngópu. U mbwó Pilipi ngê Itudiya tpémi Tidakonaitis tpémi yinê doo y:enê dé, Laisaniyas ngê Apîlini tpémi yinê doo y:enê dé. ²Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu ndîf miyó doo ya, Anas pini dê Kayapas. Yi yéli doo kwo, Sekídaiya tp:oo Njon w:amî mbêmê doon:aa ya, daa yoo vy:o. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu y:i mînê nyongo, u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. ³Njon mbwaa ndîf Njódan wope wope p:aani p:aani dpîmo lèpî, pi kní ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Nmyi dono yilí yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo kuwa nmyi chóó nmyi ghê dniye. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, n:aa mbápitísím kígha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilí u kuwó u ngwo wa kée té, mēdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁴Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adí kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó.ⁿ

⁵Ghi nkílínkílî a nmy:ee tóó,

paa ghi dpî ché tóó,

mbu mbodo myoo ché tóó,

maa kwolo ngmê dé ntênê dpo yé tóó,

nmî Lémi u maa p:uu duu kíngmê kwo.

⁶U kuwó dini ghi ngê nmî Mbwámê ngê yi máádi wa a kwolo,
pi yintómu kní y:oo yi pini u ngwo wa m:uu ngmê.

⁷Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísím kígha, y:i pi yilí u kwo loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitísím kalé nmîne. Njon ngê yi gha dmi módó,

ⁿ 3:4-6 Is 40:3-5

yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nmye, Mbápitísím mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. ⁸ Yepê, Nmyi dono yilí mwiyé kée tóó. Yepê, Dono kópu n:aamungí d:uu, kópu mb:aa yilí dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. Yepê, Ala kópu namê tpaê, Epílaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, p:ee nmo ada a vyyuwo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyyu, ngmênê nmyi dono yilí yi l:êê díy:o ntênê wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîî, u ntââ, ala chêêpí dyuu wa a ngí, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdí ngmê. Yepê, Vyílo yi yéli ye ada a vyyuwo. ⁹ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadí kíyedê kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kée.

¹⁰ Pi knî y:oo kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? ¹¹ Yepê, N:ii u mb:êê pee ndîî, pinté yoo mîchoo a wopwe dé. Yepê, Nté myenté, n:ii u ngópu nté a tóó, choo yêêpí. ¹² Tákisi ngêêpí pyu yoo myedê lee dniye, apê, Njon ngê nye mbápitísím kalê nmîne. Njon ka póó dniye, kwo, Mââwe, ló kópu ngmanmî d:uu? ¹³ Yepê, Tákisi ndapí u ntââ mbêmê dmyina a ngêêpí. Yepê, Yoo namê dódó, nmyi chóó nmyi ndapí ndîî nama a ngêêpí. ¹⁴ Helodi u lede ngmê knî y:oo kwo, Nmo angênté dé? Kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? Yepê, Pi u tpile módó nangmê ngí, pi p:uu kêêmí nangmê kââ. Yepê, Nmyi dpodo u pywuu p:uu namê danê, u ntââ ngê nmye choo ya.

¹⁵ Pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, ndoo apê wu Njon vyílo. Apê, Nmî kada wa ghê, Lóma tpémi wanmî ngm:ii kalê té, yed:oo nmî chóó anmî ya. ¹⁶ Njon ngê pi yintómu knî ye yepê, Nê kuu. Yepê, A kada pini kíyedê pwiyé knî, pini n:ii u pi ndîî. Yepê, Nê têdê, d:oo u ntââ, u nkígh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. Yepê, Mbwaa ngê muní mbápitísím kígha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitísím kalê nmyo. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngí té, n:ii yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

¹⁸ Yesu u kópu mb:aa p:uu Njon ngê yoo daa kópu ngmídi p:uu doo ndiye kígha dé. ¹⁹ Ngmênê Njon Antipas Helodi p:uu myedpímo danê, mu kópu u l:êê díy:o Antipas Helodi ngê u kpâm kpípí ngê, u mbwó kpâm Helodiyas t:âmo ngê, kópu dono mê yilí dpímo d:uud:uu. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê Antipas Helodi ngê kópu dono ndîî ngmê d:uu ngê, Njon mbwa k:oo kmungo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu
Mátiyu 3:13-17; Mak 1:9-11

²¹Antipas Helodi ngê Njon mbwa k:oo ghêlí daa kmungo, Yesu Njon ka loo. Dini ghi n:ii ngê Njon ngê pi yintómu mbwaa paa kmênê too, Yesu mbwaa paa mye kmênê ngê. U kuwó dini ghi ngê Yesu doo ngêpê, u mî ka, mbóó u ngwo u kwo a kpêmi ngê, ²²Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Yesu Kédisu u tii
Mátiyu 1:1-17

²³Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ chópu, yi ngwo u m:ââ pyoloy:a ngê doo ya. Yoo alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Yesu Njósép tp:oo, Eli u kee.

²⁴Eli u mî Matati. Matati u mî Lipi.

Lipi u mî Melíki. Melíki u mî Njanay.

Njanay u mî Njósép. ²⁵Njósép u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Emos. Emos u mî Nahum.

Nahum u mî Esíli. Esíli u mî Nankay.

²⁶Nankay u mî Maati. Maati u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Seméni. Seméni u mî Njóséki.

Njóséki u mî Njóda. ²⁷Njóda u mî Njówanan.

Njówanan u mî Lésa. Lésa u mî Sedapapel.

Sedapapel u mî Siyaltiyéli. Siyaltiyéli u mî Nédi.

²⁸Nédi u mî Melíki. Melíki u mî Adi.

Adi u mî Kósam. Kósam u mî Elímadam.

Elímadam u mî Edi. ²⁹Edi u mî Njósuwa.

Njósuwa u mî Eliyesa. Eliyesa u mî Njódím.

Njódím u mî Matati. Matati u mî Lipi.

³⁰Lipi u mî Simiyón. Simiyón u mî Njuda.

Njuda u mî Njósép. Njósép u mî Njónam.

Njónam u mî Elayakim. ³¹Elayakim u mî Méliya.

Méliya u mî Mena. Mena u mî Matata.

Matata u mî Natan. Natan u mî Dépidi.

³²Dépidi u mî Njési. Njési u mî Opédi.

Opédi u mî Mbówas. Mbówas u mî Salímon.

Salímon u mî Nason. ³³Nason u mî Aminatap.

Aminatap u mî Adímin. Adímin u mî Ani.

Ani u mî Hesídon. Hesídon u mî Pedes.

Pedes u mî Njuda. ³⁴Njuda u mî Njakóp.

Njakóp u mî Yisak. Yisak u mî Epílaham.
 Epílaham u mî Tela. Tela u mî Nahó.
³⁵Nahó u mî Seduki. Seduki u mî Leyu.
 Leyu u mî Peléki. Peléki u mî Epédi.
 Epédi u mî Sila. ³⁶Sila u mî Kainan.
 Kainan u mî Apakísadi. Apakísadi u mî Sem.
 Sem u mî Nówa. Nówa u mî Laméki.
³⁷Laméki u mî Mítusíla. Mítusíla u mî Inóki.
 Inóki u mî Njadédi. Njadédi u mî Mahalalil.
 Mahalalil u mî Kainan. ³⁸Kainan u mî Inos.
 Inos u mî Sėti. Sėti u mî Adam.
 Adam u mî Chóó Lémi.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mátiyu 4:1-11; Mak 1:12-13

4 ¹Dini ghi n:ii ngê Njon ngê Yesu mbwaa paa kmênê ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu d:ud:umbiy:e a nt:ee ngê. Yesu ngê Njódan mbwááni a kuwo ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê w:amî mbêmê íuwo.

²Setan ngê y:i doon:aa dódó, u yi u ngwo doo kwo, Dpodoni Chóó Lémi ngê u kwo a y:ângo, apê, yi dpodo pèdê kuwo ngê.

Wo podoy:a Yesu ngê nté dèpwo pîpî. ³Dini ghi n:ii ngê dómu u ngwo kele, Setan ngê kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi Tp:oo, kî chéêpî ngma a ngini, nté ngê pyódu ngi, ma ngi. ⁴Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó, Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini.^r

⁵U kuwó dini ghi ngê Setan ngê Yesu mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu límílmî ngê y:i u kwo mênê kéma too.^s ⁶Setan ngê kwo, Ala tpile yilî nga wanî kê té, yoo yintómu yi kada wanî kaa ngi, wanyi y:enê dé. Kwo, Yi tpile yintómu a chóó a nêni dé, a chóó n:aa y:enê té. Kwo, Pini n:ii anî ngmídi, u ntââ adí y:enê dé. ⁷Kwo, A dnye nye nyêmî knomomê, ye ala tpile yintómu yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ⁸Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi cháâcháâ,

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo.^t

⁹U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dé íuw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. Setan ngê kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi tp:oo, mumdoon mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, ¹⁰mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngéêpî ngi.

^r 4:4 Deut 8:3 ^s 4:5-6 Njon 12:31; 14:30 ^t 4:8 Deut 6:13-14

¹¹ Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,
Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,
nyí dè chêêpî u mênê daanyinê dêê dè.

¹² Yesu ngê kwo, Doo u ntâa M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u díy:o puku yedê ala kópu a tóó,

Chóó Lémi nmí Yâpwo njini kidima a tókótókó.”

¹³ Setan ngê Yesu doo dódó, u kópu yintómu chedê ngê, ngmênê dêê wo, wod:oo Yesu mwiye mêtê kuwo ngê.”

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátíyu 4:12-17; Mak 1:14-15

¹⁴⁻¹⁵ Yesu Nkálili Wee u kwo mê diyé wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê y:i dpîmon:aa dpodo, p:aani p:aani yi ngêpê ngomo kní yi k:oo lîme wo ngê myedpîmon:aa dêêpî. Yi wee u kwo pi yintómu kní y:oo u pi yi ny:ee ngópu, dnyimo cha kîgha.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mátíyu 13:53-58; Mak 6:1-6

¹⁶ Yesu Nasalet kwéli kaa wo, y:i mê diyé wo. Lîme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yoo yi k:ii ngêpê ngomo k:oo kee dniye. Dnye ngêpê, u kuwó dini ghi ngê kópu yilí n:ii Mósisi ngê a d:êê too, pi ngmê ngê kní ngma a kp:aa ngê, Yesu u nkwo ghêêdí wo, puku kpââ u l:êê díy:o yi kada mínê ghê wo. ¹⁷ Chóó Lémi u kópu dyuu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngomo t:âât:ââ pyu ngê yi puku Yesu ka a núwo. Yi puku até yi pywálí ngê, ala kópu dyuu y:i a pyw:ângo, pi kní yi ngêêdí a kp:aa ngê, yepê,

¹⁸ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nê.

Yinê a ngmídi noo, a ka pê,

Ngópuch:anê kní ye a kópu mb:aa chin:aa tpaépé dé.

A ka pê, Mbwa k:oo yélini a wee, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê a pw:iipw:ii nmyo.

A ka pê, Yélini my:oo a pyede, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywálípywálí té.

A ka pê, Yélini pi dono kwulo a pyede, kwulo dp:uu dyé té.”

¹⁹ A ka pê, Pi kní ye dp:uu vyi ngi,

Daa kêmakêma nmí Lémi ngê u yoo a ngêêpî.

²⁰ Yesu ngê puku dmi mê kuwo ngê, ngomo t:âât:ââ pyu ka mê y:ângo. Chóó u ya tédê mēdaa diyé wo, yi kada mínê yaa wo, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Ala ngwo a dêêpî. Ngêpê ngomo k:oo pi yintómu kní y:oo dnye y:enê. ²¹ Wod:oo dêêpî kn:ââ ye chópu, yepê, Kópuni nmye d:a kp:aa, awêde a chóó dí ntiye. ²² Kópu mb:aa ye yilí vyu, yi nuu u kópu ngê pyaa

u 4:12 Deut 6:16; 1 Kódin 10:9 v 4:13 Hipîlu 2:18; 4:15 w 4:18-19 Is 61:1-2

dniye. Noko yepê, Kî kópu mb:aa lónté a tpaê té, daa ndiye pyu ndîi, Njósép tp:oo. ²³Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yepê, Ala mgongo kópu a ka wanmyinê vyi ngmê, a ka nye, Mumdoó nyi kpeede, ye ñyóóchóó mē pyi ngi. Yepê, Ala kópu a ka am:ii vyi ngmê, Pi knî y:oo ala kópu nmo a vyi ngópu, Nê ngê kópu ndîi yilî Kîpêênnyem a d:uud:uu ngê, a ka nye, ala ngwo yinté kópu knî nmî ngópu ngmê d:uu ngi, ye u ngwo nga wanmo kélímî mbê dmi. ²⁴Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê. ²⁵Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha u dye ghi ngê Yisíléli tpémi Chóó Lémi ka dédnya a kélímî. Yepê, Chóó Lémi kée ngópu, u komo kapî pyu Ilacha ka dédnya a ng:aa. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê tpii dépê gh:ay ngê, m:ââ pyile d:ââ wéni. Yepê, Yi ngwo m:uu ghê wo, nté chedê ngópu, dnye dómudómu.^x ²⁶Yepê, Yisíléli tpémi yi vy:o kuknwe yilî doo dómudómu, ngmênê Chóó Lémi ngê Ilacha ngmê ka daa dy:ââ ngê, Ilacha ngê daangmê ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisíléli tpémi u ngwo mb:ii too, Ilacha kn:aa dyámê pee p:uu dy:ââ ngê, Sadepata pyââ y:i ngmémî ngópu, yi m:uu u dye ghi ngê yi pyópu daa pwene.^y ²⁷Yepê, Yinté kópu mu ala, Ilasa u dye ghi ngê, k:omo tpile Yisíléli tpémi yi vy:o pi yilî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya, ngmênê Ilasa ngê daangmê ngópu. Yepê, Pi mu ngmidi pyi ngê, daa Yisíléli pi, u pi Naaman, Sidiya pi.^z ²⁸Yi ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee tumo, a w:ee ngópu, apê, Kî pini nmî p:uu a mgongo. ²⁹D:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, ghêédî dniye, Yesu mgîmî ngópu, kuwa ñuw:o ngópu. Yi p:aani u maknopwo paa ghi ngmêdoó ya. Yesu y:i ñuw:o ngópu, apê, Y:i nm:uu d:ii, apê, pw:oo we. ³⁰Ngmênê yi kélê a pwii wo, yi vy:o mí loo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Mak 1:21-28

³¹Yesu Kîpêênnyem loo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Lîme wo knî yi k:oo yoo dpîmo ndiye kîgha dé. ³²Kópuni ye vyi too, yi nyepênnyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u díy:o kópuni ye dpîmo tpaê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpaê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpaê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé. ³³Lîme wo ngmê ngê ngêpê ngomo k:oo pi ngmêdoó ya, kmêna u ngwo ngmêdoó kwo. Yi pini ngê yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e mbwolo, ³⁴kwo, Yesu Nasalet pi. Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi. ³⁵Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi kmêna ngê yi pini yi ngópu mbwódo danê ngê, dyââpe u ngwo

^x 4:25 1 Kings 17:1,7; 18:1; Njems 5:17 ^y 4:26 1 Kings 17:8-16 ^z 4:27 2 Kings 5:1-14

daa t-ângo, wod:oo yi pini a kuwo ngê. ³⁶Pi yintómu ngwéti dniye, noko yepê, Kí lónté kópu. Noko yepê, U wédêwêdê ndîi, u pi mye ndîi, kmêna knî y:oo u dnye dpî ny:ee ngmê, u ngwo dpî ngm:ii kalê té. ³⁷Yi kópu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, Yesu u pi ngê yi wee a ngêêdî.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:14-17; Mak 1:29-34

³⁸Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu Saimon u p:aa pee loo, u ngomo k:oo kee wo. Saimon u mbywé pyââ doo mbii, Yesu ka yuu até yedê y:ee ngópu, kwo, U ntââ wany:uu pyi? ³⁹Yesu u kwo loo, u nkîgh:ê mî ghê wo, yi mbii ka kwo, Ye pyópu a kuwo ngi. Wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdî wo, nté ye mê y:ângo.

⁴⁰Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê yélini yi yoo dnye mbii, yi yéli y:oo yi pwopwokopwe yoo Yesu ka a úuw:o tumo. K:omo tpile daa mbii ngmidi ye doo ya, ngmênê Yesu ngê kêê yi mbêmê ngmêngmênté doo yiyé, doo pyipyi dé. ⁴¹Mbii pyu yoo yi vy:o n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yoo yi komo y:oo dnye kapî, dnye kââ, Yesu ka kópu, Nyi Chóó Lémi Tp:oo. Yesu ngê danêmbum ye doo kwódukwódu, mu kópu u díy:o ala kópu yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kí vyílo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu pi yintómu yi lama ghêlî k:ii yaa we. Yesu ngê yi kmêna yintómu ngm:ii kalê too.

Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê

Mak 1:35-39

⁴²Womumo mw:aa mgîdî vy:o, Yesu ngê kada a y:ângo, pi kwéli dêpwo a ya, yi loo. Pi knî y:oo dnye nmy:uu. Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Ng:ii mwiyé mî ya kmêle. ⁴³Yepê, Doo u ntââ ala p:aani u mo daanî ya. Yepê, P:aani p:aani kópu mb:aa ye myenîn:aa tpaê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye nîmo danêmbum. Yepê, Yi dpodo íedê Chóó Lémi ngê a kaa noo. ⁴⁴Yi dyámê pee p:uu p:aani p:aani dpîmo lêpî, yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa dêêpî.

Yesu ngê u mwiyé mwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Mak 1:16-20; Njon 1:35-51

5 ¹Dye ghi ngmê ngê Yesu Nkenesadet Kpé Lêê u nkîgh:ê atédoo kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye doo tpaê. Pi yilî ngê pyodo, dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, Yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmî ny:oo. ²Yesu ngê tii pââ p:uu dinki miyó até yi módu, woni Saimon mbwémi Andru yi dinki, woni Njems mbwémi Njon yi dinki. Yi yéli nipi dnyimo dpodo. Yesu ngê apê, Yi dinki dê atédê pêêdî d:oo, apê, yi peede u pwoo dê mu ghêêghêê d:oo. ³Yesu ngê Saimon ka kwo, Saimon. Kwo, Ninki

gh:ay yó, k:oo n:aa wowo, kyedekyede mu mwada y:i núw:o nédi, pi knî ye y:i nîmo dêêpî. Saimon p:uu y:oo yi kópu d:uu ngópu, dinki mwada kêténi núw:o ngópu, Yesu k:oo doo a ya, yoo u ngwo doon:aa ndiye kîgha dé.

⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlî ngê, Saimon ka kwo, Dinki kpé u kwo núw:o koo, pwoo y:i anyi kéé yó.^a ⁵Saimon ngê kwo, Mââwe. Kwo, Ala mgîdí dp:o vy:u, pwoo k:oo te doo gho. Kwo, Ngmênê kópuni a ka chi vyi u l:êê dîy:o, pwoo kpé u kwo nmono kéké. ⁶Dini ghi n:ii ngê pwoo kéé ngópu, te yilî a gho, daa kêmakêma te knî y:oo pwoo pî chaa ngópu, ⁷wod:oo yi pyipe knî ye dnye kpede, yepê, Nmyi dinki al:ii a núw:o yó, anyi ngee nmédi. Wod:oo yi pyipe yoo y:i loo, mí ngee tumo, dinki dê yi k:oo te yilî ché ngópu, daa kêmakêma pî vy:êê knopwo. ⁸Dini ghi n:ii ngê Saimon Pita ngê yi kópu yi módu, Yesu yu km:ee dyimê wo, yu mbodo dê y:e kame ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kwo, nyi nmî pwo pini ndêndê. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe, mu kópu u dîy:o nê pi dono. Kwo, Doo u ntâa a nkîgh:ê daanyi kwo. ⁹Saimon u yoo knî yi k:ii yi ngwétíngwéti u kópu ngê pyodo, ¹⁰Sepédi tp:oo dê Njems mbwémi Njon yi ngwétíngwéti u kópu ngê mye pyodo. Yesu ngê Saimon ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ntee nye te vuywó yédi, mu dini ghi ngê yinté anyin:aa pi vuywó.^b ¹¹Wod:oo yi dinki dê tii pâa p:uu a pêêdí dumo, yi tpile yilî yintómu y:i a kuwo tumo, Yesu u kuwó ghê dniye.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya
Mátíyu 8:1-4; Mak 1:40-45

¹²Yesu p:aa ngmê doo ya, y:i pi ngmê u kwo a loo. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, kwodokwodombiy:e k:ame ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, Mââwe. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntâa kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ¹³Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dí chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. ¹⁴Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ínmê miyó dp:uu núw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni nga dí d:uu u ngwo pêêde w:ee y:e.^c ¹⁵Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:êê mí chaa ngê, pi yintómu knî y:oo Yesu u pi mí ny:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi dêpwo a ya, Yesu dnye yâmuyâmu, woni knî y:oo u yi doo kwo, U kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:oo u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. ¹⁶Yesu ngê dpîmo a kuwokuwo dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, y:i dpîmo lêpî, u Mî ka y:i dpîmon:aa ngêpê.^d

^a 5:4-6 Njon 21:3-7 ^b 5:10 Luukî 11:23 ^c 5:14 Lev 14:1-32; Luukî 17:12-14
^d 5:16 Mak 1:35

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê
Mátíyu 9:1-8; Mak 2:1-12

¹⁷Wo ngmê ngê Yesu ngomo ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé. Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo y:i myednye kwo. Yi yéli daa p:aa ngmídi a ndê dniye, woni yoo Nkálili Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njuda Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njedusalem a ndê dniye. Pi pyipyi u l:êê díy:o, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê Yesu u ntâa ngê doo ya. ¹⁸Pi ngmê knî y:oo ngmítédmi mbêmê pi ngma a dnyinê ngópu, Yesu kwéli doo ya, yi p:aani pee a núw:o ngópu. Yi pini kpâlî dê ntóó dê. U yi y:e doo kwo, Nmî pyipe Yesu u ngópu nm:uu tpyé, nyi pyi ngê. ¹⁹Ngmênê maa dêpwo ya, pi yilî ngê pyodo, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mí ghay wo. Wod:oo yi pini ngomo pw:ono km:êê ngópu, ngomo pw:ono puu ngmêmîné t:ee ngópu, yi pini u ngmítédmi mbêmê yedê ngê y:i a ghîpî ngópu, Yesu u ngîma mí yé ngópu. ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da núw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kêlîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A mbwó, nono yilî yintómu dí chedê, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. ²¹Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo noko dnye danêmbum, noko yepê, Kî pini ngmênê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Chóó Lémi mu ngmídi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dí chedê. Noko yepê, Doo u ntâa pi ngê yinté kópu d:uudpî vyi. ²²Kópuni tumu vyi tumo, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuu mbumu té. ²³⁻²⁴Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntâa ngê yinê a pyódu noo, u ntâa dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dí chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmítédmi a ngini, p:o lili. ²⁵Yi ngwo yi pini yi vy:o ghêêdí wo, ngmítédmi n:ii mbêmê doo dpî a ngêêdí, Chóó Lémi u chaa kîgha kn:ââ y:i a chópu, u p:o dí. ²⁶Pi yintómu ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye, apê, Nmî pwo pini nmî vy:o ayi kwo. Chóó Lémi chaa kalê ngópu, apê, Nyepênyepê u kópu knî awêde ngmudu m:uu.

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmídi ngê
Mátíyu 9:9-13; Mak 2:13-17

²⁷U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi. Yi pini ndapî ngêêpî u ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. ²⁸Wod:oo ghêêdí wo, u tpile yintómu a kuwo ngê, Yesu u kuwó ghê wo. ²⁹U kuwó dini ghi ngê Lipi ngê Yesu u l:êê díy:o kmaapî ndîî ngma a pwââ, u ngomo k:oo. Yi kmaapî tédê tákisi ngêêpî pyu yilî mí ta, pi

yilî mye ta, nipi dnye kmaapî. ³⁰Pádisi yoo dêêpî pyu yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii nmye kmaapî té, nmye mbwaa ndanî té. ³¹Yesu ngê yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ³²Yepê, Yélini yiné ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi díy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nê loo, yenipi, Nmyi dono kée tóó, Chóó Lémi ka mê diyé dmyeno.

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum

Mátíyu 9:14-17; Mak 2:18-22

³³Yesu ka kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté dpî kpîpî ngmê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo a ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi yoo yi p:uu ndiye pyu knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi. Kwo, Yinté myedny:oo d:uud:uu, nté myedny:oo kpîpîkpîpî. ³⁴Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntâá nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. ³⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

³⁶Yesu ngê yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê kpídî kamî dpî pwila, daawa chaa, kpídî mbwee p:uu puu u ngwo daawa a kâádî. Yepê, Yi kópu wa d:uu knomomê, u kpídî kamî wa dyênê, kpídî pee kamî daa kpídî mbwee u pee, miyó dē dono ngê wa pyaa knî. Yepê, Kpídî pee kamî, kpídî pee mbwee daa numo yi pee dē, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dē.

³⁷Yepê, Wain kamî nmye ngméd:a núw:o, doo u ntâá u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. ³⁸Yepê, U ntâá kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. ³⁹Yepê, Wain mbwee n:ii nmye ndanî ngmê, u nt:u kópu nmyi l:êê ghi mbwee dé. Yepê, N:ii ngê wain mbwee dpî nda, kamîni dini ghi n:ii ngê dpî d:uu, dpî mb:ii, dpo, Wain mbwee yi mb:aamb:aa. Yepê, N:ii ngê u l:êê ghi mbwee daawa kée té, a kópu kamî u mênê daawa yââ.

Yesu ngê líme wo p:uu kópuni vyu

Mátíyu 12:1-8; Mak 2:23-28

6 ¹Líme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya

a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîf yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo,^e ²Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o nmî lîme wo ngê nmye dpodo té?^f ³Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépídi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu?^g ⁴Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépídi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dnye, nté daa núw:wo ngópu. Yepê, Dómu ngê pí ngee too, wod:oo Dépídi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdí, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. ⁵Yepê, Ngmênê Dépídi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmídi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê díy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaapê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátíyu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶Lîme wo m:uu ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo kee dnye, yoo doo ndiye kîgha dé. Pi yi vy:o ngmêdoo kwo, u wéni pee kóó ntóó. ⁷Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo y:i myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyípyi knomomê, u ngwo nmo ndyíkondyíko.^h ⁸Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, kóó ntóó ka kwo, A gh:êêdé, pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. Wod:oo yi pini ghêêdí wo, Yesu ka loo, yoo yi ngîma mîné ghé wo. ⁹Yesu ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a?ⁱ ¹⁰Doo y:enê dé, kóó ntóó ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Yinté d:uu ngê, kóó mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ¹¹Yi kópu kada pini yoo yi nódo dnyinté daa kele, d:ud:umbiy:e u kwo nod:e dnye, noko yepê, Ló kópu u ngwo ngmanmî d:uu.^j

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmídi too

Mátíyu 10:1-4; Mak 3:13-19

¹²U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu ngmê mbêmê loo, Chóó Lémi ka doon:aa ngêpê, mgídî mé wââ kwólu. ¹³Dini ghi n:ii ngê wa wo, p:uu ndiye pyu knî ye ka wo, yepê, Al:ii a pwiyé dmyeno. Pi y:a mê miyó ngmídi ngê, u dyépi ngê pyódu too. ¹⁴Yi pi dmi Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems

^e 6:1 Deut 23:25 ^f 6:2 Ex 20:10 ^g 6:3 1 Sam 21:1-6 ^h 6:7 Luukí 13:14; 14:1-5

ⁱ 6:9 Njon 7:21-23 ^j 6:11 Luukí 11:53-54

mbwémi Njon pyolo podo, Pilipi Mbatolomyu limo wono, ¹⁵Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alípayas tp:oo. Saimon yono, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u díy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma lede knî y:oo dny:oo y:enê nmo. ¹⁶Njudas mê ngmê, Njems tp:oo. Njudas Kédíyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî, myedpîmo pi pyipyi

Mátiyu 4:23-25

¹⁷Mbu mbêmê dini ghi n:ii ngê mêtê ghêpê dniye, mbu vuywo kuwó ndîi ngmê mbêmê taa dniye. Yi pi dêpwo ghêdê, Yesu u paa u dí pwaá ngópu. Yi yéli yi vy:o p:uu ndiye pyu yilî doo kwo. Yélini Yesu ka lee dniye, daa p:aa ngmidi a ndê dniye, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani a ndê dniye, Njedusalem tpémi myedê lee dniye. Ntii chedê yoo myedê loo, Taiya p:aani dê Saidon a ndê dniye. Yi yéli daa Nju tpémi. ¹⁸Woni knî y:e u yi doo kwo, Yesu u dêêpî kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:e u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. Wod:oo Yesu ngê pyi too. Yélini kmêna knî y:oo dyênê tumo, mye pyi too. ¹⁹N:ii knî y:oo kêê p:uu dnyimo yiyé, u wêdêwêdê mbêmê dnyimo pyiyépyiyé. Yi kópu u l:êê díy:o yoo dnye kadakada.

Yesu mbu paa u ngwo doo dêêpî

Mátiyu 5:1-12

²⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo doo y:enê dé, yepê, K:omo tpile nmyo pinté yoo, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo.

²¹Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye dómudómu té, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u díy:o díyo wanmy:uu pile dmi. Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye mbê té, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u díy:o díyo anmyin:aa yumu.^k

²²Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndéndê, ngmênê a l:êê díy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, wa mb:ii nmyo, amye kéé nmyo.^l ²³Yepê, Yi dono vy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye, myoo pywálî dniye, dono ngê kîngî pyaa dmi, mu kópu u díy:o yi mgîní vyîmî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê d:uu tumo.

^k 6:21 Tpyuu 7:16-17 ^l 6:22 Njon 16:1-2; 1 Pita 4:14

24 Yepê, N:ii dé ndáápi yoo, dmyinê nkîngê.
 Yepê, K:omo tpile nmyi ndapî ndîi dé,
 mb:aamb:aa ngê nmye pyede,
 ngmênê díyo yi kópu machedê ngê wa pyaa dmi,
 dono anmyinê pyw:ee ngmê.^m

25 Yepê, N:ii dé u ntââ mbêmê nmye pyede,
 dmyinê nkîngê, díyo anmyin:aa dómudómu.
 Yepê, N:ii dé a yumu té,
 dmyinê nkîngê, díyo anmyin:aa mbê.

26 Yepê, Pi yintómu knî y:oo adnyi chaa kîgha nmyomomê, ye dmyinê nkîngê. Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo ndêndê ngê dnyimo a kapî, pi knî y:oo dèdnyimo a chââchââ dé. Yepê, Yélini y:oo yi chóó yi kópu dyuu dnyimo a tpapê dé, pi knî y:oo vyílo yidnyimo chaa kîgha dé.

Yesu u dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 5:38-48; 7:12

27 Yesu ngê yepê, Yélini a ka nmyinê ng:aa té, ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo dono nmye adnyi d:uud:uu, ngmênê ntââ ye nangê vy:u. Yepê, Yélini ye anmyi diya dmi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, kópu mb:aa y:e dmyinê d:uud:uu dé.ⁿ 28 Yepê, N:ii ngê dono nmye wa d:uu, u l:êê díy:o dmyinê ngêpê. Yepê, N:ii ngê nmyi mgapî u yi adî kwo, u mb:aamb:aa Chóó Lémi ka moo dmy:ee yó.^o 29 Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê. Yepê, Pi ngê nmyi nkuwo kpídî dê t:âmo knomomê, nmyi mbwo kpídî myoo t:âmo ngê, u kwo nangê kwódu. 30 Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi tpile ngmêdê ngî knomomê, u kwo nangê vyi, A ka mêtê ki. 31 Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé.

32 Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîi ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Pi dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. 33 Yepê, Nmyi yoo knî yi k:ii anmyi numo ngêêpî knomomê, yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono mye yinté dé, a numo ngêêpî nyédi. Yepê, N:ii dé doo u ntââ dé, daawa ngee nmyo, wanmyi ngee t:oo, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. 34 Yepê, Pi ka ndapî anyi y:oo, u kuwó dini ghi ngê amoo wumo knomomê, Chóó Lémi ka yi kópu daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono y:oo yi kópu mye

^m 6:24 Njems 5:1-6 ⁿ 6:27 Lóma 12:20; 1 Pita 3:9 ^o 6:28 Lóma 12:14

d:uud:uu ngópu, noko ndapí a yémí ngópu, numo piy:e mê wumwe nyédi. Yepê, Ngópuch:anê kní ye ndapí ngmanmyi y:ee ngmê, wumwe u pi ye daanmyi vyi ngmê, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. ³⁵ Yepê, Ala kópu kamí dmyinê d:uud:uu. Yepê, Yélini y:oo dono nmye a d:uud:uu ngópu, ye mêmmyinê mb:aamb:aa. Yepê, Ngópuch:anê kní ye ndapí dmyinê yémí, wumwe u pi ye mênangê vyi. Yepê, Yinté anmyi d:uud:uu, ye u Díghê Lémi ntee a tóó, yinté anmyi ya. Yepê, K:omo tpile yoo dono dé, Chóó Lémi daa kwunokwuno ngópu, ngmênê kópu mb:aa ye yilí wunê d:uud:uu ngê. ³⁶ Yepê, Nmyi Mí ka yoo ntee dpí ch:anê dmi, yinté yoo nmye myedny:oo ch:anêch:anê.^p

Pi u pi dyede

Mátiyu 7:1-5

³⁷ Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. Yepê, Pi kní yi kn:aadi te kópu ndîi ngê nangmê pyódu, nmyi kn:aadi te kópu ndîi ngê u nkwo daawa pyódu t:oo. Yepê, Pi kní yi dono kópu nmyi kuwó dpí kée tóó, nmyi dono kópu yinté yi kuwó u nkwo wa kée t:oo.^q ³⁸ Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê u nkwo ada a yeedeyeede nmyo, mtíkó ngê kêê nmye daawa a t:oo, mb:aamb:aa ngê wa a nt:ââ. Yepê, Pi kní ye angêntoo yeedeyeede ayinmyi kîgha, Chóó Lémi ngê yintoo yeedeyeede nmye amyedê kwolo.^r

³⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ngwolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolo dê dono ngê myekíngí pyaa kní. Yepê, Miyó dê ngwolo kopwe dê, ye lónté adpí paa? Yepê, Maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amí dyimê kní. Yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Pi kní ye maa mb:aa nê kêma, yi pini u lama maa mb:aamb:aa ngê choo ya, yi máádi kíngí kn:aadi. ⁴⁰ Yepê, Pwoo l:âmol:âmo n:ii ngê nmyi nuw:o adí kîgha, doo u ntââ yi pini u kada daanmyimo y:aa dmi. Yepê, Kópuni yilí u mênê adnyi ya, anmyi ndê t:oo, doo u ntââ kn:aa kópu daamunmyi ndê ngmê. Yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Yoo yi l:êê ghi dmi ní wáti té, yi pini u dono kópu kíngmê ya, mu kópu u díy:o yi kópu dmi p:uu amye ndê ngmê. ⁴¹ Yepê, Kn:aa pini ngíma tpile kmono pee ngmadí ya knomomê, lukwe díy:o ndîi kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadí ya tpile kmono pee ndîi nmyi ngíma mye pyede. ⁴² Yepê, Lukwe díy:o yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nmí mbwó, tpile kmono pee ngíma nmo wupí. Yepê, Lukwe díy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngíma tpile kmono pee ndîi mye pyede. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîi nmyi ngíma mwiyé dpo ngí tóó, u kuwó dini ghi ngê yélini mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngíma tpile kmono pee u

^p 6:36 Epeso 4:32 ^q 6:37 Mát 6:14; Njems 2:13 ^r 6:38 Prov 19:17

ngwo dpí wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Mátiyu 7:16-20; 12:33-35

⁴³Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chikini n:ii nkwodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwodo d:uudpí kaalí, myenté pwópwó n:ii nkwodo dpí kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwodo mêd:uudpí kaalí. ⁴⁴Yepê, Chikini n:ii chóó dpí pyidu, lama daadí ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpí dáâ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kí chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwodo kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwodo t:aa kîgha myedaanyinê ngee. ⁴⁵Yepê, Yoo myenté. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyílo ye tpaépê ngê. Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa kní y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpaépê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono kní y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpaépê too.^s

Ngomo wuwó pyu dé yi mgongo danêmbum

Mátiyu 7:24-27

⁴⁶Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o a pi ndî ngê nmye pyépi ngmê, a ka nmyimo, Nmí Lémi. Yepê, A dnye daa nmyi ng:aa.^t ⁴⁷Yepê, Pini n:ii a ka wunê lèpí yédi, a kópu dyuu wumê ng:aang:aa ngê, myewumê cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye ngmên:aa kîgha.^u ⁴⁸Yepê, Ngomo dini ghi ngê dpí wó, k:ââ u mgí mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpí wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. Yepê, K:omo tpile ló yópu ndî ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpí tpaá. ⁴⁹Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpí ny:oo, daa cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye my:oon:aa kîgha. Yepê, Yi pini ngê u ngomo dnyinté dpí wó, k:ââ u mgí dnyinté dpí ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpí wiye té. Yepê, Yópu ndî dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo límí k:ii dpí tpaá, dpí tpikimbiy:e.

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:5-13

7 ¹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi kní ye u danêmbum a kélí ngê, yed:oo Kîpêênnyem loo. ²Lóma lede yoo yi kada pini ngmê yi doo ya. Yi pini u dpodo pyu yoo yi vy:o u dpodo pyu ngmê, u nuu u pi, doo mbii, daa kêmakêma doo pwopwo. ³Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê Yesu u pi nyongo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo u kada pini kní u kwo ngmê dy:ââ ngê, yepê, Ala

^s 6:45 Njems 3:10-12 ^t 6:46 Mát 7:21 ^u 6:47 Njems 1:22

kópu u kwo nyi vyi yó, U ntââ wa a lê, a dpodo pyu amî pyi. ⁴Yesu ka a lee dniye, yi kópu u kwo mî vyi ngópu, kwo, K:omo tpile daa Nju pi, Lóma pi, ngmênê pi mb:aa. Kwo, U ntââ u dpodo pyu wany:uu pyi. ⁵Kwo, Nmî yoo Nju tpémi yi k:ii nmî nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê u nódo a tóó, chóó u ndapî ndîî kéé ngê, nmî ngêpê ngomo u ngwo nmî wó. ⁶Wod:oo Yesu ngê ngm:êê too. Kada pini u ngomo chedê daa kêmakêma dnye taataa, kada pini ngê u pyipe yoo Yesu ka m:uu dy:ââ ngê, kwo, Kada pini ngê atéda dy:ââ nmo, nmodê, Nyi a ngomo k:oo kídangê ní, mu kópu u díy:o d:aa u ntââ, nmodê, doo u ntââ a ngomo k:oo daawa a kee. ⁷Nmodê, Yi kópu u l:êê díy:o u kwo d:oo n:ee. Nmodê, Nyi muchoo a ya, ngmênê kópu ngma a vyi ngê, a dpodo pyu u ngwo a pyiyépyiyé. ⁸Nmodê, Kópuni nyi ngê wunê tpaê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Nmodê, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpî d:uu. Nmodê, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Nmodê, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Nmodê, Nyi ngê a dpodo pyu u l:êê díy:o pyiyépyiyé u pi a vyi ngê, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu ye diyé wo, yepê, Yisîlêli tpémi yi vy:o wuntoo kêlmî pyu d:oo ngmê módu. ¹⁰Kada pini ngê yélini Yesu ka dy:ââ too, dini ghi n:ii ngê u ngomo k:oo diyé dniye, apê, Kada pini u dpodo pyu kîmaa pyiyé.

Yesu ngê kuknwe tp:oo u ngwo mêtê pyidu ngê

¹¹U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, pi mê yilî yi k:ii p:aa ngmê lee dniye, u pi Néénî. ¹²Dini ghi n:ii ngê yi p:aani chêêpî mbwa chedê taa dniye, yi p:aani tpémi y:oo pi ntóó kuwa ngma a pw:ii ngópu, u kmênêkmênê têtê dnye néne. Pini n:ii ntóó dnye dnyinêdnyinê, yi pini kuknwe ngmê tp:oo, u tidê mbwó dêpwomu ya, d:o mu ngmidi. Yi p:aani pi yilî yi kuknwe u k:ii dnye ya. ¹³Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yi kuknwe módu, u kwo ch:anê wo, kwo, Namê mbê.* ¹⁴Wod:oo ntóó u pyinê ngwódu, ngmîtédmî p:uu kêê yó. N:ii knî y:oo dnye dnyinêdnyinê yi paa u dí dmi puwâ, wod:oo Yesu ngê yi pini ntóó ka kwo, Kî pini, a dnye nyeni, a pyidu, ntênê yey. ¹⁵Wod:oo yi pini a pii wo, ntênê yaa wo, danêmbum kn:ââ mê chópu, Yesu ngê u pye ka mê y:ângo.* ¹⁶Pi yintómu nkíngê mbê dniye, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîî nmî vy:o ngmatédê t:aa. Noko yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ da chaa. ¹⁷Kópuni Yesu ngê d:uu ngê yi wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo yaa wo, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo mye yaa wo.

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo

Mátíyu 11:2-19

¹⁸Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, chóó p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ngê kópuni yilî doo d:uud:uu, u kwo a nté tumo,

v 7:13-15 Luukî 8:41-42,49-55 w 7:15 1 Kings 17:21-24; 2 Kings 4:36

wod:oo Njon p:uu ndiye pyu miyó ye mbwolo, ¹⁹nmî Lémi ka dy:âa doo, yepê, U kwo dpî póo cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âat:âa, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âat:âa? ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu ka lee knopwo, kwo, Njon Baptist ngê nga atédê dy:âa nyo, nyedê, U kwo dpî póo cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âat:âa, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âat:âa? ²¹Yi ngwo dini ghi ngê, yi tpódu yi ngópu Yesu ngê mbii pyu daa ngmidi pyi ngê, woni yi mbii u mo u mo dé, ngwolo kopwe daa ngmidi mye pyi ngê. Yélini y:e yi kmêna dnyimo kwo, yi kmêna ye ngm:ii kalê too. ²²Njon p:uu ndiye pyu dê ye yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilí Njon ka dpumo nté tóo. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilí Yisaya ngê wunê a d:êê too, nê ngê ka ntiyentiye té. Kwipi, Yélini dèdnyimo vyuwo, yélini mêka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dèdnyimo m:ii, mêka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwâa dé, dnye mêka nyêmî ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mékíyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê kní y:oo Kópu Mb:aa a nyêmî ngmê.^x ²³Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

²⁴Dini ghi n:ii ngê Njon p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njon ka mê diyé knopwo, Yesu pi kní ye Njon p:uu doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdoo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyêmî? Yepê, Kêle. ²⁵Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpídí mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii u kpídí mb:aa dé, u nté ndapí yilí, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ²⁶Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, apii? Yepê, Nyâa, yi pini yi vyílo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapí pyu yintómu mède kuwo too, yi pwo pini ngê mê tóo. ²⁷Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapí pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu ngada waní kâa,
maa yinê amînê yé.

²⁸Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:ii yoo a yoo kamí vy:o wa ghê dmi, Njon amêdê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

²⁹Yepê, Tákisi ngêêpí pyu yoo, pi yilí mye yi k:ii, Njon u kópu dyuu ny:ee ngópu, apê, Ndê kópu, apê, Chóó Lémi u maa mb:aa kînmî kn:aadi ngê. Yepê, Yi yélini yintómu Njon ngê mbápitísím kalê too, ³⁰ngmênê Pádisi yoo, dèêpí pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi u maa kn:aadi ngópu, Njon u wépi pwaa ngópu.^y ³¹Yepê, Yi yélini lónté yélini. Yepê, Lukwe díy:o Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa

^x 7:22 Is 35:5-6; 61:1; Mát 15:30-31; Mak 7:32-37; Luukí 4:18; 5:12-13; 7:12-16

^y 7:30 Mát 21:32

pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³²Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³³Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpapê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kédê ghéti. ³⁴Yepê, K:omo tpile nté dîni kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê, ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpó, Nkéli núknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî pyu ndîi. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kédê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo.^z ³⁵Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo pédê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê.

Yesu ngê pyópuni u dono yilî chedê ngê

³⁶Pádisi ngmê, u pi Saimon, Yesu ka kwo, A p:aa pee nté dp:uu ndii, wod:oo yi pini u ngomo k:oo kee dniye, kmaapî tédê dnye ya. ³⁷Yi p:aani pyââ ngmêdoo ya, mââ ti módó. Yi pyópu ngê yi nyongo, apê, Yesu Saimon u ngomo k:oo ka tóó, u k:ii ka kmaapî té. Yi pyópu ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. ³⁸Saimon u ngomo k:oo kee wo, Yesu u nkîgh:ê mî ghê wo, yu km:ee dyimê wo, y:i doo mbê, Yesu yu kpâpu dê ngimi ngê a ndê doo. Dini ghi n:ii ngê mbê a kélî ngê, mbodo gh:aa dmi pywálî ngê, Yesu yu dê u ngwo mê pyi doo, mye nt:uu kalê doo, tpileni d:ââ a núwo, yu kpâpu dê yi mbêmê a pii ngê. ³⁹Yi Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, u gha vy:o apê, Kî pini ngê Chóó Lémi u komo ndêndê ngê wo kapî, ye pyópu n:ii ngê a vyêpîvyêpî, pédê w:ee, pédê, Kî pyópu ngê pyââ dono, u wépi paa puwâ. ⁴⁰Yesu ngê Pádisi ka kwo, Saimon. Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpapê. Saimon ngê kwo, Mâawe. Kwo, Vyi ngi. ⁴¹Yesu ngê kwo, Pi miyó dê y:oo ndáapi ngmê ka ndapî knî ngmê dmy:ee ngópu, kwo, Díyo am:ii wumo té. Yesu ngê kwo, Woni ngê limoy:a dmy:ee ngê, woni ngê limo yono y:a dmy:ee ngê. ⁴²Kwo, Yi pini dê y:e wumwe doo u ntââ ngê pyodo, wod:oo yi ndáapi ngê yi tpódu yi tp:uu dê chóó mède kélî doo. Kwo, Saimon. Kwo, Nga n:aa póó. Kwo, Ló pini nódo yi ndáapi u nuu ghi ntênê wa yââ? ⁴³Saimon ngê kwo, Ndo. Kwo, N:ii u tp:uu ndîi yedê kélî ngê. Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. ⁴⁴Yi pyópu ka diyé wo, Saimon ka kwo, Ala pyópu p:uu chi nuw:o. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo d:a kee, mbwaa a ka choo kpo, a yi dê u ngwo pídî ghêê dê, ngmênê ala pyópu ngê mbê n:ii dê kwolo, u ngimi ngê a yi dê u ngwo dê ghêê

^z 7:34 Luukî 5:30; 15:2

dê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê maa pyi dê. ⁴⁵Kwo, Dnyinté che chipé nê, ú:uu a kpââ pee p:uu choo dyíngo, ngmênê yidí t:aa ala pyópu ngê a yi dê yi p:uu muka nt:uu, doongê yó. ⁴⁶Kwo, Dnyinté che chipé nê, olipi wulu a mbêmê choo yó, ngmênê ala pyópu ngê tpileni d:ââ da úuw:o, tuu mb:aa, a yi dê yi mbêmê da pii. ⁴⁷Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, Ala pyópu ngê kópu mb:aa n:ii yilí a nga dê d:uu, u ngwo d:a w:ee, d:ê, Ala pyópu nódo a nuu ghi dnyinté daa tóó, mu kópu u díy:o u tp:uu ndîf kíd:a kêlí, u dono yilí dí chedê té. Kwo, N:ii u tp:uu daa ndîf yed:a kêlí, a nuu ghi nódo dnyinté a tóó. ⁴⁸Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Nono yilí dí chedê té. ⁴⁹Yélini yi kmaapí tédê dnye ya, noko yepê, Kí pini ngmênê u kwo n:uu? Noko yepê, Mumdoó dono dpí chedê té? ⁵⁰Ngmênê Yesu ngê yi pyópu ka kwo, A ka che kêlími mb:anê, nono yilí u ngwo dí chedê té. Kwo, Nono yilí mênangê nuw:onuw:o dé, chi lèpí, mb:aamb:aa ngê mēchin:aa ya.

Pyópuni yoo Yesu p:uu dnye ya

8 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mē miyó kní yi k:ii p:aani p:aani lee dnye, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu kópu mb:aa pi kní ye dpîmon:aa tpaê. ²Pyââ ngmê kní y:oo Yesu mye ngm:êê ngópu. Yi pyópu yoo woni kní Yesu ngê wunê a pyi too, woni kní y:e yi kmēna mye ngm:ii kalê too. Yi pyópu kní yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Yesu ngê pyópuni u kmēna pyudu kní wunê a ngm:ii kalê too. ³Pyââ myomoni u pi Njówana, u moo u pi Chusa, King Helodi p:uu dpodo pyu yoo yi kada pini. Pyââ pyoloni u pi Susana. Yi pyópu kní y:oo yi chóó yi ndapí dnyimo kéké, Yesu p:uu ndiye pyu kní yi k:ii u ngwo dnyimo mbonombono dé.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴Pi yilí tp:oo témi tap Yesu ka loo, daa p:aa ngmídi a ndê dnye. Dini ghi n:ii ngê nipi a wó, Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁵Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, tēpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dnye, yoo yi pwo doo m:ii, úmê kní y:oo ma tumo. ⁶Yepê, Witi w:uu woni dé t:aaní mbêmê mî dyimê dnye, tēpê mdoo kwéli dēpwo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pii dnye, kââdí ngê nt:ââ too, mu kópu u díy:o tēpê daa nt:umunt:umu, nkumu u mēnê dēpwo ya. ⁷Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dnye, y:i mî pii dnye, tpyé ngê ma too. ⁸Yepê, Witi w:uu woni dé tēpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dnye, y:i mî pii dnye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dnye, yintómu yi nkwo doo yonoy:a yonoy:a kele. Dini ghi n:ii ngê mgongo

^a 8:1-3 Mát 27:55-56; Mak 15:40-41; Luukí 23:49; 24:10

ye a kêlî ngê, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuwo.

Kópuni u díy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Mak 4:10-12

⁹Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Mgongoni chi kwolo, u nt:u kópu lukwe? ¹⁰Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpaê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u díy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee ngmê.

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Mak 4:13-25

¹¹Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Mgongoni dî kwolo, ala u nt:u kópu. Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, pi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye yinté a tpaê too. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalî, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalî.^b ¹²Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, ímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dmi dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî, mu kópu u díy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹³Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límî k:i ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:i ngê Chóó Lémi u kópu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîi yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Yi tókótókó tédê límî k:i ngê dpo ghay dmi, u ngwo dpî kpîpî nê. ¹⁴Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o u kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî.^c ¹⁵Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, yoo mb:aa, Chóó Lémi u dnye y:oo a nyêmî ngmê, Chóó Lémi d:uudpî kpîpî ngmê, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaalî.^d

¹⁶Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:i ngê mgídî dpo ghay, n:i ngê lam dpo vuywó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídî wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwo doo kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilî u ngwo dpî m:uu ngmê. ¹⁷Yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálî dmi,

^b 8:11 1 Pita 1:23 ^c 8:14 Luukî 18:18-27 ^d 8:15 Njems 1:22

ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ¹⁸Yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, mu kópu u díy:o n:ií ngê a kópu dyuu wa a w:ee, díyo kní m:uu u kwo waní y:oo. Yepê, N:ií ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:ámo wa ngee, u nuwo wa a kuwo.

Yesu u pye ghee kní y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátíyu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹Yesu kwéli doo dêêpí, u pye ghee kní y:i taa dniye. U yi y:e doo kwo, Nm:uu m:uu. Doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u díy:o Yesu yoo vy:o a gho. ²⁰Pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Mye ghee kní kuwa ka wee, ka poopoo ngi. ²¹Ngmênê Yesu ngê yepê, N:ií kní y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a nyêmí ngmê, yini yoo yi niye ghee kní.^e

Yesu ngê yópu ndíí u ngwo chedê ngê

Mátíyu 8:23-27; Mak 4:35-41

²²Wo ngmê ngê Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ií, dinki k:oo até yi wo dniye. Yesu ngê yepê, Kpé lêê mwada pee lee kmêle. Wod:oo kada a y:ee ngópu. ²³Dini ghi n:ií ngê kédí ngópu, wod:oo Yesu dpí wo. U kuwó dini ghi ngê yópu ndíí ngma a pwaa wo, vuyuwó ndíí ngê pyaa dniye, daa kêmakêma dinki pí vy:êê wo, pwopwo yidnye nuw:onuw:o. ²⁴Wod:oo Yesu u dpí ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe, Mââwe. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. Yesu yedê pii wo, vuyuwó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vuyuwó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndíí mê kââ. ²⁵P:uu ndiye pyu kní ye yepê, Lukwe díy:o a ka dp:ee kélímí té. Ngwéti dniye, nkíngê ngê y:ay:a mye pwiyé dniye, noko yepê, Kí lónté pini? Noko yepê, Vuyuwó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kímýaa châpu ngmê.

Nkedísa pi ngmê u danêmbum

Mátíyu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimí tee dniye, Nkedísa tpémi kwéli dnýa a ya. ²⁷Yesu lyoko yi ghay wo, yi p:aani pi u kwo ngma a loo, kmêna yilí u ngwo doo kwo. Yi pini ngê u p:aa ló dini a kuwo ngê, kn:ââ mbwii dpímo m:ií. Kpomo u mênê, pi ntóó kwéli dnýimo yiyé dé, yi kpomo kní yi mênê dpímo kwo. ²⁸Dini ghi n:ií ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo Ndíí Tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Kwo, Nga atédê nkêpê mb:anê, nangê kpada nê. ²⁹Yi kópu u kwo vuyuwó, mu kópu u díy:o Yesu ngê kmêna ka mwiyé vuyuwó, kwo, Ye pini a kuwo ngi. Daa ng:êéntómu yi kmêna ngê yi pini dpímo mbêpê kígha. K:omo tpile

^e 8:21 Luukí 11:27-28; Njon 1:11-13

yi p:aani tpémi y:oo yi pini dnyimo mgîmîmgîmî, kóó yu puwóma ti ngê dnyimo kudukudu dé, ngmênê mēdpîmo pwapî dé, pi kwéli dēdpîmo a ya, yi kmēna ngê y:i dpîmo íeñe. ³⁰Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dídyênî. Yi kópu vyu, mu kópu u díy:o kmēna yilí u ngwo doo kwo. ³¹Yi kmēna kní y:oo Yesu ka kwo, Munmíkó, nmî kpadakpada tēdē nangē dy:ââ nmo. ³²Mbwēmē w:uu ndîf yi nkîgh:ê ngmēdoo kwo, w:amî mbēmē dnye kmaapî. Yi kmēna yoo Yesu ka nkêpē mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwēmē w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. Yesu ngê yepê, U ntââ. ³³Wod:oo yi kmēna kní y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwēmē kní yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwēmē w:uu yintómu paa ghi p:uu ghípîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimē dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³⁴Pini n:ii yoo mbwēmē w:uu ka dnye vvuwo, dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi kní ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi kní ye mdoo mye núw:o ngópu. ³⁵N:ii kní y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. Pini n:ii u kmēna ngm:ii kalē too, Yesu yu km:ee doo ya, apê, Nmo ntee pini ngê mēka tóó, mēdaa ghétighéti, kpídî u paa mēka t:a. Nkîngē ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ³⁶Yélini yi ngópu Yesu ngê yi pini u kmēna ngm:ii kalē too, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu. ³⁷Nkedîsa Wee u kwo tpémi d:ud:umbiy:e nkîngē ngê y:ay:a pwiyé dniye, wod:oo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ anyinē kuwo nmo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo. ³⁸Pini n:ii u kmēna yoo Yesu ngê ngm:ii kalē too, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêle, chi ya. ³⁹Kwo, P:o mē dini, Chóó Lémi ngê kópu ndîf n:ii nga dē d:uu, pi kní ye chin:aa tpapê. Wod:oo kada a y:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê yi pini yi wee u kwo p:aani p:aani loo, Yesu ngê kópuni u ngwo d:uu ngê, pi kní ye doon:aa a nj:ii.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdê pyidú ngê
Mátiyu 9:18-26; Mak 5:21-43

⁴⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilí m:uu ngópu. Yi yéli y:oo Yesu dnye t:âât:ââ, mîné tipé ngópu. ⁴¹Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Yesu yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, U ntââ a p:o ng:ii mwiyé am:ii lee kní. ⁴²Yi kópu Yesu ka dmy:ee ngê, mu kópu u díy:o tp:oo módó doo a mbii, daa kēmakēma doo pwopwo. Yi dmââdí u tídê mbwó dēpwomu ya, u m:ââ y:a mē miyó ngê doo ya. Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mē yilí yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

⁴³Pyââ yi vy:o ngmēdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mē miyó ndîf, wêê p:uu dēpê vyâ. K:omo tpile kpeede

yilí p:uu dnyimo dpodo, ngmênê dèdnyimo pyipyi. ⁴⁴Yi pyópu Yesu u kuwó a ta, u kpídí p:uu kêê a yó, wod:oo wêê a vyá. ⁴⁵Yesu ngê yepê, Kêê a p:uu n:aa dê yé? Pi yintómu kní y:oo a wópu ngópu. Pita ngê kwo, Mâawe, mêkidimê póó. Kwo, Pi kînga dídyêní. ⁴⁶Ngmênê Yesu ngê kwo, Daa ye kópu p:uu n:aa danê. Kwo, Pi ngmê ngê kêê a p:uu kêê yé, u l:êê díy:o a wâa u ngwo dê kee. ⁴⁷Yi pyópu ngê apê, Até ngê da pywáí nê, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu yu km:ee mí dyimê wo. Kópuni u l:êê díy:o Yesu p:uu kêê yó, u ngwo piyiyé wo, pi yintómu yi ngêêdí Yesu ka a nté ngê. ⁴⁸Yesu ngê kwo, A ch:am, a ka che kêlímî mb:anê, u ngwo chi piyiyé. Kwo, Yi kópu machedê, u nuw:onuw:o ngê kêê kídangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

⁴⁹Yesu ngê u danêmbum ghêlí dèpê kêlí ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Njm:ee módó ngê pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kí mâawe ngê mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê núw:o. ⁵⁰Yesu ngê yi kópu yi nyongo, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kêlímî, mē piyiyépiyiyé. ⁵¹Dini ghi n:ii ngê ngomo chedê taa dniye, Yesu ngê ngomo k:oo pi daa kmungo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon, yi dmââdí u pye mí yi k:ii vyílo dé yi km:êê too. ⁵²Pi yintómu kní y:oo yi dmââdí ntóó dnye mbumu, u l:êê díy:o myednye mbê. Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpí. ⁵³Yesu dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, apê, Kêê pw:onu. ⁵⁴Ngmênê Yesu yi dmââdí kwulo kele, kwo, Kí dmââdí, a pyidu. ⁵⁵Wod:oo u ghê dmi u kwo mēdê diyé wo, yi ngwo mēdê pii wo. Yesu ngê u pye mí ye yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo. ⁵⁶U pye mí yi nyepênepê u kópu ngê pyodo, ngmênê Yesu ngê ye kwódu ngê, yepê, Kópuni dí d:uu, pi kní ye nangê vyi.

Yesu ngê u dyépi y:a mē miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mátíyu 10:5-15; Mak 6:7-13

9 ¹Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mē miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, anmyin:aa pi pyipyi, n:ii kní y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ²Yepê, Pi kní ye n:aa dyede nmyo, ala kópu ye dmyinên:aa tpapê, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kēmakēma a dyimēdyimê. Yepê, Myedmyinên:aa pi pyipyi. ³Yepê, Nmyi tpile nangmê núw:o. Yepê, Nmyi kiyé nangmê núw:o, nmyi tpile péé nangmê núw:o, nté nangmê núw:o, ndapí nangmê núw:o, nmyi nkuwo kpídí myomoni myenangmê núw:o.^f ⁴Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpí lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dē d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpí koko, y:i dny:oo ya, u dí yi p:aani mēdny:oo a

^f 9:3-5 Luukí 10:4-11

kuwokuwo. ⁵Yepê, Pini n:iî dê p:aani n:iî adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo.⁶ ⁶Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dnyiye, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpaépê, myednyen:aa pi pyipyi.

Antipas Helodi Yesu p:uu u ngwo doo nuw:o

Mátiyu 14:1-12; Mak 6:14-29

⁷Dini ghi n:iî ngê yi kópu dnyimo pyodopyodo, Antipas Helodi Nkálili tpémi yi king ngê doo ya. Yi kópu knî yi pi dmi yi nyongo, u nuw:o yilí ngê u ngwo u kwo pyodo, mu kópu u díy:o pi ngmê knî y:oo kópu, Njon Baptist kímêdê pyidu. ⁸Woni knî y:oo kópu, Ilacha kîmaa t:aa, woni knî y:oo kópu, N:iî knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu. ⁹Helodi ngê u gha vy:o apê, Njon Baptist mbwámê kîní châpwo. Apê, Pini n:iî u kópu dyuu n:aa nyêmî té, apê, wu n:uu? Apê, Yi pini a chóó u nkwo ngêp:aa m:uu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Njon 6:1-15

¹⁰Dini ghi n:iî ngê Yesu ka u dyépi yoo mêtê diyé dnyiye, kópuni mî d:uu tumo, u kwo mîné nté tumo. Yesu ngê yi mo núw:o too, p:aa ngmê mî tee dnyiye, u pi Mbetísaida. ¹¹Yoo yi nt:anê kada a y:ee ngópu. Kwéli mî tee dnyiye, yoo ndîfî y:i mye loo. Yesu ngê a chipé too, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye doo danêmbum, n:iî dé dnye mgîní vyímî mye pyi too.

¹²Dini ghi n:iî ngê kâádî t:ono ghê wo, p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî u kwo lee dnyiye, kwo, Kî yéli mê dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi, yi chóó yi dpî têtê dmi ngmêninê pyw:ee y:e, mu kópu u díy:o daa p:o nmo pyede. ¹³Ngmênê Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê ntini daamo a tóó. Kwo, U yi nga a kwo, Kî yéli yi ntââ ntini anm:uu pwila?

¹⁴(Mââ limo yono yono y:a y:i doo ya.) Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê limoy:a a pyódu yó, mbwódo yaa dnyiye. ¹⁵Yinté d:uu ngópu, mbwódo yaa kalé tumo. ¹⁶Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too, te dé myedê ngî doo, mbóó p:uu vyyu wo, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, apê, Pi knî ye yee téne. ¹⁷Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee

§ 9:5 Luukí 10:11; Dpodo 13:51

wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyóu mê ntówo ngópu.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu
Mátiyu 16:13-19; Mak 8:27-29

¹⁸Wo ngmê ngê Yesu u mo até yidoo ngêpê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo yedê lee dniye, ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁹Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyílo. ²⁰Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyílo. ²¹Yesu ngê yi kópu dpodombiy:e ye kwódu ngê, yepê, Pi ka nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1

²²Yesu p:uu ndiye pyu knî ye chóó p:uu ye modoo danêmbum, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Yi yéli y:oo dono kópu yilî a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu.

²³Yesu ngê pi yintómu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mêtîngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê díy:o adî wélîlî mgîní vyîmî, ngmênê dpo ngm:êê nêne.^h ²⁴Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngî vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya.ⁱ ²⁵Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê díy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ²⁶Yepê, Dini ghi n:ii ngê a l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu, n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîî ngê wa pyódu, M:aa, u enjel knî yi k:ii yi pi dmi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu.^j ²⁷Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlî daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ mwiyé wa chaa.

^h 9:23 Mát 10:38-39 ⁱ 9:24 Njon 12:25 ^j 9:26 Luukí 12:9; 2 Tim 2:12

Yesu u dyépi pyile kní ye u mo u nâmo u ngwo mîné ghê wo
Mátiyu 17:1-8; Mak 9:2-8

²⁸Wiki ngmê mî loo, Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, yi dnyen:aa ngêpê. Yi pini pyile kní yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. ²⁹Dini ghi n:ii ngê Yesu doo ngêpê, kwódo ng:oo dmi tpalê wo, u kpídí d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapí ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. ³⁰Yi ngwo pi miyó Yesu u k:ii dnye danêmbum, yi pi dê Mósisi pini dê Ilacha. ³¹Yi tpódu myedpîmo a wuu mbele. Mósisi ngê Nju tpémi dono vy:o Yichip u mênê ntee a pw:ii too, Yesu u lama doo ya, Daa kêmakêma yinté kópu Njedusalem ngmênîmo d:uud:uu. Yi kópu p:uu dnye danêmbum. ³²Yi dini ghi ngê Pita u pyipe dê yi k:ii dnye dpî. Yi nyaa dniye, Yesu u wuu yi pwo yimî kée ngê, Yesu u nkígh:ê Mósisi pini dê Ilacha m:uu dumo.^k ³³Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo Yesu dpîmo a kuwokuwo, Pita ngê Yesu ka kwo, Máâwe. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmîné t:emî, kwo, ñeni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. Ngmênê doo u lama doo mbumu. ³⁴Pita ngê danêmbum ghêlî dépê kêlî ngê, wod:oo nkalî too pee yi pwo ngmê yó, nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ³⁵Yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a Tp:ee, a chóó nê ngmîdi ngê, u kwo ntênê dmyinê ng:aa.^l ³⁶Yi dnyeni machedê ngê yi pyodo, apê, Yesu u mo mu kwo. Kópuni yi ngópu pyodo, pi ka ghêlî daa vyi ngópu. Yi kópu tumu yi mênê doo ya.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê nyuno pwoowo u ngwo doo ya
Mátiyu 17:14-18; Mak 9:14-27

³⁷Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi pyile kní yi k:ii mbu vvyuwo a ghêpê dniye, pi yilí Yesu ka loo. ³⁸Yi yéli yi vy:o Yesu ka pi ngma a ka wo, kwo, Máâwe. Kwo, U ntâa a tp:ee mu ngmîdi wany:uu m:uu? Kwo, Nga daawa ch:anê? ³⁹Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, a kââ yédi, ntóó têpê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii kní. Kwo, Dye ghi yintómu yi kmêna ngê a tp:ee dpodombiy:e a kpakakpaka ngê. ⁴⁰Kwo, M:uu ndiye pyu kní ye kídí nkêpê mb:anê, yed:ê, U ntâa wu kmêna anmyi ngm:ii kalê ngmê? Kwo, Ngmênê doo u ntâa ngê y:e dê pyódu. ⁴¹Yesu ngê yepê, Nmyo lónté yéli. Yepê, Nmyo yoo dono, lukwe díy:o Chóó Lémi ka dp:ee kélímî té. Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dí Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kélímî. Yi pini ka kwo, Ñm:ee al:ii a núw:e. ⁴²Dini ghi n:ii ngê yi tpémi Yesu u kéténi doo lèpî, u kmêna ngê dpodombiy:e vyâ, têpê mbêmê danê ngê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi tpémi pyi ngê, u mî ka mê y:àngo. ⁴³Pi kní y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo pyódu ngópu.

^k 9:32 Njon 1:14; 2 Pita 1:16-18 ^l 9:35 Luukí 3:22

Yesu p:uu ndiye pyu kní ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê
Mátíyu 17:22-23; Mak 9:30-32

Yesu ngê pi kní yi ngópu kópuni doo d:uud:uu dé, pi kní y:oo yi kópu dnyimo nyepényepê dé, ngmênê Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, ⁴⁴Ala kópu nmyi nuwo kídangê kuwo, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo waní ghê. ⁴⁵P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe díy:o kinté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu, dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póo dnyiye, mu kópu u díy:o nkîngê mbê dnyiye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mátíyu 18:1-5; Mak 9:33-37

⁴⁶Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe. Yi vy:o pini n:ii u pi ndîi ngê doo ya, yi kópu p:uu dnye kwopwepe.^m ⁴⁷Tumu kópuni dnye tpaépê dé, Yesu ngê a w:ee too, wod:oo tp:ee ngma a ngêédî, u nkîgh:ê kââ, yepê, ⁴⁸Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adí vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adí vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedí chââchââ nê. Yepê, Myenté, Pini n:ii ngê adí chââchââ nê, daa a mo adí chââchââ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedí chââchââ. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii u pi daa ndîi, vyílo yi pini yidmyinê chââchââ.ⁿ

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini
Mak 9:38-40

⁴⁹Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi kní yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u díy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ⁵⁰Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini.

Samédiya tpémi y:oo Yesu u wépi u ngwo pwaa ngópu

⁵¹Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Daa kêmakêma a dye ghi dyámê mbêmê machedê ngê a pyodopyodo, pi kní y:oo Njedusalem wa vya nê, ye daa kede wo, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii paa u nuw:o Njedusalem mê yé ngópu. ⁵²Maa p:uu p:aa ngmê u nkîgh:ê taa dnyiye, Samédiya tpémi yi p:aa ngmê. Yesu ngê u yi doo kwo, Yi nm:uu dpî dmi, wod:oo pi kada miyó kââ, apê, Tpile yilî nmî kada paan:aa l:âmo y:e. ⁵³Ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu, mu kópu u díy:o Njedusalem dnye lépî. Apê, Yinê ye nmo yoo dono. Apê, Lukwe díy:o ala p:aani wa dpî dmi.^o ⁵⁴Dini ghi n:ii ngê Njems mbwémi Njon y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e knopwo, Yesu ka kwo, Nmî Lémi, Chóó Lémi ka

^m 9:46 Luukí 14:11; 22:24-27 ⁿ 9:48 Luukí 10:16; Njon 13:20 ^o 9:53 Luukí 10:33; Njon 4:9

ala kópu vyi koo, Mbóó p:uu ndyuw:e ngma a ghêpê we, wu p:aani tpémi ndé ngê paa ma téne.^p ⁵⁵Ngmênê Yesu ye diyé wo, yi kópu ye kwódu ngê, ⁵⁶wod:oo kn:aa p:aani mê lee dniye.

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâmuyâmu

Mátiyu 8:19-22

⁵⁷Dini ghi n:ii ngê maa p:uu dnye paa, pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Kwéli anyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. ⁵⁸Yesu ngê kwo, Mumdoó anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî tédê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, ímê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî tédê daa tóó, a ghê vyímî tédê myedaa tóó. Kwo, Mumdoó nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê? ⁵⁹Pi m:uu ka kwo, Cha a yâmuyâmu nê. Ngmênê yi pini ngê kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi.^q ⁶⁰Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o, ngmênê nyi, a ngm:êê nédi, yoo Chóó Lémi u yoo vy:o a chin:aa kapî dé. ⁶¹Pi m:uu ngê Yesu ka kwo, A Lémi, ana a yâmuyâmu ngi, ngmênê a yoo knî ye nd:uu mwiyé nîmo tpaépê. ⁶²Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nee k:oo tpiipi kn:aa ada a vyuwo, nee wo mbêmê wa knî. Kwo, N:ii kn:aa adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu angénté adîn:aa dpodo.^r

Yesu ngê pi pyud:oy:a mê miyó yi dpodo

tédê dpodo tédê u ngwo dy:ââ too

10 ¹U kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê pi mê pyud:oy:a mê miyó ngmídi ngê, yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. ²Yepê, Chóó Lémi u yâpwo tédê y:i nté dédê ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa tóó. Yepê, Yâpwo tédê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê díy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê. ³Yepê, Dpî lee dmyeno. Yepê, Y:ee tímêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. ⁴Yepê, Ndapî nangmê úuw:o, ndapî yiyé tédê u tpile nangmê úuw:o, nmyi yi dópo kn:aani nangmê úuw:o. Yepê, Gha pi yoo nmye adnyin:aa a vyuwo. Yepê, Maa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Límílímî ngê dmyinên:aa dpodo, mgî kídmyengê pwaa ngmê.

⁵Yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpaépê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine. ⁶Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî tpaépê, yi kópu ye amêda a diyédiyé. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ⁷Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo kwo, kn:aa mékîngê lee knî. Yepê,

Yi tpódu yi ngomo k:oo dny:oo kwo, y:i dny:oo kmaapî, mu kópu u díy:o pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee.^s ⁸Pini n:ii dē p:aani n:ii dpîmo taataa knomomê, yi p:aani tpémi y:oo yi tpódu yi dnye dē dpîmo nyêmi knomomê, ntini n:ii yi l:êê díy:o adnyi l:âmol:âmo, dny:oo pîpî, ⁹yi p:aani u pwopwokopwe dpî pyi téne, ala kópu ye dny:oo tpaépê, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê u yoo chóó u ngwo ada a y:enê, yi dini ghi daa kēmakēma a dyimēdyimê.

¹⁰Yepê, Pini n:ii dē p:aani n:ii adpîn:aa taataa, pi knî y:oo yi wépi dē adnya a pwapî dē, ye yi ngópu kââ puu ghê dny:oo a wowo, ala kópu tââ ye dny:oo tpaépê, ¹¹Nmyi p:aa u tēpê nyi yi yodo p:uu nye vyavya, ala kópu u ngwo dpo w:ee yó, Ala dp:oo Chóó Lémi u yoo. Yepê, Ala kópu ye myedny:oo tpaépê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u yoo chóó ada a y:enê, yi dini ghi daa kēmakēma a dyimēdyimê, ngmênê Chóó Lémi ngê daada a y:enê nmyo, wa mb:ii nmyo, mu kópu u díy:o dmyi mb:ii nyo.^t ¹²Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. ¹³Yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetísaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî ní chópu, ngmênê yi dono doongê kéé tumo. Yepê, Taiya p:aani dē Saidon tpémi yi ngópu yinté kópu ndîi w:aangmê d:uu ngê, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilî lîmîlîmî ngê pí kéé tumo, yi mbodo dmi pēdê ny:ii ngópu, tpée kópu myepî vyi ngópu. ¹⁴Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dē Mbetísaida tpémi dnyinté daawa kpada té. ¹⁵Yepê, Kîpêênnyem tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tēdê wa lee dmi.

¹⁶Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pini n:ii ngê nmyi dnye dmi a nyêmi ngê, daa nmyi mo nmyi dnye dmi ye nyêmi ngê, a dnye myeye nyêmi ngê. Yepê, N:ii ngê dpî mb:ii nmyo, daa nmyi mo dpî mb:ii nmyo, myoo mb:ii nê, daa a mo dpî mb:ii nê, n:ii ngê a dy:ââ noo, myoo mb:ii.

Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó u ngwo mēdē diyé dniye

¹⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó mēdē diyé dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Dpodo tēdê w:aa nm:uu pyw:ângo. Kwo, Mî mbêmê daa mbii pyu yoo yi mo nmeen:aa pyipyi dé, n:ii knî y:e yi kmēna dnye kwo, my:oo pyi too, yi kmēna y:e nmî ngm:ii kalê too. ¹⁸Yesu ngê yepê, Nyââ, Lîmî u wuu ndîi ngê ntee a tóó, ngmênê mēdaa ya yédi, yinté tpile ngmênî módu. Yepê, K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi yi pwo Setan u pi ndîi ngê doo ya, ngmênê ala ngwo da ghay, mbwódo d:uu d:ii.^u ¹⁹Yepê, U ntââ ngê

^s 10:7 1 Kódin 9:6-14; 1 Tim 5:18 ^t 10:11 Dpodo 13:50-51; 18:6 ^u 10:18 Njon 12:31; Tpyuu 12:8-9

dî pyódu nmyo, k:omo tpile mg:ee tpile pê yi vy:o anmyin:aa m:ii, ngmênê kópu nmye daangmêwa pyódu. Yepê, Setan ngê lô kópu nmye ngmadî d:uud:uu, wa dîpî.^v ²⁰Yepê, Ala kópu nangê vyi, W:aa dpo pyw:oo, pi knî y:e yi kmêna nmî ngm:ii kalê too, ngmênê ala kópu dpî vyi yó, W:aa dpo pyw:oo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yoo kamî vy:o dê kaa nmo.^w

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Mátiyu 11:25-27; 13:16-17

²¹Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu a nt:ee ngê, w:aa a pyw:ângo, u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîfî knî y:oo dêpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndîfî, y:ooda w:ee t:oo. Kwo, Nýóó nuw:o u pono nye vyápê.^x

²²Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpaépê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kêma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya.^y

²³Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, yi mo ye yepê, Kópuni nmye mumu t:oo yi l:êê dîy:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.

²⁴Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, king yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilî nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dnyiye.^z

Yesu pi ka vyyuwo p:uu pi knî ye u ngwo doo mgongo

²⁵Yélini y:oo Yesu dnye ng:aang:aa, yi vy:o dêêpî pyu ngmêdoo kwo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî dóó, wod:oo ghêêdî wo, Yesu ka kwo, Mâáwe. Kwo, Lô kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ²⁶Yesu ngê kwo, Nangê lónté? Kwo, Puku yedê angênté a tóó? ²⁷Yi pini ngê Yesu ka kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nýóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya.^a ²⁸Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. Kwo, Yi kópu dê anyi d:uud:uu dé, ye ghê kamî u ngwo anyinê pyw:oo.^b

²⁹Pi yilî yi nuu ghi dmi yi dêêpî pyu nódo dêpwo ya, wod:oo u yi u ngwo doo kwo, Yesu ngê ala kópu a ka vyi ngê, Daa pi yintómu yi nuu ghi dmi

^v 10:19 Mak 16:18 ^w 10:20 Pilipay 4:3; Tpyuu 3:5; 20:12 ^x 10:21 1 Kódin 1:26-28

^y 10:22 Njon 3:35; 10:15 ^z 10:24 1 Pita 1:10 ^a 10:27 Deut 6:5; Lev 19:18

^b 10:28 Lóma 10:5; Nkal 3:12

nódo yichoo ya. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ka póo wo, kwo, Ló yéli yi nuu ghi dmi a nódo ngmadí ya? ³⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nju pi ngmê, Njedusalem a ndê wo, Njédikó doo lêpí. Maa p:uu kpáápi kní y:oo mgímí ngópu, dnye vyee, u ndapí t:âmo ngópu, u kpídí mye t:âmo tumo, ntóó kée ngópu, maa p:uu a kuwo ngópu, ngmênê ghê tp:oo doo ya. ³¹ U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu ngmê ngê yi máádi a kwólu. Dini ghi n:i ngê yi pini módu, daa ngópu, u kwo mî loo. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu ngmê ngê yi máádi myedê kwólu. Kwo, Dini ghi n:i ngê yi pini ntóó módu, myedaa ngópu, u kwo myimí loo. ³³ Kwo, U kuwó dini ghi ngê Samédiya pi ngmê ngê yi máádi até myeyedê kwólu. Kwo, K:omo tpile Samédiya tpémi nmyinê nmye yoo dono dé, ngmênê yi Nju pi Samédiya pi ka ch:anê wo. ³⁴ Kwo, U kwo loo, yimo kní yi p:uu wain a pii ngê, olipi wulu myedê pii ngê, yimo kwéli dnye ya, kpídí pee ngê kwédi kê too, apê, Mb:aamb:aa ngê mê paa pyaa we. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pini ntóó chóó u ndonki pyipwo yó, p:aa ngmê núwo. Kwo, Yi p:aani ngomo ngmêdoo kwo, maa p:uu n:i kní ye mgídí dpímo a ghayghay, y:i dnyimo dpí. Kwo, Yi ngomo k:oo kee knopwo, Samédiya pi Nju pi ka y:i doo vuywo. ³⁵ Kwo, Womumo mw:aandiye Samédiya pi ngê yi ngomo chóó ka ndapí miyó y:àngo, kwo, Ala pini ka chi vuywo. Ndapí ntémwi p:uu anyi dyênê, amêma amênê wumo té. ³⁶ Yesu yi dêêpí pyu ka póo wo, kwo, Kpaa pyu kní y:oo pini n:i vya ngópu, u nuu ghi wu pini pyile kní yi vy:o n:uu nódo yó? ³⁷ Dêêpí pyu ngê kwo, Pini n:i ka ch:anê wo. Yesu ngê kwo, Yinté kópu vyílo yichin:aa d:uud:uu.

Mata mbwémi Méli yi danêmbum

³⁸ Dini ghi n:i ngê Yesu p:uu ndiye pyu kní yi k:i p:aani p:aani dnye lêpí, p:aa ngmê taa dniye. Yi p:aani pyââ mbwémi miyó doo ya, yi pi dê Mata mbwémi Méli. Dini ghi n:i ngê Yesu p:uu y:i taa dniye, Mata ngê mênê dóó kalé too, yepê, Díyo a ngomo k:oo nté dp:uu ma yó. ³⁹ Y:i taa dniye, mbwódo yi yaa dniye, Yesu ngê yoo doo ndiye kîgha dé. Méli a loo, yu km:ee mî yaa wo, Yesu doon:aa ng:aang:aa.^c ⁴⁰ Mata u nuw:o dono ngê pyodo, apê, Kí mââwe yi t:aa, lukwe díy:o nté dyêédí ngmídi dnye chono, wod:oo Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nga d:oo ch:anê wo, a mo aní nté ch:eech:ee? Kwo, Méli daanyinê dy:ââ, daamí ngee nê? ⁴¹ Yesu ngê kwo, Mata. Kwo, Kidimê nod:enod:e. Kwo, Kópu yilí kidimê nuw:onuw:o. ⁴² Kwo, Kópu mu ngmídi u ntáâ. Kwo, Méli u nuw:o kópuni p:uu a kwo, yi kópu yi mb:aamb:aa. Kwo, Yi kópu u kwo daaní kwódu.^d

Yesu ngê kópuni vuy, nmí Mí ka ngêpê p:uu

Mátíyu 6:9-13; 7:7-11

11 ¹ Wo ngmê ngê Yesu ghi ngmê até yedoo ngêpê. Dini ghi n:i ngê u ngêpê a kélí ngê, p:uu ndiye pyu ngmê ngê kwo, Nmí Lémi,

^c 10:39 Njon 11:1-2; 12:2-3 ^d 10:42 Mát 6:33; Njon 6:27

Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu yoo yi nuwo ngêpê ntee kwólu, kwo, yinté nmî nuwo my:oo kwéli.^e ² Yesu ngê yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii

Munmîkó M:aa,

pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ ngi.

Nmî y:enê kn:ââ límí k:ii a chépi.

³ Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini nmo cha a kuwo.

⁴ Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kée too,

nmî dono kópu yinté nguwo myoo kée té,

mêdaanyi nuw:onuw:o dé.

Nmî tókótókó ndîî tédê nangê núw:o nmo.

⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, mgídî núknînúknî p:uu u mbwó ka wa lê, awo, A mbwó, nté pee a ka ngma a ki. ⁶ Kwowo, A pyipe ala ngwo ngmêdê t:aa, nté a ngópu daa tóó, ló ntini u kwo ngmaní y:oo. ⁷ Yepê, Yi pini ngê u mbwó ka ala kópu wa vyi, awo, Ala dpî dye ghi, nté a ka mêkidimên:aa dmyinê. Kwowo, Keñe kînga dp:o kuwo, nmî mupwoknî aténgê dpî dpî dmi. Kwowo, Daanê pyidu, myedaanî ngee ngi. Kwowo, W:êênî wochi t:aa. ⁸ Yepê, K:omo tpile yi pini daawa pyidu, u mbwó ka nté daawa y:ee knomomê, ngmênê u mbwó ngê dyaa u kwo wa chedê, mywene u ngwo myedaadî kwo, ye wa pyidu, u mbwó ngê tpileni u yi adî kwo, u kwo wa y:oo.^f ⁹ Yepê, Kópuni u l:êê díy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmî.^g ¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa y:oo, pini n:ii ngê adî nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adî depedepe, keñe u kwo wa kpêmî. ¹¹ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, ye mt:enge mbyuu u kwo daawa y:oo, awêde wa pw:onu. ¹² Yepê, Myenté, tp:oo ngê kpée w:uu u kwo wa dmyinê, pêla ngê mg:ee daawa ngî, u kwo daawa y:oo, awêde wa kiye. ¹³ Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmââdîma ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyuwo tédê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê u Ghê Dmi u kwo wa dmyinê, daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a y:oo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-30; Mak 3:20-27

¹⁴ Wo ngmê ngê Yesu ngê pi ngmê pyi ngê. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini ló dini a dyênê ngê, dnye dépwo kîgha. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê a kuwo ngê, wod:oo yi pini modoo

^e 11:1 Luukî 5:33 ^f 11:8 Luukî 18:5 ^g 11:9-13 Njon 14:13-16

danêmbum. Pi knî yi mênê ghê ghipé wo, yi nyepênypê u kópu ngê mye pyodo. ¹⁵Ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ¹⁶Woni knî y:oo Yesu dnya a tókótókó, kwo, Mumdoó Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹⁷Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilí Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ¹⁸Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angénté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ¹⁹Yepê, Nmye ngêní póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodané kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁰Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adí y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngí kaa nmyo.

²¹Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mēdaanyimo ngî té, awêde u kaa taa ngê wa vya ngi. ²²Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîî, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, u kaa taa dpo ngî té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîî. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.^h

²³Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vyyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalê té.ⁱ

Pi ka u kmêna u ngwo modo diyé

Mátiyu 12:43-45

²⁴Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi

^h 11:22 Tpyuu 20:2 ⁱ 11:23 Luukí 9:50

yédi, u yââyââ tédê ka wumê vuywo yédi, dpo, Yi n:uu yââ. Yepê, U yââyââ tédê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i mínê diyédiyé. ²⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. ²⁶Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mēdaa yinté.^j

Pyââ ngmê ngê Yesu ka kópuni vuy, u pye p:uu

²⁷Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, yi yéli yi vy:o pyââ ngmê Yesu ka dpodombiy:e a mbwolo, kwo, Pyópuni ngê tpyé nyoo, u ngmo ngê myedê mbono nyoo, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya. ²⁸Ngmêê Yesu ngê kwo, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu adnyi nyêmi dé, amyidnyi chââchââ dé, vyílo yi yéli Chóó Lémi ngê wa ngee té, yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi.

Yesu Njóna p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátíyu 12:38-42

²⁹Dini ghi n:ii ngê pi yilí Yesu ka lee dniye, yepê, Lukwe díy:o dnyinté a ka nmyinê kêlímí té. Yepê, Nmyo yoo dono. Yepê, Lukwe díy:o a ka dmye vyi ngmê, Mumdo Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmêê díyo kópu ndîf mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu. ³⁰Yepê, Ninipe tpémi y:oo ntee a w:ee ngópu, apê, Yâpwo Ndêndê ngê kí Njóna nmo yinê a dy:ââ ngê, yepê, yélini ala ngwo a pyede, ala kópu yinté myepêê w:ee y:e, awo, Wu Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmo yinê a dy:ââ ngê.^k ³¹⁻³²Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kée tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêê pi, ngmêê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe díy:o a dnye dp:ee nyêmi ngmê. Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwín ngê wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêê pi, ngmêê Sipa tpémi yi kwín ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe díy:o dp:ee chââchââ nê.

^j 11:26 Njon 5:14 ^k 11:30-32 Njóna 3:4-10; 1 Kings 10:1-10

Lam ndëndê u danêmbum*Mátiyu 5:15; 6:22-23*

³³Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:i ngê mgídí dpo ghay, n:i ngê lam dpo vuyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, myedaawa a mgiye, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídí wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpí kââ. Yepê, Yélini u kwo dpí lee dmi, tpile yilí u ngwo dpí m:uu ngmê. ³⁴Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, N:i ngê u ngwolo dê dê kuwo dê, doo mya noo, yi pini ngê u lam da mgiye, u kópu yilí yintómu mgídímgídí dé. Yepê, N:i ngê u ngwolo dê dê pywálí dé, dê mya nê, yi pini u lam ya nkwodo a kwo, u kópu yilí yintómu lam wo a pyede. ³⁵Yepê, Nmyi ngwolo dmi pywálí tóó, nmyi lam kídmyinêngê mgiye t:oo. ³⁶Yepê, N:i ngê u lam d:uuwodê mgiye, u kópu mgídí vy:o d:uungmêdpí ngmo, mu dini ghi ngê yi pini ngê Chóó Lémi u lam wo kópu yilí yintómu wa m:uu té.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpí pyu yoo yi pi dmi u ngwo a ghîpí ngê*Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40*

³⁷Dini ghi n:i ngê Yesu ngê pi kní ye danêmbum a kélí ngê, Pádisi ngmê ngê u ngomo k:oo kmaapí tédê núwo. ³⁸Yesu ngê kóó dê mwiyé daa ghêê doo, kmaapí tédê u ngwo yaa wo. Pádisi ngê dini ghi n:i ngê módu, ghê u mênê ghipé wo, apê, Kí pini ngê lukwe díy:o nmí dêêpí kópu doo châpu ngê, kmaapí tédê módó dê yââ, kóó dê doo ghêê doo.¹ ³⁹Ngmênê nmí Lémi ngê kwo, Nmyo Pádisi yoo nmyi d:ââ pílétí yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe díy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapí u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ⁴⁰Yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. Yepê, N:i ngê nmyi too pee l:âmo too, nmyi gha dmi yinê mye l:âmo too. Yepê, Lukwe díy:o too pee u kópu dé nmyinê nmye ndíí kópu dé, gha u kópu dé nmyinê nmye tédê kópu dé. ⁴¹Yepê, Nmyi kêê yedê tpileni a pyede, ngópuch:anê kní ye dmyinê yémí dé, yed:oo nmyi gha k:oo tupwó mēdaadí ya, nmyi too pee p:uu tupwó myedaadí ya.

⁴²Yepê, Mósisi ngê nmí kn:ââ kní ye ala kópu a vuy, yepê, Ntini n:i pi ngê yâpwo tédê dpo núw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu kní ye dpí y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee chââchââ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:émí ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu kní ye yononi ntênê nmye yémí ngópu. Yepê, Yi kópu ndíí kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndíí kópu, lukwe díy:o tédê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Lukwe díy:o pi kní

¹ 11:38 Mát 15:2

ye dp:ee vyuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyuwo nyédi, lukwe dîy:o nmyi nódo Chóó Lémi u nuu ghi daa tóó. Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Têdê kópu ndîf kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîf kópu têdê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Têdê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîf kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.

⁴³Yepê, Pádisi yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Ngêpê ngomo k:oo nmyi chóó kada nmyimo yââyââ nyédi, u yi nmye a kwo yédi, Pi knî y:oo naa têdê mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ nmo. ⁴⁴Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Kwodombê mbwee maa p:uu ngma ya yédi, n:ii u lama daa ya yédi, kpî knî yi pwo a m:ii yédi. Yepê, Yi kpî ntee dé, nmyo yinté yéli, pi knî yi lama daa ya yédi, tupwó ndîf nmyi gha vy:o a tóó.

⁴⁵Dêêpî pyu ngmê ngê Yesu ka kwo, Ye kópu kîchi vyi té, nmî pi dmi myeche ghîpî. ⁴⁶Yesu ngê kwo, Dêêpî pyu yoo, myedmyinê nkîngê. Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê nmyi chóó yilî ngê nmyi pyódu ngópu, pi knî ye dpodo ndîf ngê nmyi pyódu tumo, yi dpodo têdê d:ud:umbiy:e dp:ee ngêêpî tumo. ⁴⁷Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Ngmênê nmyi chóó nmyi kn:ââ knî y:oo y:oo a vya tumo. ⁴⁸Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mwâ a vya tumo, nmyinê nmye gha kópu yi d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o y:oo a vya tumo, yi pwpowu u mti dmi u nkwo nmyi t:ee tumo. ⁴⁹Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala gha kópu a vya, apê, Ala yéli ye a komo kapî pyu yoo a dyépi yoo wanê dy:ââ té, ngmênê ala yéli y:oo wa mb:ii t:oo, woni wa kpaka t:oo, woni amye vya t:oo. ⁵⁰⁻⁵¹Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnya a vyeé dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, Kéén ngê Epel mwâ a vyâ, nkoo nmo, a vyeé u yi nmye mye kwo. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnyinté a mya tumo, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo kpada too. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Sekidaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilî mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dépê pw:oo ngópu. Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, ye Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa ghay.^m

⁵²Yepê, Dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, N:ii u lama puku kpââ a tóó, yi pini ngê u ntââ Chóó Lémi puku yedê wa a pyw:oo. Yepê, Yi puku dmi ngomo ntee tpile, u kii nmyi ngópu a tóó, ngmênê pi knî ye yi ngomo

^m 11:50-51 Gen 4:8; 2 Chr 24:20-21

dp:ee kpêmíkpêmí ngmê. Yepê, Nmyi chóó yi ngomo k:oo dp:ee koko nyédi, n:ii ngê u yi a kwo, dpo, Yi ngomo u mênê nî kee, u maa u kwo nmye nkokonkoko ngópu.

⁵³Pádisi yoo, dêêpí pyu yoo yi k:ii, Yesu ka d:ud:umbiy:e nod:e dniye, Yesu ngê yi p:aani pee u ngwo a kuwo ngê. U kuwó dini ghi ngê dpodombiy:e dnya a tókótótkó, kópu yilí yi p:uu u kwo dnye póó. ⁵⁴U yi y:e doo kwo, Yesu nmí dóó, kn:aadi te kópu ngmê vyi ngê, u ngwo p:oo ndyíko.

Yesu pi dódó p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátíyu 10:26-27

12 ¹Pi yilí tp:oo témi tap Yesu ka lee dniye, u kwo dnye kadakada. Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Pádisi yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Pi dódó pyu yoo, kópuni a tpaê tumo, daa d:uud:uu tumo. Yepê, K:omo tpile pi dódó daa ndí nmyi vy:o adí ya, ngmênê d:ud:umbiy:e wa dyênê nmyo. ²Yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálí dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ³Yepê, Tumu kópuni mgídí vy:o anmyi vyi t:oo, w:êêní wa ny:ee t:oo. Yepê, Tumu kópuni d:omo yu kn:ââ u mênê kwayi ngê anmyi vyi t:oo, díyo naa tédê tââ wa kaa dmi.

Yesu pi ka nkíngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátíyu 10:28-33; 12:32; 10:19-20

⁴Yesu ngê yepê, A pyipe yoo, pi kní ye namê nkíngê. Yepê, A l:êê díyo wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, kópu nmye daamuwa d:uu ngmê. ⁵Yepê, Ye anmyi nkíngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyílo, u kwo yidmyinê nkíngê.

⁶Yepê, Kópuni dí vyi, nmye mêní tpaê, Pi kní ye namê nkíngê. Yepê, Mtyímwe daa ndíí íméné tp:oo, kní ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi. ⁷Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyímwe ntee yéli, dnyinté nmye dédê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkíngê.

⁸Yepê, Pini n:ii ngê pi kní ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel kní yi ngíma yi pini u nkwo daanímo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ. ⁹Yepê, N:ii ngê pi kní yi ngíma wa a wópu nê, yewo, Ye pini daa Chóó Lémi u Pi Ndêndê, p:uu dínê dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel kní yi ngíma yi pini u nkwo wanímo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ.

¹⁰Yepê, Pini n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adî peede tpaê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kée knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée, mēdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpaê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kée té.

¹¹Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kada pini knî y:oo ó king knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaê dé, yi kópu knî ye nuw:o ngê kêê nangê t:oo. ¹²Yepê, Kópuni ye anmyin:aa tpaê dé, yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o íédê mwiyé ada a t:emî dé.

Yesu kmungo pyu yoo yi p:uu u ngwo doo mgongo

¹³Yesu yélini ye doo danêmbum, yi vy:o pi ngmê ngê kwo, Mâawe. Kwo, M:aa dini ghi n:ii ngê pwene, a mbwó ngê tpile yintómu u mo a ngî too. Kwo, U kwo vyi ngî, Knî a ka ngma a kê ngê. ¹⁴Yesu ngê kwo, Kí pini. Kwo, N:uu ngê nmyi kóté kîgha pyu ngê pyódu noo. ¹⁵Pi knî ye yepê, Kmungo pyu yoo yi nj:ii ngê kêê u ngwo nangê t:oo, mu kópu u dîy:o pi u ghê ndéndê daa tpile knî yi p:uu a tóó.ⁿ ¹⁶Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, ndapî u ngópu dēpwo ghêdê, tpile u ngópu myedēpwo ghêdê.^o ¹⁷Yepê, Chóó u nuw:o k:oo apê, Pudumakó w:uu ngmên:aa kaakaa, ndapî ndîi u ngwo wanî kmênê. ¹⁸Apê, A stówa my:oon:aa pyidupyidu, a ndapî d:ud:umbiy:e ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹⁹Apê, U kuwó dini ghi ngê a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, anê, Nê pi ngmê, tpile ka mēdînê nuw:o, m:ââ yilî yi k:oo anî líme, anî kmaapî, daanî dpodo, d:ud:umbiy:e anî gha vyîlê.^p ²⁰Yesu ngê yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê kwowo, Mōdo podo. Nyi mtíkó pyu ndîi. Awêde mgídî vy:o nye pwopwo, ímile yintómu n:uu ngê wa ghay dmi. ²¹Yesu ngê yepê, N:ii ndapî mu ngmidi p:uu adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu daadî nuw:o, yi pini yinté pini ngê wa pyódu, mbodo podo.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:25-34

²²Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî pyódu, kpídîni nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu. ²³Yepê, Nté kpídî daa ndîi kópu dē, nmyi ghê dmi yi ndîi kópu. ²⁴Yepê, Ínmê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê íuw:o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, Chóó Lémi ngê yinê dpo mbono té. Yepê, Dp:ee ínmê ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono

ⁿ 12:15 1 Tim 6:9-10 ^o 12:16-19 1 Tim 6:17 ^p 12:19-20 Njems 4:13-15

nmyo.^q ²⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwoopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adí pyodopyodo, ngmênê doo u ntââ nmyi ya daadî ngê daanmya a pyépi. ²⁶Yepê, Yi kópu nmye doo u ntââ, lukwe dîy:o kn:aa kópu kní nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê a pyede. ²⁷Yepê, Yinênê kní yi p:uu ngí nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpídí p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapí ndîí, u kpídí mb:aa dé, ngmênê yinênê kní y:oo Solomon u kpídí mêtê ch:ii tumo.^r ²⁸Yepê, K:omo tpile chii mênê yi awêde a kwo, mââ m:ii ndê ngê dpí ma, ngmênê Chóó Lémi ngê nêê yi nkwodo dpí kââ, kpile ye yiné wunê yémí. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamye kpílê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kêlímí té. ²⁹Yepê, Ntê mbwaa yi pyw:émí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngí ya. ³⁰Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kêlímí nyédi, vyílo yi kópu kní yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mí u lama ka tóó, yi tpile daadnyí ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu. ³¹Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndîí kópu ngê nmye choo ya, yi tpile dé nmye u ngwo wa a kê té. ³²Yepê, K:omo tpile dp:ee yoo ndîí, ngmênê pi kní ye nkîngê ngê kêê kídmyenêngê t:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi Mí ngê u yoo chóó adí y:enê, yi yéli yi kada pini kní y:oo wa pyódu nmyo.^s

Daa tpile ndapí yi p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:19-21

³³⁻³⁴Yesu ngê yepê, Pini n:ii u ngópu ndapí a tóó, dyámê mbêmê, wonêwodiyédiyé a nuw:onuw:o ngê, dpo, L:âmo mokídangê ngee ó pi ngê kîngí t:âmo. Yepê, U kpídí mb:aa kní yi p:uu mye nuw:o yédi, dpo, Tpile we ngê kîngí dyênê té. Yepê, Nmyi tpile yilí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê nmye kîngí pyaa dmi, nmyi ndapí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngí pyódu. Yepê, Nmyi tpile yilí kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adí kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kîngí kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Nmyi tpile yilí pi kní ye dpí y:ee tóó, nmye wa pwila t:oo, yi ndapí dpo ngí yó, ngópuch:anê kní ye dpí y:ee yó. Yepê, Yi ndapí Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amímê wumo. Yepê, Doo u ntââ yi yáni mb:aa kpáapi kní y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we kní y:oo myedaawa dyênê ngmê.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye kópuni vyyu, u t:âat:ââ p:uu

³⁵Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, A kuwó mgídí wa a ghay, ngmênê dpí ngê kêê kídmyenêngê t:ee ngmê, nmyi dpodo u kpídí dmi nmyi mbwo kídmyenêngê ngee t:oo, nmyi lam dmi kîngí pw:oo dmi, dny:oo pípi.^t ³⁶Yepê, Lémi kní y:oo yi dpodo pyu yoo wunê kuwokuwo

^q 12:24 Psalm 147:9; Luukí 12:7 ^r 12:27 1 Kings 10:23-25 ^s 12:32 Luukí 22:29-30
^t 12:35 Mát 25:1-13; 1 Pita 1:13; Mak 13:32-37

tumo, yedpo, Dmyinê t:âât:ââ nmo, kîd:oongê dpî dmi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi yoo dpo diyé dmi, keñe p:uu wunê depedepe nyédi, yi dpodo pyu knî y:oo keñe ye dpî kpêmî t:oo, yi lémi yoo yi nté dpo têédî ngmê. ³⁷⁻³⁸Yepê, Yi lémi ngmê ngê mgî wa a pwaâ knomomê, mgîdí núknînúknî p:uu wamî t:aa, u dpodo pyu knî yi p:uu ada a nuw:o, awo, A dpî té, ó a t:âât:ââ nê? Yepê, N:ii u dpodo pyu yoo daadnyi dpî, yi kada pini adnyi t:âât:ââ, yi pini u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile u dpodo pyu yoo, ngmênê chóó u nté wa a têédî, ye wa y:oo. Yepê, Wamye chaa kalê té, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wamye pyaa dmi.

³⁹Yi kópu p:uu Yesu ye myedoo mgongo, yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adî ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê.^u ⁴⁰Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndëndê daawa t:aa, yepê, vyílo yi dini ghi ngê wanê t:aa.

Yesu chóó u yoo yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 24:45-51

⁴¹Pita Yesu ka póó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ye mgongo nmî mo nmo chi kwolo, ó pi yintómu knî yi k:ii? ⁴²Nmî Lémi ngê yepê, A yoo yi kada pini ngê wanmyi pyaa dmi. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmîdi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a chápwo, yi nté ndapî ye chi yémî dé. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîf y:i adîn:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmîdi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîf ngê adî ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? ⁴³Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilf yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁴dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilf yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu.^v ⁴⁵Yepê, Ngmênê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, adî núknwenúknwe, mbwaa adî ndanî, u ngwo adî ghétighéti, dpodo pyu dpodo módó yoo adî kpakakpaka dé, ⁴⁶ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, kuwa yéli yi vy:o wa kââ.

⁴⁷Yesu ngê yepê, Dpodo pyu n:ii u lama u lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo yédi, ngmênê a mgeemgee yédi, u dpodo daawa dóó knomomê, ye u lémi ngê yi pini dpodombiy:e wa kpada.^w ⁴⁸Yepê,

^u 12:39 Mát 24:43-44; 1 Tes 5:2 ^v 12:44 Mát 25:19-23 ^w 12:47 Njems 4:17

Ngmênê n:ii u lama dnyinté a ya yédi, ngmêdpî kn:aadi, u lémi ngê dpodombiy:e d:uudpî kpada. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu dnyinté a kwo, dnyinté adí chââchââ. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo chââchââ.

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátíyu 10:34-36

⁴⁹Yesu ngê yepê, M:aa u yâpwo tédê chââ ntee tpile ngê dê pyódu, nte woo kapí y:i doo u ntââ. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi chéli nîmo vuyuwó. Yepê, U ya a nga a kwo, Yi chéli d:ââ nîmo vuyuwó. ⁵⁰Yepê, Daa kêmakêma dono u mênê anînê wupwo, yi dono p:uu nuw:o ngê dê dyênê nê, u dí yi p:eeni kópu a nga wa pyódu. ⁵¹Yesu ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ⁵²Yepê, Yoo chámêchámê kn:ââ wunê kídî chaa, dye ghi yintómu a l:êê dîy:o yoo adnyi numo chámêchámê. Yepê Pi mupwoknî limi knî kwéli adnyi ya, a l:êê dîy:o wanîmo chámê té, pyile miyó dê yi p:uu adí d:uu, miyó myenté pyile knî yi p:uu adí d:uu. ⁵³Yepê, Yi pini mupwo noko dnyinté adpî ya, u kpâm tp:oo módó k:ii noko dnyinté adpî ya, u n:ââ k:ii noko dnyinté amyidu ya.

Yesu ngê pi knî ye u ngwo vyu, yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê

Mátíyu 16:2-3

⁵⁴Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Dini ghi n:ii ngê nkalí nmye mumu ngópu, nye, Daa kêmakêma tpii wunê ghayghay, yepê, yed:oo tpii dpo ghay. ⁵⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngídî vy:o pudu yilí a kwo yédi, nye, Mââ kââdî y:ay:a wa pwiyé, yepê, yed:oo womumo kââdî y:ay:a dpí pwiyé. ⁵⁶Yepê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê.

Yesu yoo yi kóté kîgha p:uu u ngwo doo danê

Mátíyu 5:25-26

⁵⁷Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi nuw:o kwolo ngmê dé. ⁵⁸Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adí kwo, Ní kóté kalé nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté tédê adí néne nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpí l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mēdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mēdaamî km:êê nmyo. ⁵⁹Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, y:i anmyin:aa ya, u dí nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo. Yepê, Daa kêmakêma kóté tédê n:aa néne nmyo, nmyi kópu dmi d:ââ l:âmo tóó.

Dono kuwokuwo u danêmbum

13 ¹Yi dini ghi ngê pi knî ngmê ta, Yesu ka mdoo a núwo ngópu, kwo, Nkálili pi knî ngmê y:oo Chóó Lémi ka kpêê dnye yiyé, kwo, Lóma lede knî y:oo kí vya tumo. ²Yesu ye póó wo, yepê, Lukwe díy:o yinté pw:oo dniye? Yepê, Yélini pw:oo dniye, nmyinê nmye yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi, apii? ³Yepê, Kêle, yinté daa tóó. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye yi yéli ntee pw:oo dniye, yinté am:ii pw:oo dmi. ⁴Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngomo daadîi pwaa wo, Sailówam, pi y:a mê wááli vyâ, yepê, lukwe, yi yéli yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi? ⁵Yepê, Kêle. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, nmyi dono yilí daanmyinê kuwo knomomê, ye yi yéli yi nt:anê wanmyi yaa dmi, wam:ii pw:oo dmi.

Yesu Nju tpémi yi p:uu u ngwo doo mgongo

⁶Yesu ngê Nju tpémi ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê, u kuwe kn:ââ ngmêdoo kwo. Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Kuwe kígha ngmênî ma, ngmênê dépê pyw:ângo,^x ⁷wod:oo u dpodo pyu ka kwo, M:ââ pyile kí yini kígha d:ongmê ndîi, kwo, kp:anê ngi, daadî kwo.^y ⁸Yepê, Ngmênê yi dpodo pyu ngê kwo, A lémi, ghêlî nangê kpono, m:ââ mu ngmidi u kwo yéni. Kwo, Têpê ngê mênî wuwó, tpile tp:oo knî yi kn:êê u mênê n:aa yiyé.^z ⁹Kwo, Kî m:aani ngê nt:u nkwodo daawa kaa knomomê, ye u ngwo dpî kp:anê ngi.

Yesu ngê duwoduwo módó u ngwo pyi ngê

¹⁰Lîme wo ngmê ngê Yesu ngêpê ngomo k:oo doo dêêpî.^a ¹¹Pyââ y:i ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo, yi pyópu duwoduwo kwólu, m:ââ y:a mê wááli yinté doo m:ii, ntênê paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. ¹²Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê módu, kwo, A pwiyé, wod:oo Yesu ka loo. Kwo, A ch:am. Kwo, Kópuni ngê dyênê nyoo, dî chedê. ¹³Wod:oo Yesu ngê kóó dê kpadama yé doo, kwo, Mbwó a pyidu ngi. Yi ngwo yi pyópu ngê mbwó yedê pyidu ngê, Chóó Lémi doo chaa kígha. ¹⁴Yi ngêpê ngomo u kada pini nod:e wo, mu kópu u díy:o Yesu ngê lîme wo ngê yi pyópu pyi ngê, wod:oo pi knî ye yepê, Wo wéni dpodo u wo, yi wéni knî y:oo nmyi pyipyi u kêê díy:o dmyina a lèpî, ngmênê daa lîme wo ngê. ¹⁵⁻¹⁶Yesu ngê yi pini ka kwo, Nmyo k:omodanê pyu yoo, kópuni nmye tpaépê tumo, yi kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Setan ngê ala pyópu ló dini a kudu ngê, m:ââ y:a mê wááli doo duwoduwo. Kwo, Lîme wo ngê yi yedê dî pywáli, nmyinê nmye dono kópu yidí d:uu, ngmênê yinté kópu

^x 13:6 Mát 21:19; Mak 11:13 ^y 13:7 Luukí 3:9 ^z 13:8 2 Pita 3:9,15

^a 13:10-16 Luukí 6:1-11; Njon 5:16; Ex 20:9-10

kîmy:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Lîme wo ngê nmyi hósi ndonki knî yi yedê kînmye pywálipywáli tumo, mbwaa paa nmye ñeñe tumo, mbwaa yi dp:uu nda ngmê. Kwo, Daa hósi ntee tpile yidí pywáli, ala lîme wo ngê. Kwo, Epîlaham u tii ñedê pyópu ngmê yidí pywáli.^b ¹⁷Yélini Yesu p:uu dnye d:uu, yi kópu u mywene ye ghê wo, wo yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o dnye chaa kigha.

Kwee u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:31-32; Mak 4:30-32

¹⁸Yesu ye póo wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté anî mgongo? ¹⁹Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilí ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîí ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:i ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:33

²⁰Myombó Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo kaakaa p:uu lónté anî mgongo. ²¹Yepê, Alanté. Yepê, Mbídédi nk:êênî têdê pyââ ngê yis knî tp:oo dpo ngí, k:omo tpile kpo ndîí u mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

Keñe kwólu puu têdê u danêmbum
Mátiyu 7:13-14,21-23

²²U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:i Njedusalem dnye lèpî, maa p:uu p:aani p:aani yoo doo ndiye kigha dé. ²³Pi ngmê Yesu ka póo wo, kwo, Nmî lémi, pi yilí Chóó Lémi kóo k:oo wa ghê, ó daa yilí? ²⁴Yesu ngê yepê, Chóó Lémi keñeni t:âmo wunê tóo, yi keñe kwólu puu daa ndîí. Yepê, Yi keñe t:âmo koko, ndîí kópu ngê nmye choo ya, dpodombiy:e ghê dmyeno, yi keñe t:âmo paa kee dmyeno. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, pi yilí y:oo u yi y:e wadî kwo, awo, Yi keñe t:âmo nm:uu kee dmi, ngmênê wa dêê dmi.^c ²⁵Yepê, Ngomo chóo wa gh:êêêê, keñe nmye wa a kuwo. Yepê, Kuwa anmya a kwo, keñe p:uu anmya a depedepe, kwonye, Nmî Lémi, keñe nmo a kpêmî ngi. Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi, a lama myedaa tóo. ²⁶Kwonye, Ng:i kînmee a yakmaapî, nmî p:o kînyoo a ndiye kigha nmo. ²⁷Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi a lama myedaa tóo. Nmyewo, A nkigh:ê a y:ee dmyeno, nmyi l:êê ghi dmi dono dé. ²⁸Yepê, Dini ghi n:i ngê Epîlaham mupwo káami, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi k:i

^b 13:15-16 Luukí 14:1-6 ^c 13:24 Pilipay 3:12-14

Chóó Lémi kóó k:oo wanmyi m:uu t:oo, ngmênê kuwa anmyi kwo, yi ngwo tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, anmyi mbê, anmyi nod:enod:e, nmyi kpéngi ti dmi kelekele adnyi paa.^d ²⁹Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo am:ii m:uu t:oo, anye, Nipi ka yakmaapí té.^e ³⁰Yepê, Yi ngwo kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada.

Pádisi kní y:oo k:omo ngê Yesu ka mbwó u ngwo yé ngópu
Mátíyu 23:37-39

³¹Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili Wee u kwo modoo ya, ghêlî dêpê kuwo ngê, Pádisi kní u kwo ngmê loo, kwo, Kn:aa chi lêpî, king Antipas Helodi u wee a kuwo ngi, u yi u ngwo a kwo, Nyi nî vy:a. ³²Yesu ngê yepê, Ye pini chii w:ââ ntee pini, ala kópu u kwo nyi vyi yó, kwipi, Nê ngê yoo yi kmêna ka ngm:ii kígha té, myeka pi pyipyi, mââ m:ii kêlê u dpodo wa chedê, kada u ngwo wa a y:oo. ³³Yepê, Doo u ntââ al:ii daanî ya. Yepê, Mââ m:ii kêlê Nkálili Wee anê kuwo, Njedusalem anî lê. Yepê, K:omo tpilé Chóó Lémi ngê Njedusalem a ngmîdi ngê, u nuu u p:aa ngê pyódu ngê, ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u komo kapî pyu yoo y:oodnyimo a vyeé dé. Yepê, Chóó Lémi u komo wodîní kapî, ye al:ii pídmîyi vya nê.

³⁴Yi Pádisi kní ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vuywo pyu lukwe díy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii kní y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkê m ngê tp:oo w:uu núupee dê yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu. ³⁵Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mēdaamunmyi m:uu nê, u dí wéni n:ii ngê anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

Yesu mgî k:oo ghayghay p:uu u ngwo ye doo danê

14 ¹Lîme wo ngmê ngê Pádisi yoo yi kada pini ngmê u ngomo k:oo Yesu doon:aa kmaapî. Yélini y:i dnye ya yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo. ²Pi ngmê, kóó kpâlî mbó ngmê dé, Yesu ka loo, ³wod:oo Yesu dêêpî pyu kní ye Pádisi kní ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu angénté a kwo? Yepê, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ⁴Ngmênê u póó u kwo daa vya ngópu, kópu u kwo myedaa vyi ngópu. Wod:oo Yesu ngê yi pini pyi ngê, p:o mê dy:ââ ngê. ⁵Wod:oo ye mê póó wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo lîme wo ngê mgî k:oo wa ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mēdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê díy:o u mî ngê yi tpémi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. Yepê, K:omo tpilé daa tp:oo yedê ghîi,

^d 13:28 Mát 8:11-12 ^e 13:29 Luukí 14:15

ngmênê u pudumakó ayedê ghîi, k:omo tpile lîme wo, wamyedê pêêdî. Yepê, Daa pudumakó ntee tpile yidî pyi, ngmênê pi yidî pyi. ⁶Yesu ka u kópu daangmê vya ngópu, dêê dniye.

Yesu kada yââyââ p:uu u ngwo ye doo mgongo

⁷Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dnye koko, kada pini yoo yââyââ tédê mb:aa mí yaa dniye. Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,^f ⁸Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê kmaapî tédê amênê dóó kalê nmyo, yââyââ tédê mb:aa ghêlî k:ii kada nangmên:aa yââ. Yepê, Nmyi lama daadî ya, yi pini ngê kada pini ndîi ngmêdumu dóó kwolo. ⁹Yepê, Yi pini ngê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, Ghêlî k:ii kada pini u ya tédê dmyen:aa yaa dmi, nmyewo, mwada y:i nyinê yaa dmyeno, kada pini yoo al:ii a yââyââ té. Yepê, Mywene nmye wa ghê, pi kamí yoo yi vy:o anmy:uu yaa dmi. ¹⁰Yepê, Yélini yi pi dmi tédê, yi vy:o p:ee dmyina a yââyââ, naa chóó ngê ala kópu chóó nmye choo a tpapê, A léma, a pwiyé dmyeno, léma yi vy:o myanyi yaa dmyeno. Yepê, Pi knî yi ngîma nmyi pi dmi ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹¹Yepê, N:ii ngê u pi chóó a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

¹²U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê ngomo chóó ka kwo, Dini ghi n:ii ngê nté nyimo l:âmol:âmo knomomê, mnyipe yoo, mwó yoo, nêni yoo, ndáápi ndîi yoo nama a dóó kîgha dé, mu kópu u dîy:o dîyo yi kmaapî tédê kmaapî tédê u nkwo adnya a dóó kîgha ngi, yi ntini u ngwo moo ngomontaa ngmê.^h ¹³Kwo, Ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolo kopwe dé p:ee yicha a dóó kîgha dé. ¹⁴Kwo, K:omo tpile doo u ntââ dé, yi ntini daawa ngomontaa ngmê, ngmênê Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê yoo mb:aa kpêênî wa a pyidu té, wamyedê pyidu ngi, ya mb:aa u ngwo wanyimu pyw:oo.

Yesu Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîi p:uu u ngwo ye doo mgongo
Mátiyu 22:1-10

¹⁵Yélini y:i dnye kmaapî, yi vy:o pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Dyámê mbême nipi kmaapî daa ndîi kópu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kmaapî tédê kóó k:oo wa a dóó kalê nmo, yi ngwo w:aa d:ud:umbiy:e wanmîmo pyw:oo, apii.ⁱ ¹⁶Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê ngê kmaapî ndîi u l:êê dîy:o wo ngmê ngmîdi ngê, pi yilî mîné dóó kwólu, yepê, a kmaapî tédê dp:uu taa dmyeno. ¹⁷Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, Yoo a pwiyé we, ala kópu ye nyi vyi, Tpile yilî yintómu machedê, kmaapî ala.

^f 14:7-8,11 Mát 23:2-3,6 ^g 14:11 Luukí 18:9-14 ^h 14:12-14 Luukí 6:32-35

ⁱ 14:15 Luukí 13:29; Tpyuu 19:9

18 Yepê, Wod:oo yi pini ye loo, u lémi u kópu ye doon:aa tpa-pê, ngmênê u kwo nganê mbê dniye. Yepê, Pi ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, A yâpwo têtê kamî kwéli adî ya, yi ghi nîmo mumu. 19 Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Pudumakó y:a dî pwila, p:o nînê ñeñe té. 20 Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Ala ngwo até dî yéé.^j 21 Yepê, Yi dpodo pyu u lémi ka mê diyé wo, yi kópu yilî u kwo mîné nté ngê, wod:oo yi lémi d:ud:umbiy:e nod:e wo, apê, A wépi lukwe dîy:o da pwaa ngmê. Yepê, U dpodo pyu ka kwo, P:aani pee p:aani pee chi lêpî, ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolokopwe dé a ñuw:o té. 22 Yepê, Wod:oo loo, yi ngópuch:anê yoo a ñuw:o too, u lémi u ngomo k:oo km:êê too, u kuwó dini ghi ngê u lémi ka kwo, Pi knî m:uu yi p:aa dmi ka tóó. 23 Yepê, Wod:oo yi lémi ngê kwo, Kn:aa p:aani tpémi al:i myedê ñuw:o té, a ngomo pêtê nt:ee y:e. 24 Kwo, Yélini mwiyé nê dóó kalê too, a nté pee tp:oo daangmêwa ma ngmê.

Mwiyé nuw:o u dyimê pywuu dé

Mátiyu 10:37-38

25 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê kada a y:àngo, doo paa, maa p:uu pi yilî knî y:oo dnye yâmuyâmu, wod:oo ye diyé wo,^k 26 yepê, N:iî ngê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o, u pye mî, u kpâm ghee knî, u tîdê mbwó yoo u mbodo kn:ââ vuyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalf. Yepê, Myenté, n:iî ngê chóó u nuu u kópu dé u mbodo kn:ââ vuyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu myedaawa kaalf. 27 Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Mu dini ghi ngê pi dono knî y:oo a yoo vy:o yéli adnyin:aa kpakakpaka dé, woni amyimî vya t:oo. Yepê, N:iî ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê.^l 28 Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:iî kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o, anmya a yâmuyâmu nê, ó daanmya a yâmuyâmu nê. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, N:iî ngê u yi adî kwo, Nkéli ndîî ngmênî pwila, lémi ngê u ngwo nî pyódu, yepê, yi pini ngê chóó u ndapî mb:aamb:aa ngê mwiyé dpo kp:aa ngê, mu kópu u dîy:o nkéli ñuknî a tóó. 29 Yepê, Chóó u ndapî mwiyé dnyinté wa a kp:aa knomomê, u ndapî doo u ntââ ngê wa pyódu, u nêni knî ye amêdîn:aa nkêpê. Yepê, Wa dêê knomomê, nkéli daawa pwila knomomê, ye pi knî y:oo wa yumu ngmê, wamye nkwiti ngmê. 30 Yepê, Yi pini p:uu adnyi danê, noko yewo, U yi u ngwo doo kwo, Kópu ndîî ngmênî d:uu, ngmênê kêtê dîpî. Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:iî kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. 31 Yepê, Myenté, dyimê pywuu nmye munîné kuwo. Yepê, Lede yoo yi kada pini ngmê, dini ghi n:iî ngê

^j 14:20 ¹ Kódin 7:33 ^k 14:25-26 Luukî 18:28-30 ^l 14:27 Luukî 9:23

ala kópu wa ny:oo, awo, Kn:aa lede yoo yilí kíyedê pwiye dniye, nmî lede yoo daa yilí, yepê, yi pini mbwódo wa yââ, mb:aamb:aa ngê adí nuw:o. ³²Yepê, U yoo doo u ntââ ngê adí ya knomomê, ye yi pini ngê u pi kní angmê dy:ââ, wo lede yoo yi kada pini ka kwowo, L:êê u yi nmo daa kwo, mb:aamb:aa u yi nmo ye kwo, kópu mb:aamb:aa ngê mēpaa l:âmo koo. Yepê, Mwiyé daadí nuw:o knomomê, u lede yoo l:êê tēdê wa dy:ââ tumomê, wo yéli y:oo wa vya t:oo, kada pini wanye pw:onu. ³³Yepê, Myenté, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. Yepê, N:ii ngê chóó u kópu dé daawa kéé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalí.^m

K:omo ntii u mgongo danêmbum

Mátiyu 5:13; Mak 9:50

³⁴Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mēnê ntii daanyi yé knomomê, u n:uu daadí ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Ntii vy:émî tēdê nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwodo ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u n:uu daadí ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa pyódu? ³⁵Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo daadí ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, N:ii kní yi ngópu puu a pyede, yi kópu ny:ee y:e, p:uu dny:oo nuw:o. Yepê, N:ii ngê k:omo ngê wunê yâmuyâmu nê, mye yinté pini, u dpodo daadí ya, waní kéé.

Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

Mátiyu 18:12-14

15 ¹Wo ngmê ngê tákisi ngêêpî pyu yilí Yesu ka lee dniye, yélini Pádisi kní y:oo mwiyé kéé tumo, u kwo mye lee dniye, danêmbum tēdê dnyen:aa ng:aang:aa.ⁿ ²Yesu yi vy:o doo kwo, mywene u ngwo myedêpwo kwo, wod:oo Pádisi yoo dêêpî pyu yoo dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi dono kní yi k:ii a yakmaapî té. ³Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kópu nmye ngmên:aa poopoo. ⁴Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, u sipi yonoy:a adí kwo. Yepê, W:amî mbēmê wa núw:o té, y:i adnyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa núw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mē chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mē chu kmaapî tēdê wa a kuwo té, yonoy:ani adín:aa nmy:uu. ⁵Yepê, Dini ghi n:ii ngê amēnê pyw:oo, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, wa dnyinê, u nkono wa yé, p:o wa núw:o. ⁶Yepê, U kuwó dini ghi ngê u pyipe kní ye, ngmênēni kní mye yi k:ii, ye wa mbwólu, yewo, A da we, a sipi tp:oo n:ii ní nmy:uu, kîmêd:a pyw:oo, u kmaapî tp:oo dóo koo.^o ⁷Yepê, N:ii ngê dono u maa dpo kuwo,

Chóó Lémi ka dpo diyé, yi pini u l:êê díy:o Chóó Lémi u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpí pyódu. Yepê, Yini sipi yonoy:ani ntee pini. Yepê, N:ii yoo yi nuw:o dmi alanté a tóó, apu, Nmo mb:aamb:aa dé, yepê, yi yéli Chóó Lémi ka daawa diyé dmi. Yepê, Yi l:êê díy:o Chóó Lémi u gha mb:aamb:aa ngê daawa pyódu.

Ndapí l:âmo ngêêpí u mgongo danêmbum

⁸ Yepê, Pyââ ngmê u ndapí y:a njini adí ya, yononi l:âmo wa a ngee knomomê, lukwe, ala kópu wa vyi, Mwo a p:aa? Yepê, Kêle, yi kópu daawa vyi. Yepê, Wadí nmy:uu, u tpile yintómu wa w:ee té, u ngomo maknopwo ghi wa a gh:ii, u dí amênê pyw:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amêdê pyw:oo, u pyipe kní ye, ngmênêni kní mye yi k:ii, yewo, A da we, ndapí l:âmo n:ii nê ngópu, até mêt:a pyw:oo. ¹⁰ Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê pi ngê u dono yilí dpo kuwo té, Chóó Lémi ka dpo diyé, enjel yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpí pyódu. Yepê, Yélini a ka wunê lèpí nyédi, yi dono wunê kuwokuwo tumo, Chóó Lémi ka mêt:wunê diyédiyé té. Yepê, Yi l:êê díy:o nmyi gha dmi lukwe díy:o mb:aamb:aa ngê daa tóó.

Pini n:ii tp:oo l:âmo a ngêpa wo u mgongo danêmbum

¹¹ Yesu ngê Pádisi kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. ¹² Yepê, Kaapeeni ngê u mí ka kwo, M:aa, ñmile yilí a mbwó k:ii ala ngwo nye yéépi. Yepê, Wod:oo yi mí ngê u tpile yintómu ye yópu. ¹³ Yepê, Wo wéni kní yi k:oo kaapeeni ngê u tpile woni pi kní ye y:ee too, u kwo pwila tumo, wod:oo kada a y:ângo. Yepê, Dyámê pee ngmê mbêmê chono daa loo, y:i doon:aa ya, u ndapí yilí u pyipe kní yi p:uu mí dyênê ngê, nipi dnyen:aa mbwaa ndaní. ¹⁴ Yepê, U tpile yilí yintómu l:âmo mîné ngópu, yed:oo yi dyámê pee p:uu m:uu ndîi ngmê ghê wo, nté chedê ngê pyodo, yi pini ngê dómudómu myedê pyw:ângo. ¹⁵ Yepê, Yi p:aani pi ngmê p:uu doon:aa dpodo, u mbwêmê w:uu ka dpîmon:aa vyuwo, ngmênê u dpodo u pywuu doo u ntââ yidpîmo a ngêêpí, nté pee tp:oo yidpîmo pîpí. ¹⁶ Yepê, Ntini n:ii mbwêmê kní y:oo dnyimo a pyw:êmî, u yi u ngwo dpîmo kwo, Yi ntini my:aa ma, ngmênê doo u ntââ, yi ntini daapí ndîi. ¹⁷ Yepê, U nuw:o u kwo yimênê diyé wo, apê, Ng:aaní dómudómu. Apê, M:aa p:uu dpodo pyu kní y:oo dye ghi yintómu u ntââ ntini yiwunê pîpí ngmê. ¹⁸ Apê, M:aa ka p:o mênê lèpí, M:aa ka ala kópu an:uu vyi, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono. ¹⁹ Doo u ntââ ñm:ee ngê mêt:daaní ya, ñmodo pyu ngê pyódu nédi. ²⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, u mí ka p:o mêt diyé wo.

Yepê, Chono dêpwo a m:ii, u mí ngê y:i a módu. Yepê, Tp:oo u mí ka ch:anê wo, u mí ngê mbêpê a puwâ, maa p:uu mîné pyódu ngê, tp:oo u kede paa t:ângo, dmi ngmidi kpo, ñ:uu kpââ pee p:uu dyîngo. ²¹ Yepê,

Ƨp:oo ngê kwo, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono, doo u ntââ ñm:ee ngê mêdaaní ya. ²²Ƨepê, U mí u kwo daa nod:e wo, u dpodo pyu kní ye yepê, Ngomo k:oo kpídí mb:aa ngmê nya yó, límílmí ngê u mbwo nyi t:ee yó, yu dópo dê yuwo mye t:ee dóó, pi yintómu yi lama yaa we, Ala a tp:ee njini. ²³Ƨepê, Pudumakó tp:oo n:ii p:uu ntênê yilí a t:a, ngmênyi vya yó, kmaapí ndí ngma a pwaa koo, ²⁴mu kópu u díy:o a tp:ee na a ka kí pwene, kímêdê pyidu, na a ka l:âmo a ngêpa wo, ngmênê até maa t:aa.^p

²⁵Ƨesu ngê yepê, Yi dini ghi ngê tp:oo kaa dpodo têdê doo ya. Ƨepê, Dini ghi n:ii ngê p:o mêdoo a diyédiyé, maa p:uu apê, M:aa k:ii nyi ngomo k:oo lukwe u dnyengi ka kwo, lukwe díy:o ka yumu té, ka wéti té, ka kââkââ té. ²⁶Ƨepê, U mí u dpodo pyu ngmê ka kpede mbê wo, u kwo póó wo, kwo, K:ii lukwe ngma a pyodopyodo, ló mââwe ngmêyi t:aa? ²⁷Ƨepê, Yi dpodo pyu ngê kwo, Mwó kímêdê diyé, mî ngê nté pee u l:êê díy:o ngmêkêdê l:âmo, mu kópu u l:êê díy:o dímí pwene, mékêda diyé, vyílo yi dnyengi ye kwo. ²⁸Ƨepê, Ƨp:oo kaani d:ud:umbiy:e u mí ka nod:e wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ngomo k:oo ní kee. Ƨepê, Wod:oo u mí kuwa u kwo a pwii wo, kwo, Ngomo k:oo a kee. ²⁹U mí ka kwo, Kí m:aani yilí kînê vy:ungo, m:uu wâpu noo dpodo. Kwo, Ngópu yilí dîpîngmê kn:aadi ngê, ngmênê yenté kópu a nga dipîngmê d:uu ngê, nunukwéti a pyipe kní yi k:ii nmo myedipengmê kpo. ³⁰Kwo, Ñm:ee ngê ñapí yilí téli pyââ kní yi p:uu mí dyênê ngê. Dini ghi n:ii ngê p:o mêdê diyé, pudumakó u l:êê díy:o lukwe díy:o ngmêchi vy:a. ³¹U mí ngê kwo, A tp:ee, al:ii dye ghi yintómu ng:ii nye tóó mo, tpile yilíni a ngópu a tóó, ñeni dé. ³²Kwo, Doo u ntââ mwó módó daapaa t:aa, mu kópu u díy:o na a ka míní pwene, kímêdê pyidu, l:âmo mínê ngêpa wo, kímêd:a pyw:oo.

Ƨesu ngê Pádisi kní ye yepê, Nmyo yi pini tp:oo kaa ntee pini dé.

Lémi dóó pyu u mgongo danêmbum

16 ¹Ƨesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, u stówa ndí ngmêdoo kwo. Ƨepê, Pini n:ii ngê yi stówa dpímo y:enê, ndáápi p:uu dpímo dpodo, u lémi u ndapí chóó dpímo pípí. Ƨepê, Ndáápi ngê yi kópu u tuu kââ pee dini ghi n:ii ngê nyongo, ²stówa y:enê pyu ka pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, A pwiyé we. Ƨepê, Ndáápi ka loo, ndáápi ngê kwo, Ngópu ngmêkídí ny:oo, lukwe díy:o a ndapí nye pípí. A stówa k:oo tpile yilí mb:aamb:aa ngê nyi l:âmo té, n:aa dyede ngi, a p:uu mêdaanyi dpodo. ³Ƨepê, Stówa y:enê pyu ngê ala kópu vyu, apê, A lémi ngê kuwa ka kapí nê, angénté waní pyódu. Apê, Nê pi vy:ee, mêd:aa kílí dpodo u ntââ, myenté doo u ntââ a nêni kní ye daanín:aa ndapí dmyinê, mywene a nga amí ghê. ⁴Ƨesu ngê yepê, U kuwó dini ghi

ngê nuw:o ghi ngma a pyw:ângo, apê, Pi yilî a pyipe ngê n:aa pyépi, dini ghi n:ii ngê a lémi ngê kuwa wa kaa nê, yi ngomo k:oo ngomo k:oo u nkwo anîn:aa kmaapî. ⁵Yepê, N:ii dé yi tp:uu yilî yi ndáápi u piy:e dnye kwo, yini knî ye pi dy:ââ ngê, yepê, A pwiyé dniye. Yepê, Ngmêngmênté doo taataa, stówa y:enê pyu k:ii tumutumu dpîmon:aa danêmbum. ⁶Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ngmê ka kwo, N̄m:uuni a lémi u piy:e a kwo, yonoy:a. Kwo, N:aa ngêêpî ngi, puku yedê limoy:a módó n:aa vye, mwo mo u p:aa, mê limoy:a ñyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. ⁷Yepê, Myomoni ka kwo, N̄m:uu yono yonoy:a a lémi u piy:e a kwo, n:aa ngêêpî ngi, puku yedê my:oo yonoy:a módó n:aa vye, mwo mo u p:aa, wolo yonoy:a ñyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. Yepê, Stówa y:enê pyu ngê yinté doo kê, pi yilî u pyipe ngê u ngwo pyódu ngê.

⁸Nmî Lémi ngê yi stówa y:enê pyu dono chaa kwólu, mu kópu u díy:o nuw:o ndîi u kópu yi d:uu ngê. Dyámê mbêmê tpémi nuw:o ndîi mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi, ngmêné pywápê u yoo, nuw:o tédê mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi.

⁹Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yepê, Chóó Lémi nmyi pyipe ngê pyódu yó. Yepê, Ndapîni nmyi ngópu a tóó, ngópuch:anê yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, Chóó Lémi ngê u nkwo wa ngee nmyo, ya mb:aa n:ii chedê ngê daawa pyódu, u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê.⁹ ¹⁰Yepê, Tpile pywupwi tédê pi ngmanyi dy:ââ, u l:êê díy:o ndapî u kwo anyi y:oo, n:ii ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, daangmêwa mgîpa kwolo, u ntââ yi pini ka ndapî ndîi am:ii y:oo, myedaawa mgîpa kwolo. Yepê, Ngmêné n:ii ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, wa dóó ngi, ñapî wa mgîpa kwolo, yi pini ka ndapî ndîi nangmê y:oo, wamye dóó ngi.^r ¹¹Yepê, Chóó Lémi ngê ngópuch:anê knî yi l:êê díy:o ndapîni nmyeda kê, ye daanmyi y:ee knomomê, anmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa ndêndê nmye daawa a kê. ¹²Yepê, U ndapî wanmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa nmye daamuwa a kê. ¹³Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó dé yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi cháâcháâ ndîi kópu ngê nmye choo ya, ndapî kmênêkmênê tédê kópu ngê nmye choo ya.

¹⁴Yi danêmbum tédê Pádisi yoo ngmêdoo kwo, Yesu u danêmbum dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o ndapî u yi mb:aamb:aa ngê y:e doo kwo. ¹⁵Wod:oo Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Pi knî yi ngîma nmyi chóó nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo, ngmêné Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi u lama dé. Yepê, Kópuni nmyi gha vy:o dpo

m:uu, ngmênê u kwo dono, mu kópu u dîy:o pi knî yi nuu u kópu dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo doo u nuu u kópu dé.

Yesu ngê Pádisi yoo yi ng:aa dmi u ngwo t:àngo.

¹⁶ Yesu ngê yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadî pi knî ye yi kópu dyuu kînmyee a tpaê dé, myenmyee a tpiye dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu pi knî ye myenmyee tpaê dé, nmyi pi dmi u ngwo nmyee a kmîmî, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu yi chââchââ pi knî ye doo u nt:ââ ngê dpî pyódu, u nkwo nmyimo kéké dé, yi yoo kuwa nmyimo kapí dé. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamí kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo pi knî ye yenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹⁷ Yepê, Ngmênê mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlî k:ii daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu mbêmê wa ndyîko nmyo, wamye kpada nmyo. ^s ¹⁸ Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Yééyéé u dêêpî kópu dyuu ndêndê chedê ngê daawa pyódu, doo u ntââ myedaanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. Yepê, Myenté, pyópuni u moo ngê mwiyé dpî kpîpî, n:ii ngê yi pyópu wa nya, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. ^t

Ndáápi pini dê Lasadas yi danêmbum

¹⁹ Yesu ngê Pádisi knî yi p:uu mgongo ngmê kwólu, yepê, P:êê nmye ngmênîné nj:ii, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi miyó, woni ndáápi ndîî, woni pinté. Yepê, Ndáápi u kpîdî mb:aa dé, u nté mb:aa, u tpile yilî yintómu mb:aamb:aa dé. ²⁰ Yepê, Pinté u pi Lasadas, ngópuch:anê, u pââ yimo vyi, dye ghi yintómu ndáápi u ngomo nkîgh:ê dpîmon:aa ya, y:i myedpîmon:aa dpî. ²¹ Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Ndáápi ngê ngee nêne, nté kmononi d:uu kê, a ka a kê ngê, ngmênê yi ndáápi ngê dèdpîmo ngêêpî, u kwo myedaa ch:anê wo. Yepê, Doo dómudómu, mye mg:eme wo, k:omo tpile w:ââ knî y:oo u yimo dnyimon:aa dèdèdè dé, ngmênê doo u ntââ daapodo ngm:ii kîgha dé, ndáápi ka myedaa ch:anê wo. ²² Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, enjel knî y:oo Chóó Lémi kóó k:oo núw:o ngópu, Epîlaham u nkîgh:ê mî yé ngópu, y:i doon:aa ya. Yepê, U kuwó dini ghi ngê ndáápi mye pwene, ntóó kmênê ngópu, yed:oo ndiya mî gho, wélîlî ndîî mîné

^s 16:17 Mát 5:18 ^t 16:18 Mak 10:11-12; 1 Kódin 7:10-11

pyw:ângo. ²³Yepê, Yi vyu wo, apê, Lasadas Epilaham u nkîgh:ê moda tóó ó! ²⁴Yepê, Wod:oo Epilaham ka mbwolo, kwo, Kââkââ, nga d:oo ch:anê wo, u ntââ Lasadas anyinê dy:ââ, mbwaa kuu k:oo kóó pyââ a kmênêkmênê, a dêê yedê wumí nkênkê kîgha, mu kópu u dîy:o mgîní vyímî ndîf atéd:a pyw:oo, ndiya. ²⁵Yepê, Epilaham ngê kwo, A kee, dyámê mbêmê munyoo a ya, y:i nuw:o ngí kwéli. Kwo, Tpile mb:aa ngópu dêpwo a ghêdê, Lasadas u ya dono, tpile u ngópu dêpwo a ya. Kwo, Ala ngwo ya mb:aa até dumu pyw:oo, ngmênê anyinê wélíli mgîní vyímî. ²⁶Myenté, kwo, nmí kélí ghê nkéli weelyunkoo ntee ghi ye tóó, y:i maa daa t:a. Kwo, N:ii ngê u yi adí kwo, Nmye nê lê, doo u ntââ, nmye daawa a lê, myenté n:ii ngê u yi amya a kwo, Al:ii nê lê, myedoo u ntââ, daawa a lê. ²⁷Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, u ntââ Lasadas M:aa u p:o wanyi dy:ââ, a mbwó y:i limi kîyedê tóó. ²⁸Kwo, Ala kópu ye dp:uu vyi ngê, Nmyi mbwó nt:anê nangmê yââ, mínê wélíli mgîní vyímî. ²⁹Yepê, Epilaham ngê kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo myedê d:êê tumo puku yedê ka pyede. Kwo, Mbwó kní y:oo dny:oo a kpââ dé. ³⁰Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, kwo, yenté doo u ntââ, ngmênê pi kpêênî ngmêwa a pyidu, ye wa lê, yed:oo yi dono wa kée t:oo, a nt:anê daawa a yaa dmi. ³¹Yepê, Epilaham ngê kwo, Kópuni puku yedê a pyede daawa ny:ee t:oo, ye k:omo tpile pi kpêênî ngmêwa pyidu, u kwo myedaawa ng:aa mbê dmi, yi nuw:o dmi myedaawa ngmêê t:oo."

Yesu ngê kópuni vyu, dono p:uu

Mátiyu 18:6-7,21-22; Mak 9:42

17 ¹Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Kópuni kní yi l:êê dîy:o pi kní y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu yi máádi nkîgh:ê ngmada a néne, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ²Yepê, Pini n:ii u l:êê ghi mbêmê pi kamí kní y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi kní y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpí pââ ndîf nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalé ngópu, ye yi dono ndîf daapí d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ³Yepê, Nmyi chóó nmye dmyina a vyyuwo.

Yepê, Nmyi mbwó ngê dono kópu angmê d:uu, ye u kwo dpí kwódu yó. Yepê, U dono dpo kuwo knomomê, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyyuwo dpí kée yó. Yepê, Ntââ u ngwo nangê vy:u.^v ⁴Yepê, K:omo tpile wo ngmídi k:oo yi pini nmyi p:uu pyud:o adí dono knomomê, tpée kópu pyud:o wa vyi knomomê, nmyewo, Dî kn:aadi, daamuní d:uu, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyyuwo pyud:o dpí kée yó, mênangê ngí. Yepê, Ntââ u ngwo myenangê vy:u.

^u 16:31 Njon 11:44-48 ^v 17:3 Mát 18:15-17

Yesu ngê kópuni vyu, kêlímí p:uu

⁵ Yesu u dyépi kní y:oo nmí Lémi ka kwo, Nmí kêlímí ndî ngê pyódu ngi.^w ⁶ Nmí Lémi ngê yepê, Lukwe díy:o nmyi kêlímí daa ndî tp:oo? Yepê, Chipa w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndî tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlímí wo yintoo, ye kí nkêpe ka pídmí vyi ngmê, Kada yéni, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, nt:ee paan:aa ghê.^x

Yesu ngê u yoo yi pi dmi kmímí u ngwo ye kwódu ngê

⁷ Yesu ngê u yi dêpwo kwo, A yoo kní y:oo yi pi dmi dny:oo kmímí dé, yi kópu u l:êê díy:o dyimê pywuu ye ngmê y:ángo, yepê, Pi mupwokní ngmê yâpwo têdê adnyin:aa dpodo. Yepê, Lukwe, ntumokwodo yi pini ngê u kpâm ka wa vyi, kwowo, Chi líme, nté n:aa ch:eech:ee? ⁸ Yepê, Kêle. Yepê, Yi pini ngê u kpâm ghee kní p:o kada wa kaa té, u kpâm ka kwowo, Chin:aa nté ch:eech:ee, kuwó nînê kwo. Yepê, Yi pini p:o dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nté tpyópu ndiya wa m:uu, lukwe, u kpâm wa chaa kwolo, kwowo, Y:ay:a chí pwiyé? ⁹ Yepê, Kêle, u dpodo y:i a tóó. ¹⁰ Yepê, Nmyo myenté dé. Yepê, Chóó Lémi u dêêpí kópu dyuu yintómu wanmyi châpu t:oo, ye nmyi chóó nmyi pi dmi nangê kní. Yepê, Ala kópu dpí vyi yó, Dpodoni nmo a kpo, vyílo yidu dóó, daa chaa kîgha u dpodo yidu dóó.

Yesu ngê pi y:a u ngwo pyi ngê n:ii kní yi p:uu too pee mbii leprísi doo ya

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii, Njedusalem dnye lêpí, Nkálili Wee Samédiya Wee yi kêlî ghê dnye paa. ¹² Daa kêmakêma p:aa ngmê dnye taataa, pi y:a maa p:uu a pyódu ngópu, too pee mbii leprísi ye doo ya. Yi pini y:a kní y:oo Mósisi u dêêpí kópu dyuu châpu ngópu, Yesu p:uu yi nkígh:ê daa nî dniye,^y ¹³ dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Yesu, nmí lémi, nga dp:oo ch:anê dniye? ¹⁴ Yesu ngê yi m:uu too, yepê, Njedusalem lee dmyeno, kpêê yiyé pyu ngê amí m:uu nmyo, wod:oo kada a y:ee ngópu. Maa p:uu too pee mbii yi p:uu machedê ngê pyodo.^z ¹⁵ Yi vy:o pini ngmê ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Aténgê dí pyiyé, mêtê diyé wo, Chóó Lémi dpodombiy:e tââ doo chaa kîgha. ¹⁶ Yesu yu km:ee dyimê wo, doo kwunokwuno. Yi pini daa Nju pi, Samédiya pi.^a ¹⁷ Yesu ngê pi kní ye yepê, Pi y:a kídí pyi, angênê mêtê chu. ¹⁸ Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u yoo vy:o pini chu kní y:oo, Chóó Lémi doon:aa kwuno ngópu, kn:aa p:aani pi ngmê ngê u mo até d:uu kwuno. ¹⁹ Wod:oo Yesu ngê kwo, Gh:êêdé, kada a yéni, ngêlímí u l:êê díy:o chi pyiyé.

^w 17:5 Mak 9:24 ^x 17:6 Mát 17:20; 21:21 ^y 17:12 Lev 13:45-46 ^z 17:14 Lev 14:1-4;
Luukí 5:14 ^a 17:16,18 Njon 4:9

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê u yoo chóó ada a y:enê
Mátiyu 24:23-28,37-41

20 Pádisi knî ngmê Yesu ka póó dniye, kwo, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ chóó anté dini wa chaa? Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo y:enê doo u ntââ ngwolo ngê daanmyi m:uu ngmê.^b 21 Yepê, Doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Al:ii kn:ââ kêdê chaa, ó mwi kn:ââ kêda chaa, mu kópu u díy:o wod:oo yi kópu nmyi vy:o ka tóó.

22 Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Díyo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wanmy:uu tpy:oo ngmê, anmyi t:âât:ââ, ngmênê límîlímî ngê daawa t:aa.^c 23 Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo ala kópu nmye wa vyi ngmê, nmyewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê al:ii ka tóó, ó mu p:aani kîyedê tóó. Yepê, Ye n:uungmê ng:aa mb:anê, y:i nangmê ní. 24 Yepê, Daa p:aa ngmidi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Límî ntee dpî pywálî, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê. 25 Yepê, Ngmênê ala dini ghi u yoo knî y:oo mwiyé wa mb:ii ngmê, dono u ngwo wa d:uu ngmê.

26 Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé. Wéni n:ii ngê amêdê diyé, pi lama daadî ya. Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. 27 Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéyéyé, u dí wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dniye, wo yéli vyi ngê vyâ. 28 Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo daa yi lama ntee a pw:oo dniye, Loté u dye ghi ngê mye yinté. Yepê, Yoo dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnya a tpile pywupwi, dnya a nté woo kapî, dnya a ngomo wuwó. 29 Yepê, Wéni n:ii ngê Loté ngê Sodom a kuwo ngê, ndê mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi p:aani d:ud:umbiy:e a vyyuwó ngê, pi yintómu ma too. 30 Yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, mye yinté, yoo dono daa yi lama yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

31 Yepê, Yi wéni ngê n:ii u ngomo maknopwo adî ya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêkîngê kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. Yepê, Myenté pini n:ii u yâpwo tédê adîn:aa dpodo, u p:o mêkîngê diyé, u tpile kîngmê nya, límîlímî ngê dpî mbêpê we.^d 32 Yepê, Loté u kpâm p:uu nuw:o ngî kalé yó, pyópuni mêdê diyé wo, apê, A p:aa ndê ngê modo pîpî, u ngwo pwene. 33 Yepê, N:ii chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u ghê l:âmo wa a ngee, n:ii u ghê p:uu daadî nuw:o, ghê ndêndê wa a pyw:oo. 34 Yepê, Yi mgîdî ngê pi miyó ngmîtdmîno adpî dpî, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. 35 Yepê, Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî

^b 17:20 Njon 3:3; 18:36 ^c 17:22-23 Luukî 21:7-8 ^d 17:31 Mak 13:15-16

y:oo woni wa ngí ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁶Yepê, Pi miyó yâpwo tédê adpí dpodo, enjel kní y:oo woni wa ngí ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁷Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo u kwo póo dniye, kwo, Nmí Lémi, yi kópu ló y:i wa pyódu? Yesu ngê yi póo ye daa vyâ, ngmênê ala mgongo ye yi kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, mgomo k:i a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

Kóté y:enê pyu dono u mgongo danêmbum

18 ¹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, u nt:u kópu, dye ghi yintómu Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, kîngí yé ngmê. ²Yepê, P:aa ngmê, kóté y:enê pyu ngmêdoo ya, Chóó Lémi dèdpímo cháâchââ, yoo myedèdpímo cháâchââ. ³Yepê, Yi p:aani kuknwe ngmêdoo ya, pi ngmê ngê u tpile kní mwiyé ngma a t:âmo ngê. Yi kuknwe kóté y:enê pyu ka dpímo lèpí, kópu, Ngee nédi, pini n:i ngê a tpile t:âmo too, u kwo vyi ngi, a ka mède kê téne. ⁴Yepê, Dye ghi daadî kóté y:enê pyu ngê yi kuknwe dèdpímo ngêêpí, u kuwó dini ghi ngê apê, K:omo tpile Chóó Lémi dîní cháâchââ, yoo myedîní cháâchââ, ⁵ngmênê kî kuknwe ngê dyaa yono a ka dê chedê, a ngîma dê kaalí, ala ngwo n:aa ngêêpí, yi kpáápi n:aa kóté kîgha, kuknwe ka u tpile yintómu u kwo mēwunê diyédiyé kîgha. ⁶Nmí Lémi ngê yepê, Kópuni yi kóté y:enê pyu dono ngê vvu, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. ⁷Ye póo wo, yepê, W:êênî mgídí vy:o Chóó Lémi ka chóo u yoo adnyi ngêpê knomomê, lukwe, u kwo wa ch:anê dmi, ó daawa ch:anê dmi, lîmîlîmî ngê wa ngee té, ó daawa ngee té?^f ⁸Yepê, Mgí daawa puwâ, lîmîlîmî ngê wa ngee té. Yepê, Ngmênê dini ghi n:i ngê amênê diyé, a yoo vy:o pi yémi adí kwo. Yepê, Kuwa yéli y:oo kîngí chedê nmyo. Yepê, Yi kuknwe dmyina a nji, ngêpê tédê chaa dmyinê chedêchedê, Chóó Lémi ngê u ngwo wa a ngee nmyo, wo yéli wa dêê dmi, daawa chedê nmyo.

Pádisi pini dê tákisi ngêêpí pyu yi mgongo danêmbum

⁹Yélini y:oo apu, Nmo mb:aamb:aa dé, wo yéli dono dé, yi yéli yi p:uu Yesu ngê mgongo ngmê kwólu, ¹⁰yepê, Pi miyó, Chóó Lémi u ngomo k:oo ngêpê tédê lee knopwo, woni Pádisi, woni tákisi ngêêpí pyu. ¹¹Yepê, Pádisi ghêédí wo, yoo yi ngîma u mo mîné ghê wo, alanté doo ngêpê, Chóó Lémi ka kwo, Mw:ââkó a Lémi, dye ghi yintómu nyinê ngêêpí noo, u l:êê díy:o a l:êê ghi mb:aamb:aa dé, pi yilí ntee, d:aa yinté, d:aa kmungo pyu, d:aa kēemî kapí pyu, d:aa pyââ ti pyu, d:aa kî tákisi ngêêpí pyu ntee pini.^g ¹²Kwo, Wiki yintómu kní yi k:oo wo miyó dê yi k:oo nté dîní pîpî ngê, nga u ngwo nîné ngêpê yédi. Kwo, Ntini n:i dpo pyw:oo, dîní mgîpa

^e 18:1 Lóma 12:12; Kílosa 4:2; 1 Tes 5:17 ^f 18:7 Tpyuu 6:9-11 ^g 18:11 Luukí 16:15

kîgha ngê, dyuu y:a dp:o pyidu, yononi mbwó ñmodo pyu knî ye dpî y:oo.^h ¹³Yesu ngê yepê, Pádisi yinté doo ngêpê, ngmênê tákisi ngêêpî pyu mwada y:i u mo a ghê wo, u dono knî yi l:êê dîy:o k:ame doo kwo, tpée kópu yilî doo tpaépê, mbodo a ny:ii ngê, Chóó Lémi ka kwo, A Lémi, nga d:oo ch:anê wo, a dono yilî ñguwó wanyi kée té? ¹⁴Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Tákisi ngêêpî pyu u dono yilî p:ee chedê ngê pyodo, ngmênê daa Pádisi, mu kópu u dîy:o n:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi têtê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo
Mátiyu 19:13-15; Mak 10:13-16

¹⁵Pi ngmê knî y:oo yi tp:ee mbópó Yesu ka a ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi m:uu tumo, ye kwódu ngópu. ¹⁶Ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a ñuw:o teñe, ye namê kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé. ¹⁷Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadi nyêmî, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kâa.

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mátiyu 19:16-30; Mak 10:17-31

¹⁸Kada pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî ndiye kîgha pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁹Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmidi yi mb:aamb:aa. ²⁰Kwo, Dêêpî kópu dyuu ñama a kwo, kwo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, ñye mî chi cháâcháâ dé.ⁱ ²¹Yi pini ngê kwo, Tp:ee têtê noo a ya, yi kópu dyuu noo a cháâcháâ, ala ngwo myenî cháâcháâ té. ²²Yesu ngê yi kópu yi nyongo, kwo, Kópu mu ngmidi chuungê d:uu ngê, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo.^j ²³Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, mu kópu u dîy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²⁴Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini u tpile yilî yi p:uu a nuw:o, wod:oo pi knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁵Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, noko yepê, Wu

^h 18:12 Mát 23:23,28 ⁱ 18:20 Ex 20:12-16; Deut 5:16-20 ^j 18:22 Mát 6:20; Luukî 12:33

lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amí ghê? ²⁷Yesu ngê yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmí ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yílí yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nmí p:aa dmi nmo kuwo too, anmînê yâmuyâmu ngi. ²⁹Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u kpâm ghee kní dpo kuwo té, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mí dpo kuwo dê, ³⁰yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yílí ala dini ghi ngê amêdê pyw:oo, mu dini ghi ngê ghê kamí amyemînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó kn:aa núw:o too, yi mo yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala ngwo Njedusalem nmo lèpî té, Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu kópuni a d:êê tumo, yi kópu yílí y:i wumê ntiyentiye té. ³²Yepê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê, wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi peede tpaépê, a p:uu wadnyi tpyípwí. ³³Yepê, Wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê wamêní pyidu. ³⁴P:uu ndiye pyu kní y:oo yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e dèpê w:ee tumo, apê, Lukwe díy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîî ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu, dèpê w:ee ngópu.

Yesu ngê ngwolo kopwe ngmê pyi ngê, Njédikó

Mátiyu 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵Daa kêmakêma Yesu p:uu Njédikó dnye taataa, maa nkîgh:ê pi ngmêdoo ya, ngwolo dê kopwe dê. Daa dpodo u ntââ, dye ghi yintómu maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi kní ye ndapí dpîmo dmyinê. ³⁶Dini ghi n:ii ngê yoo u nkîgh:ê doon:aa lèpî, yi dnye dmi yi ny:ee too, ye póó wo, yepê, Lukwe ngmêdê pyódu? ³⁷Kwo, Yesu Nasalet pi kíyedê pwiyé kní. ³⁸Wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépídi ntee pini, u ntââ nga wanê ch:anê? ³⁹K:omo tpile yélíni u kada dnye kwo, u kwo a tpépwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo, Dépídi ntee pini. Kwo, U ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁰Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwá, yepê, Kí pini a ka a núw:o yó. Dini ghi n:ii ngê u kwo a núw:o ngópu, Yesu u kwo póó wo, ⁴¹kwo, Lukwe nga ngmaní mdo? Yi pini ngê kwo, A Lémi. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélí m:aa m:uu. ⁴²Yesu ngê kwo, Yélí mê mwini. Kwo, Ngêlímí mbêmê chi pyiyé. ⁴³Wod:oo yi ngwo yélí mê módu, Yesu u kuwó mye ghê wo, Chóó Lémi doo chaa kîgha. N:ii kní y:oo m:uu ngópu, Chóó Lémi myednye chaa kîgha.

Sikiyís u danêmbum

19 ¹Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njédikó taa dniye, tákisi ngêêpí pyu yoo yi kada pini ngê yi nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kêdê t:aa. ²Yi pini u pi Sikiyís, ndáapi pââ ndîi. ³U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî m:uu, ngmênê u kwo, angênté pini, ngmênê pi ghi dêêkwédi, pi knî yi vy:o a dêê wo, ⁴wod:oo mbêpê a puwâ, Yesu u kada maa nkígh:ê yi ngmêmî vy:ungo. ⁵Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu yi yini km:ee lee dniye, yi vyu dniye, apê, Sikiyís yi nkwodo mu kwo. Yesu ngê kwo, Sikiyís, límí k:ii a ghidi, awêde nmyi ngomo k:oo nîmo dpí. ⁶Wod:oo Sikiyís u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, límílímí ngê a ghêpê wo, Yesu kóo mgímí ngê, kwo, A p:aa pee lee kmêle. ⁷Njédikó tpémi yélini y:i doo kwo, dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe díy:o kî pini pi dono u p:aa pee a lêpí. ⁸Wod:oo Sikiyís mî ghê wo, nmí Lémi ka kwo, Nmí Lémi. Kwo, Tpileni yilí a ngópu a tóo, dyuu miyó ngê waní pyódu, woni dyuu ngópuch:anê knî ye waní y:oo, woni dyuu a ka wa a mbêpê. Kwo, N:ii dé wunê nî dóo too, yi ndapí nê t:âmo too, ntémwi nê t:âmo ngê, yi ntémwi ye mēdaaní y:oo, ngmênê páádi páádi ye am:aa y:oo.^k ⁹Yesu ngê kwo, Chóo Lémi ngê awêde da ngee ngi, nono yilí dî chedê té. Pi knî ye yepê, Nmyi mo dp:ee Epílaham u yoo vy:o yéli, ala pini mye Epílaham u tii fiedê pini ngmê. ¹⁰Yepê, Yélini y:oo maa kn:aadi ngópu, vyílo yi yéli yi l:êê díy:o Chóo Lémi ngê u Pi Ndêndê nmyi vy:o u ngwo a dy:ââ ngê, kwo, Chin:aa nmy:uu dé, a kêê k:oo myechin:aa kapí dé.^l

Yesu chóo u yoo y:enê p:uu u ngwo doo mgongo

Mátíyu 25:14-30

¹¹N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Daa kêmakêma Njedusalem nmo taataa té, Chóo Lémi ngê Yesu nmî king ngê u ngwo wunê pyépi. Yesu u lama doo ya, daa yi ngwo king ngê aní pyódu, wod:oo yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, ¹²yepê, Lémi ngmê, king ndîi ngê a ngmídi ngê, pi knî ngmê u kwo dy:ââ too, yepê, Yi lémi dpo pwiyé we, chóo u yoo yi king ngê waní pyódu, u kuwó dini ghi ngê amê diyé, chóo u yoo adín:aa y:enê dé. ¹³Yepê, Kada ghêlî dèpê y:ângo, u dpodo pyu y:a knî a danê too, nkól pee ngmêngmênté ye y:ângo, yi nkól pee yi pywuu ndîi dé, d:ââ pyile yi dpodo u pywuu ntoo, nkól pee ngmê u pywuu mye yintoo. Yepê, Yi lémi ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Ndapíni nmye d:a kê té, dpí dpodo kalê tóo, a l:êê díy:o knî mu u ngwo dpí kmênê yó, u dí dini ghi n:ii ngê amênê diyé. ¹⁴Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, kn:aa dyámê pee p:uu king ndîi ka loo. Yepê, Chóo u dyámê tpémi ye diya wo, wod:oo kópu u kuwó dy:ââ ngópu,

^k 19:8 Ex 22:1 ^l 19:10 Njon 3:17; 1 Tim 1:15

king ndî ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi pini nmî king ngê pyaa we.^m
 15 Yepê, Ngmênê king ndî ngê yi kópu daa nyongo, yi pini yi king ngê pyódu ngê. Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dyámê pee p:uu mêtê diyé wo, u dpodo pyu y:a knî até yedê danê too, ye póo wo, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, nmyi dpodo kalê tumo, ndapî yémi u ngwo m:ii kmênê ngópu?
 16 Yesu ngê yepê, Mwiýmwiyéni u kwo loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê y:a u ngwo nê kmênê ngê. 17 Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, nyi dpodo pyu mb:aa. Kwo, Daa ndî dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, p:aa y:a knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi.ⁿ 18 Yesu ngê yepê, Myomoni u nkwo u kwo até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê limi u ngwo nê kmênê ngê. 19 Yi lémi ngê kwo, P:aa limi knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. 20 Yepê, U kwo m:uu até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê ala, kînoo ng:uu ñéñé. 21 Kwo, Nga ní nkîngê mbê wo, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, d:ii dóódó u pi, nê, Ndapî l:âmo wanê ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Pi knî ye ntooni nye yémî ngê, daa yintoo mēyinyinê pwapî ngê, pââ ndî yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. 22 Yepê, Yi lémi ngê kwo, Nyi dnyinté dpodo pyu. Kwo, Nyóó ngópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama ngee tóó, d:aa dóódó u pi, pi knî ye ntooni n:aa yémî ngê, daa yintoo mēyinîñê pwapî ngê, ntini woo n:ii dîñî kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. 23 Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pîñî puwâ. 24 Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, Nkól pee kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu y:a a tóó, u kwo y:ee yó. 25 Yesu ngê yepê, Yi yéli y:oo yi lémi ka kwo, Nmî lémi lukwe dîy:o? Kwo, U ngópu y:a ka tóó. 26 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, N:ii u ngópu tpile yilî a tóó, mu dini ghi ngê knî m:uu wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té.^o 27 Yepê, N:ii knî y:oo a wépi pwaa ngópu, apê, Nê nmî king ngê kîngî pyódu, yepê, a ñuw:o tóó, a ngópu anyi vya tóó.
 28 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê danêmbum ye a kélî ngê, kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, p:uu ndiye pyu yoo yi kada doo kwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Njon 12:12-19

29 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, 30 yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê ñedê a t:a. Yepê,

^m 19:14 Njon 1:11 ⁿ 19:17-24 Luukí 16:10-11 ^o 19:26 Mát 13:12; Luukí 8:18

Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálî nyoo, a ka dpo ñuw:o nyoo. ³¹Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo ñéne ngmê, yepê, ala kópu u kwo dpí vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³²Pini n:ii dê Yesu ngê dy:ââ doo, yi p:aani lee knopwo, ndonki p:uu kópuni ye vyu, yinté a pyw:ee ngópu. ³³Yedêni ndonki nódo doo ya, dini ghi n:ii ngê k:ââ ghi p:uu dpímo a pywálîpywálî, yi ndonki chóó knî y:oo yepê, Lukwe díy:o dpo pywálîpywálî ngmê. ³⁴Yi tpódu y:oo yepê, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³⁵Wod:oo Yesu ka ñuw:o ngópu, yi nkuwo kpídî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ³⁶King ntee dnyimo cháâchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpídî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo.^p ³⁷Dini ghi n:ii ngê mbu vvyuo a ghêpê dniye, Njedusalem u nkígh:ê, yélini yílî u kwo dnye kélímî, yi yéli y:oo Chóó Lémi dpodombiy:e dnye kwunokwuno, myednye chaa kígha, mu kópu u díy:o Yesu ngê kópu ndîfî yílî yi ngópu mwiyé a d:uu too. ³⁸Kópu, Munmíkó Nmî king. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyiné loo. Kópu, Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngê a pyódu nyoo, chaa kígha koo.^q ³⁹Wod:oo Pádisi knî ngmê, yélini yoo vy:o dnya a kwo, Yesu ka kwo, Kí pini, m:uu ndiye pyu knî y:oo lukwe díy:o a chaa kígha ngi. Kwo, Ye kwódu ngi.^r ⁴⁰Yesu ngê yepê, Doo u ntââ ala p:aani módó daanî vy:u. Yepê, Tumu wo pyede, ye chêêpî knî y:oo y:oopê chaa kígha nê.

Yesu Njedusalem tpémi yi díy:o u ngwo doo mbê

⁴¹Yesu p:uu Njedusalem modnyen:aa lêpî, Yesu ngê Njedusalem doo y:enê, u nuw:o p:uu doo kwo, u yoo u kwo ch:anê wo, wod:oo yi l:êê díy:o doo mbê, myedoo tpyóókaa yiyaa,^s ⁴²apê, Ayii! Njedusalem tpémi ee! Apê, Lukwe díy:o my:oo nmye pyede, daanmyi mya nê. Apê, Kópuni a nga wanmyi d:uu ngmê, M:aa ngê ntââ nmye wa a vy:u. Apê, Awêde wodmyi mya nê, ye pídmíyî châpu nê, M:aa ngê a ntââ nmye daapêdê vy:u.^t ⁴³Apê, Mu dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo nmyi p:aa téli k:oo wa kaa ngmê, mbwa pw:ono maa ngmê wa a yé ngmê, mbêmê u ngwo wa lóo dmi, ⁴⁴d:ud:umbiy:e wa vya nmyo, nmyi ngomo dé, nmyi p:aa u mbwa dé d:ud:umbiy:e wa dyênê t:oo, wa pwaa t:oo, chêêpîni knî y:oo nmyi wó tumo, yi p:uu ngmídi myedaadî ya. Apê, Yi kópu nmye wa pyódu, mu kópu u díy:o nmyi Mbwámê dpíp:e mya ngópu.

Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u ngwo kee dniye *Mátiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Njon 2:13-22*

⁴⁵Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yimî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê díy:o. Apê,

^p 19:36 2 Kings 9:13 ^q 19:38 Psalm 118:26 ^r 19:39 Mát 21:14-16 ^s 19:41 Njon 11:35; Luukí 13:34-35 ^t 19:42 Mát 13:14; Lóma 11:8

Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapí mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê a pw:oo too, ⁴⁶Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
ngêpê têdê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaá têdê ngê dmye pyódu ngmê."^u

⁴⁷U kuwó wéni kní yi k:oo Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo doo ndiye kîgha dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpí pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo Yesu nmî vy:a," ⁴⁸ngmênê doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u díy:o pi yintómu u kwo dnye ng:aa, kada pini kní y:oo u mo dêpê pyw:ee ngópu."^w

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátiyu 21:23-27; Mak 11:27-33

20 ¹Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé, u yi u ngwo doo kwo, Yoo yi nuw:o dmi ní ngmêê, Chóó Lémi kóó k:oo ní kaa té. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpí pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii kwodonkwodo u kwo lee dniye, ²kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? ³Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo, yepê, a ka vyi yó, ⁴n:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? ⁵Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe díy:o Njon ka dpîp:e kélímî mbê dniye. ⁶Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi kní y:oo chêêpí ngê wa vya nmo, mu kópu u díy:o yiné ye Njon Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê. ⁷Yi kópu u l:êê díy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Pini n:ii u pi ngê a loo, nmî lama daa tóó. ⁸Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini kní yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Mak 12:1-12

⁹U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pi kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, pi ngmê kní ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vuywo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpí dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, kní

^u 19:46 Is 56:7; Jer 7:11 ^v 19:47 Njon 18:20 ^w 19:48 Mát 21:46

a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aaani loo, dye ghi daadîf yi doon:aa ya. ¹⁰Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kypwo wo, wain kpê chók ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nga ngmêdo kê y:e, a ka dpo úuw:o ngi. Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chók ka módó mê dy:ââ ngópu. ¹¹Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chók ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmidi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chók ka módó mye dy:ââ ngópu. ¹²Yepê, U kuwó dini ghi ngê pyoloni ye mye dy:ââ ngê, wain kpê y:enê pyu knî y:oo myemîné kpaka ngópu, ngm:ii kalê ngópu. ¹³Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chók até yedoo nuw:o, apê, Ló kópu ngmanî d:uu? Apê, A tp:ee njini ye n:aa dyede. Apê, U nuu ghi a nódo ka tóó, doo u ntââ, daamîné mb:ii ngmê. ¹⁴Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê wain kpê y:enê pyu knî y:oo m:uu ngópu, noko yepê, Kî wain kpê chók tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ¹⁵Yepê, Wod:oo vya ngópu, ntóó chii mênê mî kéé ngópu.

Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chók ngê ló kópu y:e angmê d:uu? ¹⁶Yepê, Wa a lê, yi tpókknî wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâadî ngmê. Yi mgongo danêmbum yedê w:ee ngópu, Yesu ka kwo, Doo u ntââ, ye kópu nmo kîngê pyódu. ¹⁷Wod:oo Yesu ngê doo y:enê dé, ye póó wo, yepê, Yi kópu mumdoo nmye daawa pyódu? Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kéé ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mêyi pyodo.^x

¹⁸Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî, mbodo wa pwââ. Yepê, N:ii mbêmê yi chêêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu.^y

¹⁹Yi ngwo dini ghi ngê dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye.^z

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mátíyú 22:15-22; Mak 12:13-17

²⁰Doo u ntââ kada pini knî y:oo Yesu yoo vy:o daapî mgîmî ngópu, wod:oo dpodombiy:e dnye y:enê, apê, Kn:aadi te kópu nmî ngópu ngma a tpapê knomomê, ye Lóma lede yoo yi kada pini ndîi ka yuu nmîné yémî, u ngwo wa kpada. Tumutumu pi knî u kwo ngmê dy:ââ ngópu,

^x 20:17 Psalm 118:22 ^y 20:18 Is 8:14-15 ^z 20:19 Luukí 19:47-48

yepê, Dmyinên:aa dódó. ²¹Wod:oo Yesu ka yi lee dniye, kwo, Máâwe. Kwo, Nmí lama ka tóó, Ndëndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkíngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndëndê ngê nye tpaê ngê. ²²Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmí dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntâá Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmí pywupwi, ó daanmí pywupwi? ²³Ngmênê Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Kínga a dódó nê. ²⁴Yepê, Tákisi ndapí a ngópu ngmê tpyé yó, ngmêní m:uu. U ngópu yi tpyé ngópu, ye póó wo, yepê, Ala ndapí p:uu n:uu u kâa ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kâa u pi ye tóó mo. ²⁵Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mēdmyinê yémí. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mēdmyinê yémí. ²⁶Yoo yi ngíma u dódó ngê dêê dniye, kn:aadi te kópu daangmê vyu, wod:oo tumu yaa dniye, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo.

Pyidepyide u danêmbum

Mátiyu 22:23-33; Mak 12:18-27

²⁷Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mēd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmí dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye dódó. ²⁸Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adí ya knomomê, yi tp:ee daadí ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê díy:o tp:ee angmê tpyé ngmê.^a ²⁹Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ³⁰Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mē ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêédí, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ³¹Kwo, Yi mbwémi kní yintómu yi pyópu mu ngmídi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngí ngópu. ³²Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ³³Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u pi nye tpaê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u díy:o yi mbwémi pyudu kní yi pyópu mu ngmídi p:uu yéé dniye.

³⁴Yesu ngê yepê, Ala dini ghi ngê pyââ mââ numo p:uu a yééyéé nyédi, ³⁵ngmênê Chóó Lémi ngê yélini yi p:uu wa a vyi, awo, Kí a yoo mb:aamb:aa, kpêêní u ngwo wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té, yi yéli numo p:uu mēdaadnyi yééyéé. ³⁶Yepê, Mēdaawa pw:oo dmi, mu kópu u díy:o enjel ntee pini ngê adnyi ya. Yepê, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê adnyi ya, mu kópu u díy:o kpêêní chóó wa a pyidu té.^b ³⁷Yepê, W:êê mââwe n:ii ndëndê ngê nmye châachââ ngópu, Mósisi, yi pini pyidepyide p:uu myedoo a d:êê. Yepê, U puku yedê, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî, Chóó Lémi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi, Epílaham u yâpwo,

^a 20:28 Deut 25:5 ^b 20:36 1 Njon 3:1-2

myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo.^c

³⁸Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê u kwo yi ghê dmi a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo.^d

³⁹Dêêpî pyu ngmê knî y:oo kwo, Mââwe, yi póó ye mb:aamb:aa ngê chi vy:a, doo dóó nyoo. ⁴⁰Yi ngwo póó u kwo daamu y:ee ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátíyu 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹Yesu ngê dêêpî pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, King Dépidi u tii nedê pini ngmê? ⁴²Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o wéti u puku yedê Dépidi ngê ala kópu chóó a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.^e

⁴³Yélini m:uu a l:êê té, dîyo aní vya té, nyi yodo u maknopwo waní yé té.

⁴⁴Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátíyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54

⁴⁵Pi yilî yi ngópu Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁶Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo, n:ii knî y:oo u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê pyaa we, nmî kpídî dmi mb:aa kélê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pîdny:oo chââchââ nmo. Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁷Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadîi ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Mak 12:41-44

21 ¹Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo k:oo dne ye ya, pi knî y:oo ndapî Chóó Lémi ka kwéli dne yémî. Yesu ngê doo y:enê dé, apê, Ndáápi knî y:oo ndapî ndîi yilî mu kéké ngmê. ²Kuknwe my:oo módó, apê, Ndapî kmono miyó njini adî kée. ³Pi knî ye yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîi yi kée, ndáápi knî y:oo tédê yi kée ngmê,^f ⁴mu

^c 20:37 Ex 3:2-6 ^d 20:38 Lóma 14:8-9 ^e 20:42-43 Psalm 110:1 ^f 21:3 2 Kódin 8:12

kópu u díy:o yi yéli yi ngópu ndapí ndíi ye tóó, têdê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapí n:ii kmono dê tóó mo, vyílo dê yi kée dê, u ngópu mêtédêmu tóó.

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátíyu 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵Yesu p:uu ndiye pyu kní ngmê Chóó Lémi u ngomo p:uu dnye danêmbum, apê, Kí lóntoo chêêpí ngomo, k:uuchêm u tpile p:uu myeka pyede, apê, tpileni pi kní y:oo y:ee tumo, k:ii kí t:ee tumo. ⁶Yesu ngê yepê, Ngomoni p:uu nmye danêmbum té, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyódu. Yepê, Chêêpí pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó ngópu, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadí ya. Yepê, Kn:aa lede kní y:oo kî ngomo d:ud:umbiy:e wa pwaa ngmê.⁸

Kópu dono yilí yi danêmbum
Mátíyu 24:3-14; Mak 13:3-13

⁷Yesu p:uu ndiye pyu kní ngmê Yesu ka póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmí ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁸Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuyuo, pi ngmê ngê kîngí dóó nmyo. Yepê, Pi yilí wa a lê, a pi adnyi tpaépê, nmyewo, Ala nê vyílo. Nmyewo, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, ala yi dini ghi. Yepê, Ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. ⁹Yepê, Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndíi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó yoo yi kada pini kní yi p:uu amyidnyi l:êê, ye nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u díy:o yinté kópu kní mwiyé angmêdnyi pyodopyodo, daawa têda dmi, yepê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ¹⁰Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, ¹¹dyámê pee kní ngmê wadí ghêdê, pi yilí wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu wa ghîdí, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, dye ghi kní ngmê ngê mbii ngmê ngê pi yilí adí ñeñe. Yepê, Nkîngê u kópu dé adnyi pyodopyodo, mbóó p:uu kópu ndíi amyidnyi pyodopyodo.

¹²Yepê, Yi kópu yilí ghêlî daawa pyódu, pi dono kní y:oo u yi y:e adí kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîngîmî nmyo, ngêpê ngomo kní yi y:enê pyu kní y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, mbwa k:oo u ngwo adnyi kmîmî nmyo. Yepê, A l:êê díy:o king kní y:oo, kada pini kní y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo.^h ¹³Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁴Yepê, Nmyi kóté kîgha u l:êê díy:o, nmyi kópu dyuu u kadakada mwiyé kîdmyinêngê kapí, ¹⁵mu kópu

g 21:6 Luukí 19:43-44 h 21:12-15 Luukí 12:11-12

u dîy:o a chóo a komo nmyi kwo ayin:aa kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi a chóo wana a ñepwiñepwi, yélini nmyi p:uu adnyi d:uu, nmyi kóté kígha ngê wa dêê dmi, yi pwo anmyin:aa a dimi.ⁱ ¹⁶Yepê, Nmyi pye mí knî y:oo, nmyi tídê mbwó knî y:oo, nmyi nêni knî y:oo, nmyi pyipe knî y:oo, y:oo adnyi ndyíkondyíko nmyo, nmyi vy:o woni knî u ngwo adnyi pwopwo. ¹⁷Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ¹⁸ngmênê nmyi vy:o pi l:âmo daangmêwa a ngêpa. ¹⁹Yepê, Kídmengê kede dmi, myekídmengê mb:ii nê, nmyi l:âmo dmi u nkwo daawa ngêpa.^j

**Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlí dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu
Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 24:15-21; Mak 13:14-19**

²⁰Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê lede yilí knî y:oo Njedusalem wa a yina ngmê, u ngwo dpo w:ee yó, api, Daa kêmakêma ala p:aani wunê pw:oopw:oo ngmê.^k ²¹Yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyyuwo dp:uu mbwolo dniye. Yepê, Yélini Njedusalem adnyi ya, dpî mbêpê dniye, yélini kn:aa adnyin:aa m:ii, Njedusalem mékíngê diyé dmi. ²²Yepê, Yi dini ghi ngê a ntâa u ngwo wa a vy:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni yilí puku yedê a tóó, yi ngwo adnyi ntiyentiye dé.^l ²³Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîî wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîî amyedê pyw:ee ngmê. Yepê, Nju tpémíni ala wee u kwo adnyi ya, dono ndîî wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o Chóo Lémi yi p:uu adí d:uu.^m ²⁴Yepê, Lede knî y:oo wa vya t:oo, woni kn:aa dyámê pee knî yi p:uu wa núw:o t:oo, yi wop adnyin:aa dpodo. Yepê, Njedusalem d:ud:umbiy:e wa a pw:oo ngmê, yélini daa Nju tpémi dye ghi yintómu Njedusalem y:oo adnyi y:enê, u dí Chóo Lémi ngê wa vyi, awo, Yi yéli yi dye ghi machedê.ⁿ

**Chóo Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé
Mátiyu 24:29-31; Mak 13:24-27**

²⁵Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo kópu ndîî d:ââ kâádí, pudu knî yi p:uu adnyi mumu dé, u ngwo wa nkíngê mbê dmi. Yepê, Chaa kwodo chaa kwodo vyyuwo ndîî ngê wa pyaa dmi, yi dnye dmi ndîî ngê wa pyaa dmi, yoo amyidnyi nkíngê.^o ²⁶Yepê, Chóo Lémi ngê mbóo p:uu tpile dé yi dínê dmi wa ghêê té, pi knî y:oo awo, Dyámê mbêmê ló kópu ngma a pyodopyodo, nkíngê ngê y:ay:a wa pwiyé dmi, yed:oo wa a vyóo dmi. ²⁷Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóo Lémi u Pi Ndêndê kíyedê pwiyé knî, u pi ndîî ngê dé pyódu, u wêdêwêdê ndîî ngê myaa pyódu, nkalí too pee dmi

ⁱ 21:15 Dpodo 6:10 ^j 21:19 Hipílu 10:36 ^k 21:20 Luukî 19:41-44

^l 21:22 Luukî 23:27-31 ^m 21:23 1 Kódin 7:26 ⁿ 21:24 Tpyuu 11:2; Lóma 11:25

^o 21:25 Tpyuu 6:12-13

mbêmê ka kwo.^{p 28} Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilí yi kn:ââ dmi adí chapí, dpí ghêêdí dmyeno, mbóó p:uu dpí vyu dmyeno, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpí pyaa we, apii, Nmí Mbwámê kîyedê pwiyé kní.^q

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Kpêdê p:uu ngí nuw:o mbê dmyeno, myenté yi woni kní mye yi k:ii. ³⁰Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpí ghê, nmyi lama u ngwo dpí yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eeemi wunê mbumu. ³¹Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpí vyi, Daa kêmakêma nt:eeemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye ní danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Daa kêmakêma Chóó Lémi ngê kóó k:oo a kapí nmo.

³²Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlí daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³³Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa kní, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Kuwókuwó wéni u t:âât:ââ u danêmbum

³⁴Yesu ngê yepê, Nmyi chóóchóó nmye dmyina a vuuwo. Yepê, Nté ndapí y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê, mbwaa ndanî ngê nmyi nuw:o dmi myekîdangê y:oo. Yepê, Kópuni dyámê mbêmê tpémi y:oo a nuw:onuw:o t:oo, yi kópu kní y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê. Yepê, Yi kópu kní y:oo nmyi nuw:o dmi wa y:ee knomomê, ye kuwókuwó wéni daa nmyi lama wa d:ii.^r ³⁵Yepê, Chii ngê kpéé ntee dpí lvêêdí, yi wéni ngê yinté kîngê lvêêdí nmyo, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu dyámê mbêmê yi wéni ye wa d:ii. ³⁶Yepê, Namê mgeemgee, dye ghi yintómu dmyinê ngêpê, yi kópu kní yi vy:o mb:aamb:aa ngê paan:aa lee dmyeno, Pi Ndêndê u ngîma paan:aa ghê dmyeno.

³⁷W:êêní Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo dpîmon:aa ndiye kîgha dé, ntumokwodo dini ghi ngê p:uu ndiye pyu kní yi k:ii Njedusalem dnyimo a kuwokuwo, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê dnyimo lèpî, kââ puu ghê y:i dnyimon:aa dpí. ³⁸Mw:aandiye yintómu pi yilí Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u kwo mêdnyimo lèpî, y:i dnyimon:aa ng:aang:aa.

Kada pini kní y:oo Yesu u pwele u ngwo a chapwo ngópu
Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Njon 11:45-53

22 ¹Nju tpémi y:oo yi naa ndîi daa kêmakêma dnye kuwo. Yi nááli u pi Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa, u pi mye Tp:ee Kaa W:êêw:êê

^p 21:27 Tpyuu 1:7 ^q 21:28 Lóma 13:11 ^r 21:34 Luukí 17:27; Lóma 13:13; Epeso 5:18;
1 Tes 5:3

u Naa. ²Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. U yi y:e dêpwo kwo, Yesu yoo vy:o nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o pi knî ye dnyimo nkîngê.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwódo ngê aní ghê
Mátiyu 26:14-16; Mak 14:1-11

³Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi dini ghi ngê Setan yi Njudas u mênê kee wo, ⁴⁻⁵wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vye u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê aní ghê. Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii nipi dnyen:aa danêmbum, Yesu u mgîmîmgîmî u nuw:o ghi dyuu yidnya a pyw:êmî. ⁶Njudas u nuw:o yi kópu ngmídi mbêmê doo ya, dye ghi doo y:enê, apê, Pi yilí kwéli daadí m:ii, Yesu kwódo ngê yi ngwo aní ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo
Mátiyu 26:17-19; Mak 14:12-16

⁷Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vye dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. ⁸Yesu ngê Pita pini dê Njon dy:ââ doo, yepê, Choo lêpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté kwéli nmîmo pîpî, tpile yilí y:i nmî kada nyi l:âmo nyoo. ⁹Yesu ka póo knopwo, kwo, Tpile yilí ló y:i any:uu l:âmo? ¹⁰Yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ¹¹ngomo chóó ka dp:uu póo cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹²Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîî dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilí yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹³Wod:oo p:uu ndiye pyu dé y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yi tpile yilí mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adí l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapí u ngwo dóó ngópu
Mátiyu 26:20-30; Mak 14:17-26; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁴Kâádî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, u dyépi yoo yi k:ii, yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, kmaapî tédê yi yaa dniye. ¹⁵Yesu ngê yepê, A mgîní vyîmî u dye ghi n:ii noo t:âât:ââ, u ya a nga dêpwo kwo, Yi kópu ghêlí k:ii a nga pyaa we. Yepê, Yi ngwo a nga wodê pyodo, ye ala Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté nipi daapudu ma. ¹⁶Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala a kuwókuwó nááli, a k:ii mēdaamunmî kê, u dí Chóó Lémi ngê

chóó ada a y:enê nmyo. Yepê, Kópuni ala nááli u mgamê ngê a tóó, ala yi kópu, Chóó Lémi ngê nmí kn:ââ yoo Yichip tpémi yi kêê k:oo mwo a pw:ii too, apii. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dono kwulo yinté d:ud:umbiy:e wa a pw:ii nmyo.

¹⁷Wod:oo Yesu ngê kapî ngma a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, u dyépi kní ye yepê, Ala wain kapî a ngee yó, kníkní nda yó, ¹⁸mu kópu u díy:o wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîî ngê amí pyódu, pi yintómu aní y:enê, kmaapî ndîî u ngwo anm:uu dóó. ¹⁹U kuwó dini ghi ngê mbidédi a ngêêdí, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu kní ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dí d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya.^s ²⁰Kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî mêtê y:ângo, wain k:oo a pii ngê, ye y:ângo, yepê, Ala a wêê. Yepê, Nmyi l:êê díy:o wêê a p:uu wa pwii, Chóó Lémi ka kââdí te kamí ngê yinê wa a kââdí nmyo.^t ²¹Yepê, Ngmênê nmyi vy:o pini mu ngmídi kuu. Yepê, K:omo tpile u k:ii nipi nmo kmaapî té, ngmênê daa kêmakêma yi pini a kwódo ngê a wowo.^u ²²Yepê, Chóó Lémi ngê kópuni a p:uu ló dini a vyyu, yi kópu ndêndê ngê a pyodopyodo, ngmênê pini n:ii a kwódo ngê a wowo, d:ud:umbiy:e choo nkíngê. ²³Wod:oo noko dnye póó, noko yipu, Nmí vy:o pini n:uu ngê kí kópu a d:uud:uu?

Lémilémi u danêmbum

²⁴U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe, noko yipu, Yesu u kuwó n:uu ngma tóó, nmí kada pini ngê vyílo ayi pyódu. ²⁵Yesu ngê yepê, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o yélini kada pini ngê dpí pyaa dmi, a lémilémi nyédi, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo yoo yi mbwámê dé. ²⁶Yepê, Ngmênê yi kópu nmyi vy:o kíngê ya. Yepê, Tp:ee ngê pyââwe máawe ntee a cháâchââ too, nmyi vy:o pini n:ii u pi ndîî ngê dê pyaa knomomê, yi pini ngê u tídê mbwó yoo yinté myechoo cháâchââ dé. Yepê, Pini n:ii nmyi kada adí kwo, u tídê mbwó yoo myechoo ngêêpí dé.^v ²⁷Yepê, Nee k:oo ló pini yi lémi ndîî, n:ii a líme yédi, ó n:ii a mbiye yédi? Yepê, N:ii a líme yédi, yini lémi ndîî, apii, ngmênê nmyi vy:o dênnoo líme, myedênnoo lémilémi. Yepê, Yinté myedmyinê d:uud:uu, lémilémi ngê kêê nangê t:oo.^w

²⁸Yepê, Ngmênê mu dini ghi ngê nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile a tókótókó têtê pi kní y:oo a pi têtê ngê a pyódu ngópu, ngmênê dpîp:e kuwo noo, nmyi pi dmi têtê ngê myedê pyódu ngópu. ²⁹⁻³⁰Yepê, M:aa ngê ntee a ngmídi noo, yoo yi kada pini ngê a pyódu noo, yepê, yinté mu dini ghi ngê Yisíléli tpémi yi yoo dyêêdí y:a mê

^s 22:19 Luukí 24:30 ^t 22:20 Jer 31:31-34 ^u 22:21 Psalm 41:9; Njon 13:21-22

^v 22:26 Mát 23:11; Mak 9:35 ^w 22:27 Njon 13:12-15

miyó wanmyi y:enê dé. Yepê, Yi dini ghi ngê a kêê k:oo nipi anmîn:aa yakmaapî.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Njon 13:36-38

³¹Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Ala kópu ngî nyeni. Kwo, Setan ngê wunê kêda ch:ee nmyo, u yi u ngwo a kwo, Nê tókó té.^x ³²Kwo, Ngmênê l:êê díy:o kín:aa ngêpê yédi, k:omo tpile nyinê wópuwópu nê, ngmênê ngêlímí a ka d:ud:umbiy:e chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a ka amênyninê tpélimbiy:e, m̄wó yoo dpí wêdêwêdê kalê té, yi kêlímí ndîi ngê dpí pyódu ngi.^y ³³Pita ngê kwo, A Lémi, daanê wópu ngi. Kwo, K:omo tpile mbwa k:oo wa km:êê ngi, a k:ii amy:ii kee kní, k:omo tpile l:êê díy:o wa vya nê, myedaanê wópu ngi. ³⁴Yesu ngê kwo, Pita. Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, Kêmkêmhê ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi kní ye ala kópu nye tpaê, yenye, Ye pini daa a lama pini.

Yesu dye ghi kamî p:uu u ngwo doo danêmbum

³⁵Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê p:aani p:aani muní dy:ââ nmyoo, nmyi tpile dpîp:engmê núw:o ngópu, ndapí dpîp:e núw:o ngópu, nmyi yi dópo kn:aani myedpîp:e núw:o ngópu, yepê, lukwe, tpile ngmê u p:aa nmye ngmêmí yó? Kwo, Kêle, u ntââ mbêmhê nmeen:aa ya, yoo mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyuwo.^z ³⁶Yesu ngê yepê, Ngmênê dye ghi kamî ngma ala, yinté nmye mēdaamudnya a vyuwo. Yepê, N:ii u ngópu paambwi u tpile n:ii a pyede, dpí núw:o teñe, n:ii u ngópu ndapí a tóó, myoo núw:o ngê. Yepê, N:ii u ngópu l:êê taa daa tóó, u nkwo kpídî pi ngmê ka dpí y:ee ngê, u kwo wa pwila, u l:êê taa u ngwo ngmêpaa pwila ngê, ³⁷mu kópu u díy:o kópuni a p:uu ló dini a d:êê ngópu, pi kní y:oo a ntiyentiye ngmê. Yi kópu ala,

Yi pini p:uu pi kní y:oo wa vyi ngmê, Pi dono yila.^a

Yepê, Kópu yilí n:ii a p:uu a d:êê tumo, pi kní y:oo a ntiyentiye t:oo. ³⁸P:uu ndiye pyu kní y:oo kwo, Nmî Lémi. Kwo, Nmî l:êê taa miyó ala. Yesu ngê yepê, Yinté danêmbum munto.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê
Mátiyu 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, mgídî vy:o ntee dnyimo lêpî, yi mgídî ngê yinté mye lee dniye, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmhê lee dniye. ⁴⁰Dini ghi n:ii ngê taa dniye,

^x 22:31 Njóri 1:6-12; 2:1-6; 2 Kódin 2:11 ^y 22:32 Njon 17:9-15; 21:15-17

^z 22:35 Luukî 9:3; 10:4 ^a 22:37 Is 53:12; Luukî 22:52; 23:32-33

Yesu ngê yepê, Dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndî ngê daapaa pyaa we. ⁴¹Wod:oo a kuwo too, ntee daa kuughê loo, yu mbodo dê y:e y:i mî ghê wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴²U Mî ka kwo, M:aa. Kwo, U ntâa ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpí d:uu ngi, mu kópu u díy:o a kada nye tóó. ⁴³Wod:oo enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, Yesu yimi mé wêdêwêdê kwólu. ⁴⁴U nuw:o dyênê wo, u ghê a kee wo, dpodombiy:e modoo ngêpê, wod:oo kiyé t:âa u ngwo yedoo ya.

⁴⁵U kuwó dini ghi ngê ngêpê yedê kêlí ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, dpí têdê m:uu too, mu kópu u díy:o yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo. ⁴⁶Wod:oo yepê, Lukwe díy:o nmye dpí té. Yepê, A pii dmyeno, dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndî ngê daapaa pyaa we.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Njon 18:1-11

⁴⁷Yesu ngê danêmbum ghêlí daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mé miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpâa pee p:uu dyíngo. ⁴⁸Ngmênê Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o chipéchipé mbêmê Chóó Lémi u Pi Ndêndê pi dono knî ye nyinê kêmakêma? ⁴⁹Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê a w:ee ngópu, apê, Yesu awêde a mgîmîmgîmî ngmê, wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi p:uu l:êê kmêle, apii? ⁵⁰Wod:oo ngmê ngê u taa a ngêédí, apê, Lede yoo nî vya té, apê, ngmê mbwámê nê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁵¹Ngmênê Yesu ngê yepê, Yi p:uu l:êê munto, wod:oo yi lede ngwene mé kââ.

⁵²Yélini Yesu u mgîmîmgîmî u l:êê díy:o a lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo, kada pini yoo mye yi k:ii, yi yéli ye Yesu ngê yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe díy:o kaa taa kêlé a ka dmyinê lee dmi. ⁵³Yepê, Wo yilí yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpí. Yepê, Lukwe díy:o y:i w:êêní dpíp:e mgîmî noo. Yepê, Nmyo mgîdí u yoo, Setan ka nmye ng:aa té, mgîdí vy:o dmye mgîmî nê.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72

Njon 18:12-18,25-27

⁵⁴Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndî u ngomo k:oo núw:o ngópu, u kóté kîgha u l:êê díy:o. Pita ngê doo

yâmuyâmu dé, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa, wod:oo yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo. ⁵⁵Nkuwo u l:êê dîy:o ndyuw:e ndîf yi ngmê kpê ngópu, Pita u k:ii ndoo chedê yaa dniye. ⁵⁶Dpodo módó ngmê ngê ndyuw:e u wo Pita yi módu, doo y:enê, pi knî ye yepê, Pini n:ii dmyinê núw:o ngmê, kî pini p:uu kîdpîmo ya. ⁵⁷Ngmênê Pita ngê a wópu ngê, kwo, Kî dmââdí, ye pini daa a lama pini. ⁵⁸U kuwó dini ghi ngê pi ngmê ngê myeyi módu, kwo, Nyi wu pini p:uu ndiye pyu ngmê. Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, nê kuu. ⁵⁹Daa ndîf dye ghi yimî loo, pi m:uu ngê u pyipe knî ye yepê, Kî pini nmo ka k:omodanê, u dnye ngî ny:ee yó, Nkálili pi nmye yila, yi dnyeni nmye ka kîgha. ⁶⁰Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, kópuni p:uu a ka nye danê, a lama daa tóo. Danêbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo kêmkêm ka wo. ⁶¹Yesu yi ngwo Pita ka diyé wo, doo y:enê, wod:oo Pita ngê nmî Lémi u kópu mê nuw:o kwólu, apê, Ala kópu a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, ⁶²wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 26:67-68; Mak 14:65

⁶³Yélini yi kêê k:oo Yesu doo kwo, yi yéli y:oo dnye nkwitinkwiti, myednye kpakakpaka. ⁶⁴Dini ghi n:ii ngê dnye nkwitinkwiti, kpídî pee ngê u ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. ⁶⁵U pi dyênê ngópu, daa gha kópu u kwo yilí vyi ngópu.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Njon 18:19-24

⁶⁶Dini ghi n:ii ngê wa wo, Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, nipi a da wo, Yesu u ngwo dnye kóté kîgha. ⁶⁷Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyílo y:ii kwo knomomê, ye nmo vyi ngi. Yepê, Nmye n:aa tpaépê knomomê, Ala nê vyílo, ye a ka daanmyinê kêlímî mbê dmi.^b ⁶⁸Yepê, Myenté, nmye n:aa póo knomomê, kópu a ka myedaanmyinê vyi ngmê, ⁶⁹ngmênê daa kêmakêma Pi Ndéndê Chóó Lémi u nkîgh:ê wumê yââyââ, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u che p:ââ pee.^c ⁷⁰U kwo póo dniye, kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo? Yepê, Nmyi chóo kîdmye vyi ngmê. ⁷¹Wod:oo noko yepê, Kî pini u chápwo pyu u yi nmo daamu a kwo, chóochóo kédê ndyíko, chóo u kópu dyuu nmî chóo kudu ny:oo, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Pw:oo we, daadî ya.

^b 22:67 Njon 10:24-26; 3:12; 8:45 ^c 22:69 Dpodo 7:56

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu
Mátíyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Njon 18:28-38

23 ¹Kada pini yintómu yi ngwo a ghêêdî dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ndîf Paléti ka Yesu núw:o ngópu, ²p:uu yipe tee kn:ââ yi ngwo a chaa ngópu, kwo, Ala pini aténgê dp:o mgîmî, pi knî ye ala kópu a tpapê ngê, yipu, Kada pini n:ii Lóma wunê tóó, tákisi u kwo namê pywupwi. Kwo, Yi kópu mbêmê pi yilî da pyidu té, u yoo vy:o u ngwo dê kaa té. Kwo, Ala kópu ye mye tpapê ngê, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, nmyi king ngê wunê pyépi nê.^d ³Paléti ngê p:oo ngê, kwo, Mumdoo nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, ⁴Nyóó kîchi vyi.^e ⁴Wod:oo Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, pi yilî yi k:ii, yepê, Ala pini u kpadakpada u kópu d:oo ngmê pyw:ângo. ⁵Ngmênê Paléti ka dyaa dnye chedêchedê, kópu, Pi yilî wunê pyidupyidu too, dnyinté wunê tpyuu té. Kópu, Nkálili Wee u kwo kn:ââ a chópu, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yoo myemênê pyidu too, u dî ala Njedusalem myimî ta.

Paléti ngê Antipas Helodi ka Yesu u ngwo dy:ââ ngê

⁶Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu yi nyongo, pi knî ye póó wo, yepê, Mumdoo ala pini Nkálili pi? Kwo, Nyââ, Nkálili a ndê wo. ⁷Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Yesu Helodi kóó k:oo pini ngmê, wod:oo Helodi ka dy:ââ ngê, mwada p:aani pee. Yi ngwo Helodi Njedusalem naa tédê myedoo ya.^f ⁸Helodi ngê Yesu yi módu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mu kópu u dîy:o u pi ló dini a nyongo, dye ghi daadîi u yi u ngwo doo kwo, Nî m:uu, mbwudu a ngópu ngmê chaa ngê.^g ⁹Wod:oo Helodi ngê Yesu doo póópóó, ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daangmê vyu. ¹⁰Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye yi k:ii, dpodombiy:e ghê dniye, Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu. ¹¹U kuwó dini ghi ngê Helodi u lede knî yi k:ii, Yesu dnye nkwitinkwiti, d:ud:umbiy:e daa châpu ngópu. Kpídî mb:aa u mbwo ngmê t:ee ngópu, Paléti ka u ngwo mê dy:ââ ngópu. ¹²Yi wéni ngê Paléti pini dê Helodi numo pyipe ngê mê pyaa knopwo, mu kópu u dîy:o Paléti ngê Helodi châpu ngê, kóó k:oo pini u kwo ngmê dy:ââ ngê. Mwiyé noko dpîmo a diya.

Paléti ngê Yesu u vyeê tédê u ngwo dy:ââ ngê
Mátíyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Njon 18:39–19:16

¹³Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, yoo yi kada pini yoo, pi yilî mye yi k:ii, nipi mêtê danê ngê, ¹⁴yepê, Ala pini a ka kîdmyinê núw:o ngmê, a ka kîdmye vyi ngmê, a ka nyimu, Yoo yilî kîyedê pyidupyidu

^d 23:2 Luukí 20:20-26 ^e 23:3 1 Tim 6:13 ^f 23:7 Luukí 3:1 ^g 23:8 Luukí 9:9

té, chóó u pee ngê ka kapî té. Yepê, Wunê nmyi ngópu kîdí kóté kwolo, pwopwo u kópu p:uu d:ongmê pyw:ângo, ¹⁵Helodi ngê yinté kópu p:uu myedoo pyw:ângo, a ka kímêda dy:ââ. Yepê, Pwopwo u kópu p:uu daa t:a mo daa t:a. ¹⁶Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ¹⁷M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîf u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ¹⁸Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmênê pi yintómu dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Daanyi pw:ii. Kwo, Vya ngi. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ¹⁹(Yi Mbadapas ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê díy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye.) ²⁰Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, wod:oo pi knî ye mbwolo, yepê, Kêle. Yepê, Yesu vyílo yinî pw:iipw:ii, ²¹ngmênê pi knî y:oo dpodombiy:e kwo, Kîdosi ñédê t:ee ngi. Kwo, Pw:oo we, daadî ya.

²²Paléti pyolombó ye mê póó wo, yepê, Ló dono kópu ndîf ngmê d:uu ngê? Yepê, Pwopwo u kópu p:uu d:ongmê pyw:ângo. Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ²³Ngmênê Paléti ka dédnye ng:aa, dpodombiy:e u kwo modnye kââ, kópu, Kîdosi ñédê t:ee ngi. Yinté dnye kââ ee, u dí yi pono mî vyápê wo, ²⁴lede knî ye yepê, kîdosi ñédê nyi t:ee yó. ²⁵Paléti yi pono vyápê wo. Pini n:ii l:êê pyu ndîf Mbadapas, pi vye u l:êê díy:o mbwa k:oo mwiyé a kee wo, pwopwo y:i doon:aa t:âât:ââ, yi pini pw:ii ngê, ngmênê Yesu u vye tédê dy:ââ ngê.

Yesu kîdosi ñédê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Njon 19:17-27

²⁶Lóma lede knî y:oo Yesu u vye tédê núw:o ngópu. Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Sadéni pi, Njedusalem doo lèpî. Lede knî y:oo yi pini mgîmî ngópu, Yesu u kîdosi u kígha yé ngópu, kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. Wod:oo Yesu u kuwó doo kwo, u kîdosi doo dnyinêdnyinê.

²⁷Pi yilî yi kuwó doo kwo, dnye yâmuyâmu dé. Pyââ knî yi vy:o my:oodoo kwo, Yesu u l:êê díy:o dnye mbê. ²⁸Yesu ye mênê diyé wo, yepê, Njedusalem pyââ yoo. Yepê, A l:êê díy:o mbê mu yé yó, nmyi chóó nmyi l:êê díy:o dmyinê mbê, nmyi tp:ee dmââdîma yi l:êê díy:o myedmyinê mbê. ²⁹Yepê, Dye ghi ngmê kîyedê pyiyé knî, yi ngwo nmyi kpadakpada ndîf wanmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi tp:ee dmââdîma nmyi ngópu adnyi vye dé, ala kópu wanmy:uu vyi ngmê, anye, L:omo m:aa tpamê wo, a tp:ee l:omo m:aa tpyó. ³⁰Yepê, Yi ngwo nkîngê ngê y:ay:a wanmyi pwiyé dmi, u yi nmye adî kwo, anye, Mbu nmî pwo a vyuwó dniye, límîlímî ngê u ngwo p:oo pw:oo dmi.^h

^h 23:30 Hos 10:8; Tpyuu 6:16

³¹Yepê, Ala lede yoo yi p:uu dēnoo d:uu, ngmênê dono a nga a d:uud:uu ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi p:uu anmyin:aa d:uu, angêntoo dono u nkwo nmye angmê d:uu ngmê.

³²Pi mê miyó yi vyee tēdê mye núw:o dumo, pi dono dē. ³³Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dînê. Yesu kîdosi ñedê y:i mî t:ee ngópu, pi dono dē kîdosi ñedê y:i myimí t:ee dumo, woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. ³⁴Yesu ngê u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kí yéli y:oo kópuni a nga dē d:uu ngmê, daa yi lama dē d:uu ngmê. Kwo, Yi kópu modo kn:ââ vyyuwo dpí kéé ngi, mēnangê ngí. Yesu u kpídí yêé tumo, yi kpídí kní yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngí, woni nanê wa a ngí?ⁱ ³⁵Yélini y:i doo kwo, yi yéli y:oo dnye y:enê. Yi ngópu Nju tpémi yi kada pini kní y:oo dnye nkwitinkwiti, noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê kí pini a ngmídi ngê, yoo ntee doo ngêêpí dé, ye chóóchóó yinté mye ngee ngê.^j ³⁶Lede kní y:oo myednye nkwitinkwiti, k:omo ngê wain u kwo dnye dp:eedp:ee, ³⁷kópu, Mumdoo nyi Nju tpémi yi king, ñyóóchóó mê ngee ngi. ³⁸U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king.

³⁹Pini n:ii dē u nkîgh:t:ee dumo, ngmê ngê kwo, Chi dîpí. Kwo, Nyi lónté kada pini. Kwo, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmídi nyoo, ye ñyóóchóó mê ngee ngi, mye ngee nyédi. ⁴⁰Ngmênê woni ngê yi kópu u kwo kwódu ngê, kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, Lukwe, Chóó Lémi ka d:ii nkîngê? Kwo, U ngmídi ngmê u pi vyílo y:ii nkwitinkwiti. Kwo, Nipi nganmo mgîní vyímí té. ⁴¹Kwo, Kópuni nyi kn:aadi too, u dîy:o nye mgîní vyímí mo, ngmênê kí pini ngê kópu daangmê kn:aadi ngê. Kwo, Lukwe dîy:o nye nkwitinkwiti. ⁴²Yesu ka kwo, Yesu, dini ghi n:ii ngê king ngê anyi pyódu, ngêê k:oo dpí kaa nédi. ⁴³Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê, awêde ghi mb:aa nipi nye lèpí mo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Njon 19:28-30

⁴⁴Yi dini ghi ngê kââdí mbóó núknînúknî p:uu doo kwo, yi dyámê pee mbêmê mgîdí a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdí ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo.^k ⁴⁵Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpídí ndîi n:ii doo ya, yi kpídí ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpídí chóó mîné chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo a yaa wo, knâpwo dí.^l ⁴⁶Yesu kîdosi ñedê modoo ya, u mî ka dpodombiy:e ka wo, kwo, M:aa, a ghê dmi nga d:a kê, a ngini. Yi kópu yi vyyu, wod:oo pwene. ⁴⁷Lede n:ii kní y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi lede yoo yi

ⁱ 23:34 Mát 5:44; Psalm 22:18 ^j 23:35 Psalm 22:7-8 ^k 23:44 Luukí 18:31; Amos 8:9
^l 23:45 Hipilu 9:2-3,6-8

mâawe ndîfî kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu pwene, Chóó Lémi chaa kwólu, apê, Kî ndêndê ngê pi mb:aa, u kn:aadi te kópu daa tóó. ⁴⁸Pi yilí, n:ii kní y:oo Yesu u pwopwo têtê dnyen:aa y:enê, dini ghi n:ii ngê yi ngópu pwene, yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê díy:o dnye yii, yi p:aa pee p:aa pee mê diyé dniye. ⁴⁹Yélini Yesu u lama dnye ya, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a y:enê. Pyópuni yoo Nkálili Wee u kwo Yesu p:uu mwiyé a kaa dniye, u k:ii Njedusalem lee dniye, yi yéli yi vy:o myednye kwo.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Njon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹Kada pini ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi p:aani Njuda Wee u kwo a tóó. Yi pini pi mb:aa, apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ límí k:ii ngê paa chaa ngê. K:omo tpile kada pini kní yi vy:o doo kwo, ngmênê Yesu u pwele chápwo têtê, u yee têtê yi vy:o daa ghê wo. ⁵²Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yi pini Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mîné ch:ee ngê. ⁵³Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Njósép loo, Yesu ntóó kîdosi nedê a ngópu, kpídî pee ngê a kmongo ngê, ntóó núwo, kpomo u mênê mî yó. Yi kpomo pi kní y:oo t:aaní paa mwiyé a ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê díy:o. ⁵⁴Yi wéni Pídade, womumo líme wo.

⁵⁵Pyópuni kní y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnya a yâmuyâmu, Njedusalem u k:ii myimí taa dniye, yi pyópu kní y:oo Njósép ngm:êê ngópu, Yesu ntóó kpomo u mênê yi ngópu mî kmênê ngê. ⁵⁶U kuwó dini ghi ngê yi p:aa pee mê diyé dniye, apê, Tpileni tuu mb:aamb:aa dé, kní ngmênmî nya, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té, ngmênê yi ngwo kââdí gho, yi líme wo kn:ââ chópu, mēdaa lee dniye. Yi dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, líme wo ngê dnye líme.

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Njon 20:1-10

24 ¹Pyópuni kní y:oo tpileni tuu mb:aa mwiyé a l:âmo tumo, Sandé mw:aa mgídí vy:o núw:o tumo, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té. ²Kpomo chedê dini ghi n:ii ngê taa dniye, apê, Chêêpî ndîi kpomo t:âmo lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo, ³wod:oo kpomo u mênê kee dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu ntóó daa m:uu ngópu. ⁴Yi kópu dépê w:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo pi miyó anya a pwiyé knopwo, apê, Mu kwo mo, yi kpídî dmi dē muyedê wuu mbele mo.^m ⁵Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, yi tpódu châpu dumo, mbwódo dyimê dniye, k:ame ye ghê dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Pini n:ii ghê a t:a, lukwe díy:o kpêênî m:een:aa nmy:uu ngmê. ⁶Yepê, Al:ii daa tóó, yepê, kēda

^m 24:4 Dpodo 1:10

pyidu. Yepê, Yi kópu dyuu wunê munmya a vyu, dini ghi n:i ngê nmyi vy:o modoo a kwo, Nkálili Wee u kwo. Yepê, Ala kópu nmye mwo a vyu, 7nmyepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê pi dono kní y:oo wa mgímî nê, kídosi íedê wa t:ee nê, wo pyoloni k:oo amênê pyidu.ⁿ 8Wod:oo yi pyópu kní y:oo yi kópu dyuu yimî nuw:o kalê ngópu, 9kpomo a kuwo ngópu, Yesu u dyépi y:a mê ngmê kní ye mdoo núw:o ngópu, Yesu u yoo woni kní ye mdoo mye núw:o ngópu. 10Yi pyópu kní yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Njówana myomo, Méli Njems u pye pyolo. K:omo tpile yi pyópu kní y:oo dyépi kní ye yi kópu yilí mênê nté tumo,^o 11ngmênê dyépi yoo ye daa kélímî mbê dniye, yiné ye daa ndê kópu ye tpaépê ngmê. 12Ngmênê Pita ngê mbêpê a puwâ, kpomo chedê loo, yedê tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpídini t:ee tumo, vyílo yi m:uu too, tpile daamu módu, wod:oo u p:aa pee mê diyé wo, yi kópu u nuw:onuw:o u ngwo ghê wo.

Pi miyó dê y:oo Yesu u ngwo m:uu ngópu

Mak 16:12-13

13Yi Sandé ngê Yesu p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê yidpímo lèpî, u pi Emeyís, ntee daa kuughê dpímo lèpî. (12 km.) 14Kópuni yilí Yesu ngê pyaa dniye, maa p:uu yi p:uu dpímo danêmbum. 15Yi kópu kní yi p:uu dini ghi n:i ngê dpímo danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi kuwó doo kwo, dini ghi n:i ngê a kp:anê doo, u k:i nipi mîdnye paa. 16Yi m:uu ngópu, ngmênê daa mya ngópu. 17Yesu ye póó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu dpo danêmbum mo? Wod:oo ghê knopwo, ndídí yi ngíma kele, 18u kwo ngmê póó wo, pini n:i u pi Kliyópas, kwo, Njedusalem kópuni pyaa dniye, pi yintómu yi lama a pyede, mumdoo yi kópu kní lama daangma tóó? 19Yesu ye póó wo, yepê, Ló kópu dé? Kwo, Yesu Nasalet pi ngê kópuni pyaa dniye. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, mye u nuu u pi, mb:aamb:aa ngê dpímo dêépî, mbwudu yilí dpímo chap, pi kní y:oo myednyimo cháâchââ. 20Kwo, Ngmênê nmî kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:i, kî mgímî ngópu, u vyee tédê dy:ââ ngópu, lede kní y:oo kídosi íedê u nkwo mî t:ee ngópu. 21-22Kwo, Ngmênê alanté nmee nuw:o, Yisíléli tpémi yintómu kní yi k:i nmî kada vyílo ayi ghê, Lóma tpémi u ngwo wanmî ngm:i kalé té. Kwo, Ala kópu m:uu, k:omo tpile m:i tuwo a vya ngópu, ngmênê awêde nmî vy:o pyââ ngmê kní y:oo ghê nmî mênê dê ghipe ngmê, mw:aa mgídí vy:o kpomo chedê kédê lee dmi,^p 23ngmênê yi pini ntóó doo m:uu ngópu. Kwo, Nmo yedê diyé dmi, nmodê, Enjel miyó kudun:aa m:uu, yedê, Yi pini kímêda pyidu. 24Kwo, Nmî vy:o pi kní ngmê kpomo chedê myaa lee dmi, yi pyópu kní y:oo ntee nmo dumu

ⁿ 24:7 Luukí 9:22; 18:31-33 ^o 24:10 Luukí 8:2-3 ^p 24:21-22 Luukí 19:11; Dpodo 1:6

nté ngmê, yinté myaan:aa m:uu ngmê, ngmênê yi pini ntóó doo m:uu ngópu.⁹

²⁵Wod:oo Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpî mbodo dê dîngîdîngî dê. Yepê, Kópuni yilî Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, lukwe dîy:o yi kópu knî ye dèdpîdê kélímî mo. ²⁶Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, doo u ntââ yi dono u wépi daapî puwâ. Yepê, Yi dono u wépi wo puwâ, u dpodo ndêndê lónté pí dóó, u pi ndîî ngê lónté u nkwo pí pyodo. ²⁷Wod:oo kópuni puku yedê chóó p:uu ló dini a d:êê tumo, u kakêmê yilî ye chámê ngê, kn:ââ Mósisi ngê kópuni a d:êê too, nkoo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni myedê d:êê tumo.

²⁸P:aani n:ii tp:oo dpîmo lêpî, y:i yimî taa dniye, yi tpódu ye yinë ye yi pini kn:aa p:aani doo lêpî, ²⁹ngmênê yi tpódu y:oo u dí pwaa ngópu, kwo, Nakî nî, kââdî daa kêmakêma a wupwo. Kwo, Ng:ii dpî kmêle, wod:oo ngomo k:oo u k:ii nipi mê kee dniye. ³⁰Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê yaa dniye, mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, yi puwâ, ye yi y:àngo. ³¹Yi ngwo mb:êê yi ngîma a ngópu, apê, E, kí Yesu, ngmênê y:i anyi ye mê pwiyé wo. ³²Noko kwo, Maa p:uu nyi gha dê kèdê pywálî knî, apii, kópuni puku yedê a pyede u kakêmê yilî nye kèdê chámê.

³³Yi ngwo dini ghi ngê yi tpódu ghêêdî knopwo, Njedusalem d:âmo mê diyé knopwo, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê, yi pyipe knî yi k:ii, ye yi taa knopwo, ³⁴yi tpókni y:oo yepê, Nmî Lémi ndêndê ngê kèda pyidu, Saimon ngê kèdê m:uu. ³⁵Wod:oo yi tpódu y:oo yepê, Kîmyednye m:uu. Yepê, Moma u k:ii kudu lee dmi, dny:oo myââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dpî yaa dmi, mbîdédi yi pwââ, u ngwo dnye mya.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê
Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

³⁶Dini ghi n:ii ngê yi kópu p:uu dnye danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi vy:o ghê wo, yepê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. ³⁷Ngmênê nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, apê ngmênê, Kmêna ye kwo. ³⁸Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté nmye kélímî té. ³⁹Yepê, A kêê yi ngî m:uu tóó, nmyi kêê dmi a p:uu yé yó, yepê, Ala nê vyîlo. Yepê, D:aa kmêna, myed:aa mbwee. Yepê, Kmêna mbwee yi mênê dînê daa kwo, yi p:uu mbyuu too daa t:a mo. ⁴⁰Yi kópu yi vvu, wod:oo kóó yu yi ngópu tpyé too. ⁴¹Ngmênê doo u ntââ u kwo myedaapê kélímî mbê dniye, mu kópu u dîy:o yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, mye ngwéti dniye. Wod:oo ye póó wo, yepê, Nté pee nmyi ngópu ngma tóó, n:aa pîpî. ⁴²Te mbyuu ch:ee ngmê u kwo ngmê y:ee ngópu, ⁴³yi kèlê a ngópu, yi ngópu ndîî.

9 24:24 Njon 20:3-10

**Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, p:uu ndiye
pyu kní y:oo u ngwo a w:ee tumo**

⁴⁴Yesu u Mî ka ghêlí daa diyé wo, p:uu ndiye pyu yoo modoo ndiye kîgha dé, yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o munoo a kwo, a pwopwo p:uu munmyenîmo a danê. Yepê, Kópuni Mósisi ngê a p:uu a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo myedê d:êê tumo, n:ii wéti u puku yedê mye pyede, doo u ntââ yi kópu dyuu daap:aa kn:aadi ngê. ⁴⁵U kuwó dini ghi ngê yi nuw:o dmi íedê mb:êê a ngópu, apê, Puku yedê kópuni a pyede, pêdê w:ee téne. ⁴⁶Yi kópu yilí yi nt:u mu ngmídi, yi nt:u dmi alanté, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê dini ghi n:ii ngê wa t:a, wa mgímí ngmê, wa vya ngmê, wa kmênê ngmê, wo pyoloni ngê amêdê pyidu, ⁴⁷u yoo kní y:oo u pi pi kní ye adnyin:aa tpaépê, kn:ââ Njedusalem wa chaa ngmê, nkoo dyámê pê wopee wopee, n:ii kní y:oo u pi wa ny:ee ngmê, u pi mbêmê yi dono yilí wa kée t:oo, Chóó Lémi ngê yi dono yilí mbodo kn:ââ vuyuu u nkwo wa kée té, mēdaawa a ngí té. ⁴⁸Yesu ngê yepê, Yi kópu yilí nmyi chóó kînmídi m:uu tumo. Yepê, Pi kní ye dmyinên:aa tpaépê dé, ⁴⁹ngmênê n:ii ngê a d:aa amênê kââdí, mwiyé dmyinê t:âât:ââ, nmye anîmo dy:ââ. Yepê, Yi pini M:aa u Ghê Dmi, yinê amí wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Mwiyé nmye munê vyu, nmyenê, M:aa ngê nmyi ngêêpí pyu nmye wa a dy:ââ. Yepê, Njedusalem ghêlí k:ii kēdmyinēngē kuwo ngmê, nmyi wêdêwêdê kîgha pyu mwiyé dmyinê t:âât:ââ.

**Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Mak 16:19-20; Dpodo 1:9-11**

⁵⁰U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi kada ghê wo, Njedusalem a kuwo ngópu, Petani u nkîgh:ê yi taa dniye, wod:oo ghê dniye, kóó dē yi pwo mbee doo, yi l:êê díy:o Chóó Lémi ka doo ngêpê. ⁵¹Dini ghi n:ii ngê yi l:êê díy:o doo ngêpê, u Mî ngê a y:ángo, mbóó p:uu kmungo. ⁵²Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo Njedusalem mē diyé dniye, yi gha dmi maa p:uu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, ⁵³wo yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa koko, Chóó Lémi dnyimon:aa chaa kîgha. Wu u dí.